

Ligestilling, ligeværdighed, rehabilitering

Virker det?

Kortlægning af studier om beskæftigelsesindsatsen

Virker det?

Af Søren Carøe

Virker det?
Kortlægning af studier om
beskæftigelsesindsatsen

2018

Rapporten er udarbejdet for
Rådet for Psykisk Sårbare på Arbejdsmarkedet
CVR-nr. 33 88 78 09

Vallerødvej 23
2960 Rungsted Kyst
Tlf.: 28 11 00 20
info@rflam.org
www.rflam.org

Omslag, opsætning og layout:
Ekspressen Grafisk Produktion ApS

Ligestilling, ligeværdighed, rehabilitering

Forord

Lundbeckfonden har givet Rådet for Psykisk Sårbare på Arbejdsmarkedet en bevilling til at gennemføre projektet "Hvad er der evidens for virker? Kortlægning af undersøgelser om mennesker med handicap og arbejdsmarkedet".

Formål og mål

Formålet med kortlægningen har været at få overblik over den dokumentariske viden, der findes om relationen mellem mennesker, som har et handicap, især af psykosocial art, og arbejdsmarkedet.

Mere præcist har det været et formål at kortlægge, hvilke indsatser der virker på handicapområdet, hvordan de virker og under hvilke betingelser.

I tilknytning hertil har kortlægningen haft som mål:

- At fastslå, hvad der kan regnes for sikker, kvalificeret og evidensbaseret viden om, hvad der virker eller ikke virker med hensyn til at fastholde mennesker med handicap i arbejde, henholdsvis inkludere ledige med handicap på arbejdsmarkedet.
- At beskrive og formidle best practice til politiske beslutningstagere, forskere, udviklere og praktikere.

Kortlægningen blev igangsat på baggrund af en antagelse om, at der mangler systematisk overblik over, hvad mange undersøgelser af beskæftigelsesrettede indsatser på handicapområdet er blevet brugt til, om de virker, og om det har været en rentabel måde at bruge midlerne på.

Vi har derudover haft - og har - til hensigt at anvende resultaterne af kortlægningen til at udvikle fagligt velfunderede løsninger, som vil forbedre mulighederne for at fastholde, henholdsvis inkludere mennesker med handicap på arbejdsmarkedet. Det drejer sig således om brobygning mellem viden og praksis.

Kortlægningen har derfor fokuseret på evidensbaseret praksis ud fra den ambition, at resultatet vil kunne anvendes til at påvise, hvad der skal til for at udvikle viden, som kan bruges uden for snævre forskningskredse, og som får den ønskede effekt.

To grund søjler

Kortlægningen udgør den ene af to grund søjler i vores arbejde med at forbedre vilkårene for psykisk sårbare på arbejdsmarkedet. Den anden søjle er resultatet af en undersøgelse, som vi gennemførte i 2011-2012 af en lang række virksomheders erfaringer med at fastholde psykisk sårbare medarbejdere.¹

Den foreliggende kortlægning giver et *analytisk-historisk overblik* over, hvad der i en ti årig periode er produceret af offentligt tilgængeligt materiale af relevans for vores arbejde.

Undersøgelsen af virksomhedernes erfaringer med at fastholde psykisk sårbare medarbejdere giver *empirisk indsigt* i praksis belyst ved konkrete eksempler. Kortlægningen og undersøgelsen supplerer således hinanden.

¹ Rådet for Psykisk Sårbare på Arbejdsmarkedet, *Fastholdelse af psykisk sårbare medarbejdere - 40 virksomheders erfaringer*, 2012.

Ligestilling, ligeværdighed, rehabilitering

Hvad har vi opnået?

Det er vigtigt for os at have begge typer af viden, i og med Rådet for Psykisk Sårbare på Arbejdsmarkedet er en tænketank, som udvikler og formidler viden om, hvad der fremmer ligestilling, ligeværdig behandling og rehabilitering af mennesker med psykosociale handicap i arbejdslivet.

Den viden har medført, at fem ministerier har anerkendt os som høringsberettiget, ligesom den bidrager til at kvalificere vores indsats i forskellige sammenhænge. Derudover er vi blevet optaget i Rådet for Menneskerettigheder.

Resultatet er blevet et omfattende samarbejde med andre, der som os er interesseret i at gøre en indsats for, at mennesker med særlige problemer foranlediget af fysiske og/eller psykiske handicap bliver i stand til at opretholde tilknytningen til arbejdsmarkedet, men som også har erfaret, at der er voldsom mangel på evidensbaseret viden om effekten af beskæftigelsesrettede indsatser for netop disse mennesker.

Arbejdet med kortlægningen har således medvirket til at udbygge vores relationer til arbejdsmarkedsorganisationer, civilsamfundsorganisationer, handicaporganisationer samt forskningsinstitutioner og universiteter.

Omfattende datamateriale

Kortlægningen har været længe undervejs, blandt andet fordi den har inddraget mere end 500 arbejdspapirer, artikler, evalueringsrapporter, forskningsrapporter, konsulentrapporter og reviews m.m. Af hensyn til læsbarheden samlet under betegnelsen studier.

Det betydelige datamateriale har gjort det nødvendigt at justere metodedesignet og de kriterier, der er blevet brugt til at udvælge studierne. Arbejdsprocessen har derfor været iterativ, idet metoder m.m. løbende er udviklet, efterhånden som vi fik mere viden.

Undervejs er der udarbejdet seks statusnotater. Desuden har der været afholdt møder med repræsentanter fra Det Centrale Handicapråd, Københavns Universitet og SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd for at drøfte forskellige metodiske spørgsmål. Endelig har Altinget.dk offentliggjort et debatindlæg om de problemstillinger, som kortlægningen drejer sig om.²

Kortlægningen er tilrettelagt og gennemført af cand. scient. pol. & phil. Søren Carøe sammen med et hold af analytikere bestående af cand. scient. soc. Ditte Nørgaard, cand. scient. anth. Emilie Lyngsaae Nielsen, cand. merc. hrm. Nina Elisabeth Carøe og cand.scient.pol. Stefanie Engelberg.

Vi ønsker endelig at rette en varm tak til Lundbeckfonden, som har gjort det muligt at gennemføre kortlægningen og dermed bidraget til at forstærke vores indsats for psykisk sårbare på arbejdsmarkedet.

Den 21. juni 2018

Søren Carøe
Formand

Kim Tværgaard Larsen
Næstformand

Kåre Petersen

Torben Møller-Hansen

Steen Christensen

² Søren Carøe og Stefanie Engelberg, *Analyse på analyse giver paralyse*, Altinget.dk / Christiansborg, 22. april 2014.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

Indholdsfortegnelse

Forord.....	4
Indholdsfortegnelse.....	6
Sammenfatning.....	8
Introduktion.....	10
 Kapitel 1: Virker beskæftigelsesindsatsen?	 12
1.1. Kortlægningens to spørgsmål.....	12
1.2. Fund snarere end konklusioner	13
1.3. Perspektivet: Flere psykisk sårbare i job - hvad skal der til?	14
1.4. Behov for at fokusere på evidens og effekt.....	15
 Kapitel 2: Kortlægningens metode	 18
2.1. Sigtelinier	18
2.1.1. Formål, mål, produkter	18
2.1.2. Målgrupper	19
2.2. Fremgangsmåde	19
2.2.1. Om brugen af Cambell-metoden.....	20
2.2.2. Hovedaktiviteter, proces, dokumentation	20
2.2.3. Forandringsteori	22
 Kapitel 3: Protokol og søgestrategi	 24
3.1. Reviewspørgsmål.....	24
3.2. Kriterier for eks- og inklusion af studier	25
3.3. Søgestrategi	26
3.4. Syntesemåde	26
3.5. Begrebsafklaring I - Socialfaglige begreber	26
3.5.1. Socialfaglige begreber	27
3.5.2. Arbejdsmarkedsparathed.....	28
3.5.3. Psykisk sårbar, psykisk syg, psykisk lidelse	28
3.6. Begrebsafklaring II - Kvalitetsvurdering	29
3.7. Bestillere og leverandører af undersøgelser og analyser	30
3.8. Databaser og søgeord	33
3.9. Evidenstabel	34
3.10. Skabelon til vurdering af inkluderede studier	35
 Kapitel 4: Hvad fortæller studierne?	 38
4.1. Karakteristik af studierne	42
4.1.1. Kortlægningens første fund	43
4.1.2. Effektstudier med begrænset viden	44
4.1.3. Kortlægningens andet og tredje fund	45
4.1.4. Jobcentrenes indsats.....	45

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

4.2.	Seks cases	47
4.2.1.	Ledige generelt	47
4.2.2.	Langtidsledige	48
4.2.3.	Udsatte ledige	49
4.2.4.	Sygemeldte	50
4.2.5.	Psykisk sårbare	51
4.2.6.	Mennesker med udviklingshandicap	52

Bilag

Bilag 1:	Inkluderede studier
Bilag 2:	Bibliografi

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

Sammenfatning

Baggrund Der udgives hvert år et betydeligt antal publikationer om relationen mellem mennesker med handicap og arbejdsmarkedet. Det er imidlertid uklart, hvad der er kommet ud af de mange undersøgelser. Projektet *"Hvad er der evidens for virker?"* blev derfor igangsat med det formål at få overblik over den dokumentariske viden, der findes. Målet har dernæst været at fastslå, hvad der kan regnes for evidensbaseret viden om, hvad der virker eller ikke virker med hensyn til at fastholde, henholdsvis inkludere mennesker med handicap på arbejdsmarkedet. Projektet har undertitlen "Kortlægning af sociale undersøgelser for mennesker med handicap og arbejdsmarkedet", men genstandsfeltet har i hele forløbet været beskæftigelsesrettede og ikke sociale indsatser. Det primære *reviewspørgsmål* har således været: "Hvilke indsatser får mennesker med (psykosociale) handicap i arbejde eller tættere på arbejdsmarkedet?" Rådet for Psykisk Sårbar på Arbejdsmarkedet er initiativtager til kortlægningen, der er gennemført med økonomisk støtte fra Lundbeckfonden.

Metode Kortlægningen drejer sig om undersøgelser i tiåret 2004 - 2014. Målgruppen har været mennesker med handicap, uanset om funktionsnedsættelsen skyldes fysiske eller psykosociale forhold, og deres tilknytning til arbejdsmarkedet. Den brede målgruppesegmentering blev valgt ud fra den betragtning, at der ikke var noget, som tydede på, at forskningen er mere evidensbaseret i det ene end i det andet tilfælde. Undervejs i dataindsamlingen er der lagt vægt på at identificere undersøgelser, som også vedrører mennesker med psykosociale handicap, fordi denne kategori historisk er tillagt mindre opmærksomhed i et beskæftigelsesmæssigt perspektiv. Kortlægningen er gennemført med inspiration fra de forskningsoversigter, der udarbejdes som led i det internationale Campbell-samarbejde, og har omfattet otte hovedaktiviteter i et iterativt faseforløb. Det er løbende dokumenteret i en protokol, hvilke metodemæssige justeringer og afgrænsninger der er foretaget.

Resultater Kortlægningen baseres på mere end 500 arbejdspapirer, artikler, evalueringsrapporter, forskningsrapporter, konsulentrapporter og reviews m.m., der af hensyn til læsbarheden betegnes som studier. Søge- og udvælgelsesprocessen er resulteret i 28 studier fordelt på seks hovedmålgrupper: 1) Ledige generelt, 2) langtidsledige, 3) udsatte ledige, 4) sygemeldte, 5) psykisk sårbar og 6) mennesker med udviklingshandicap. Kortlægningen har givet grundig viden om, hvad der er produceret af offentligt tilgængeligt materiale af relevans for det arbejde, som Rådet for Psykisk Sårbar på Arbejdsmarkedet udfører. Det er desuden afdækket, hvilken betydning metodevalget har for validiteten, reliabiliteten og effekten af beskæftigelsesrettede forsøg.

Konklusioner Det kan ikke siges med sikkerhed, om den ene eller den anden beskæftigelsesindsats fører til, at en ledig kommer nærmere til arbejdsmarkedet eller får et job. Det afhænger af individuelle forhold og konteksten. Har den pågældende psykosociale udfordringer, er det endnu vanskeligere at dokumentere effekten. Tilsvarende gælder med hensyn til at fastholde en ansat, der risikerer at miste sit arbejde på grund af for eksempel psykiske problemer. Der er størst sandsynlighed for, at indsatser i tilknytning til virksomheder resulterer i ansættelse på ordinære eller støttede vilkår. Derudover vil borgere med psykiske lidelser øge sandsynligheden for at bevare eller få et job, såfremt de også modtager faglig støtte af enten psykoterapeuter, psykologer eller psykiatere. Endelig er det vigtigt, at jobcentre har indgående viden om erhvervslivet og et mindstemål af indsigt i psykiske lidelsers udtryksformer for at kunne yde relevant rådgivning til såvel virksomheder som enkeltpersoner. Her spiller psykoedukation en væsentlig rolle.

Læsevejledning Rapporten indeholder forord, sammenfatning, introduktion, fire kapitler og to bilag. Konklusioner og perspektiver belyses i kapitel 1. Undersøgelsesdesignet udfoldes i kapitel 2 og kapitel 3 og ville i den anden sammenhæng være placeret som bilag. Det er imidlertid vigtigt at vide,

Ligestilling, ligeværdighed, rehabilitering

hvordan studierne er udvalgt for at få fuldt udbytte af den narrative analyse i kapitel 4 og den omfattende oversigt over de 28 udvalgte studier i bilag 1. Derfor har metodebeskrivelsen i kapitel 2 og fremlæggelsen af protokollen og søgestrategien i kapitel 3 en central placering i rapporten. Specielt protokollen udgør grunddokumentet i kortlægningen, fordi der som nævnt har været tale om en iterativ proces.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

Introduktion

Der udgives hvert år et betydeligt antal publikationer i form af arbejdsrapporter, artikler, forskningsrapporter, konsulentrapporter, studier m.m. om relationen mellem mennesker med handicap og arbejdsmarkedet.

En søgning viser for eksempel, at alene SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, nu VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, over en 15 årig periode har udgivet næsten 80 publikationer, hvor stikordet "handicap" optræder i en eller anden sammenhæng, blandt andet arbejdsmarkedet.

Dertil kommer projekter, undersøgelser m.v. gennemført i regi af andre analyse- og forskningsinstitutioner, universiteter, konsulentfirmaer m.fl.

Kommuner og lokale beskæftigelsesråd har endvidere sat mange undersøgelser i gang med samme formål, nemlig at give et bud på, hvad der skal til for at fastholde beskæftigede i arbejde til trods for et handicap, henholdsvis gøre det muligt for ledige med handicap at komme i beskæftigelse eller nærmere arbejdsmarkedet.

Problemstilling

Det er imidlertid uklart, hvad der er kommet ud af de mange undersøgelser og rapporter. Der er således ikke overblik over deres egenart, formål og metoder og ikke mindst, hvilken betydning de har fået.

En del rapporter indeholder illustrerende "solstrålehistorier", der benyttes som en slags dokumentation for virkningen af en given indsats.

De forveksler imidlertid en *tilsyneladende* effekt, der snarere afspejler en personlig oplevelse, med *dokumenterede* effekter, der forudsætter såvel systematisk som forskningsbaseret dokumentation baseret på eksempelvis randomiserede, kontrollerede forsøg, metareviews o.l.

Det er således nærliggende at antage, at der ikke er tilstrækkelig kobling mellem forsknings- og udviklingsmiljøer, der producerer viden, og de målgrupper, som skal gøre brug af den producerede viden, altså politikere og praktikere.

Konsekvensen er, at det er vanskeligt at afgøre, hvad der virker, og hvad der ikke virker på det sociale og beskæftigelsesmæssige område.

Hvis det er uklart, om undersøgelsesresultaterne bliver nyttiggjort og til hvilke formål, er grunden måske, at praktikerne ikke benytter dem i deres arbejde.

En anden grund kan være, at praktikerne ikke synes, at forskere beskæftiger sig med praksisrelevante problemstillinger. Det kan også være, at praktikere ikke mener, at forskere er i stand til at formidle deres resultater i et forståeligt sprog.

Endelig kan grunden være, at det er metodisk vanskeligt at måle effekten af sociale og beskæftigelsesmæssige indsatser.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

Evidens og effekt

Det stigende finansielle og demografiske pres på velfærdsydelserne øger imidlertid behovet for evidensbaseret forskning, der lægger vægt på at belyse effekten af en indsats frem for dens formål.

En anden måde at udtrykke det på er, at den praktiske nytteværdi af forskning i sociale og arbejdsmarkedsrelaterede problemstillinger afhænger af:

- I hvilken grad forskningen er i stand til at afdække omkostningseffektiviteten ved en given indsats, altså forholdet mellem effekten af denne indsats og omkostningen ved at opnå den. Det centrale spørgsmål er, om indsatsen virker.
- Om den anbefalede indsats er den bedste måde at bruge midlerne på. Det er således vigtigt at kunne dokumentere omkostningseffektiviteten ved hjælp af en økonomisk evaluering.

Spørgsmålene

Set ud fra en praktikers synsvinkel er det vigtigt, at forskningen er i stand til at give svar på to spørgsmål om en social eller beskæftigelsesrettet indsats:

1. Virker den?
2. Er det den bedste prioritering og dermed også den mest optimale måde at bruge midlerne på?

Mange undersøgelser besvarer ikke de to spørgsmål, og det kan forklare, hvorfor resultaterne sjældent får betydning i praksis.

Kortlægningen har for eksempel afdækket, at mange af de analyser, der er gennemført på foranledning af kommuner og lokale beskæftigelsesråd, udelukkende forstår "effekt" som tal: Er flere eller færre ledige kommet i arbejde sammenlignet med sidste år?

En sådan begrebsforståelse forklarer imidlertid ikke, hvad der er den reelle årsag til den konstaterede beskæftigelsesmæssige effekt. Lavere ledighed kan have mange kilder udover en given kommunal beskæftigelsesindsats, eksempelvis konjunkturerne. En forklaring på kausaliteten mangler med andre ord.

De manglende svar gør det vanskeligt at finde ud af, hvilke fordele og ulemper der er forbundet med en given indsats. Det er tillige svært at vurdere, om investeringer i nye eller ændringer af bestående indsatser vil føre til det ønskede resultat. Den evidens- og praksisorienterede dokumentation mangler simpelthen.

Det er baggrunden for kortlægningen af undersøgelser vedrørende relationen mellem mennesker med handicap og arbejdsmarkedet.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

Kapitel 1: Virker beskæftigelsesindsatsen?

Konklusioner og perspektiver

Virker det, bliver der spurgt med sigte på forskellige beskæftigelsesindsatser, som er beskrevet i en række studier, der udgør kernen i denne kortlægning. En anden måde at spørge på er: "Virker beskæftigelsesindsatsen?"

Det gør den i en eller anden udstrækning, men der er ingen håndfaste beviser, om end nogle indikationer på, at specifikke indsatser øger mulighederne for at fastholde, henholdsvis inkludere ledige med og uden forskellige fysiske og psykosociale handicap på arbejdsmarkedet.

Indsatsen på beskæftigelsesområdet har mange udtryksformer, og derfor er det ikke muligt præcist at sige, hvad der virker i alle tilfælde. Det gælder ikke mindst, når målgruppen er mennesker med psykosociale handicap. En vejledningssamtale i jobcentret kan eksempelvis føres på mange måder og derfor have forskellig virkning.

Det er således ikke sikkert, i hvilken udstrækning de forskellige indsatser i beskæftigelsespolitikken har den effekt, som er intentionen, nemlig at øge beskæftigelsesgraden blandt ledige, der udelukkende har det problem, at de ikke er i arbejde, altså jobparate.

Er der tale om aktivitetsparate øges sværhedsgraden, for her spiller endnu flere parametre ind, i og med der er tale om mennesker, som ikke kun har ledighed som problem. Deres andre udfordringer kan være af faglig, social eller helbredsmæssig art og for eksempel indgå i kombinationer af psykosociale problemer, der i mange tilfælde er en alvorlig barriere for at blive selvforsørgende, og som derfor også forudsætter en særlig og sammensat indsats.

1.1. Kortlægningens to spørgsmål

Selv efter en gennemgang af flere end 500 studier af forskellig beskaffenhed kan det ikke fastslås med sikkerhed, hvad der virker og ikke virker på beskæftigelsesområdet. Det er muligt at fortælle, hvad der har effekt i den konkrete situation og inden for et bestemt projekts rammer, men det kan ikke lade sig gøre at give en universel forklaring på, hvorfor en given indsats virker i nogen, men ikke i andre tilfælde.

Forklaringen kan være, at der er så mange forskellige parametre i spil, at det er en umulig opgave at kontrollere alle, og derfor bliver resultatet mere uforudsigeligt.

Kortlægningen blev igangsat ud fra et ønske om at få dokumentarisk viden om, hvad der er sket i løbet af en ti år lang periode med hensyn til at fremme relationen mellem arbejdsmarkedet og mennesker med psykosociale problemer. Et beslægtet ønske var at finde ud af, i hvilket omfang erfaringerne fra de forskellige projekter og initiativer m.m. var blevet nyttiggjort. Med en sådan viden ville det blive muligt at prioritere den fremtidige indsats. Hvorfor starte forfra med noget, der er afprøvet?

Denne tilgang til kortlægningen blev konkretiseret i to spørgsmål:

1. Virker beskæftigelsesindsatsen?
2. Er det den bedste prioritering og dermed også den mest optimale måde at bruge midlerne på?

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

Det viste sig hurtigt, at sidstnævnte spørgsmål, der drejer sig om den samfundsøkonomiske måde at anvende offentlige midler i beskæftigelsesindsatsen på, ikke kan besvares.

Grunden er, at de fleste studier mangler cost-/benefit analyser. Derfor er det ikke muligt at vurdere, endelige konkludere med tilnærmelsesvis nøjagtighed, i hvilken situation den ene frem for den anden indsats vil have størst effekt ud fra en samfundsøkonomisk betragtning, jf. dog afsnit 1.4. nedenfor.

Dermed er også det første spørgsmål besvaret: Det kan ikke siges med sikkerhed, om den ene eller den anden beskæftigelsesindsats altid vil have den effekt, at en ledig kommer nærmere til arbejdsmarkedet - for eksempel ved at tilegne sig en erhvervskompetencegivende uddannelse - eller får et job. Tilsvarende gælder med hensyn til at fastholde en ansat, der eksempelvis risikerer at miste sit arbejde på grund af psykiske problemer.

Det nærmeste, man kommer, og som også nævnes i mange af de inkluderede studier, er, at indsatsen i tilknytning til især private virksomheder, for eksempel praktik eller job med løntilskud i kombination med mentorstøtte, med større sandsynlighed end andre, for eksempel samtaler i jobcentret, fører til ansættelse eller fortsat tilknytning til arbejdsmarkedet. Det understøttes i øvrigt af forskellige beskæftigelsesstatistikker.

Aktivering i private virksomheder i forløb, der svarer til ordinære jobs, har tilsyneladende den største effekt på beskæftigelsen. Forklaringen kan være, at aktiveringen af ledige har den målsætning, at de skal fortsætte som ordinær arbejdskraft. Kontanthjælpsmodtagere aktiveres hyppigst i den offentlige sektor, hvor der ikke må udføres arbejde, som varetages af ansatte på ordinær vilkår. Aktiverede i det offentlige har derfor ikke samme motivation til at erhverve kvalifikationer, som øger deres jobchancer.

Når kortlægningen ikke kan komme længere, skyldes det, at effektstudier først for alvor er kommet på dagsordenen i de senere år. Når man interesserer sig for effekt, bliver man også nødt til at arbejde med kvantificerbare data og indikatorer. Ellers bliver tilgangen udelukkende kvalitativ og dermed åben for fortolkning, hvilket karakteriserer mange studier fra de første af de ti år, som kortlægningen har drejet sig om.

1.2. Fund snarere end konklusioner

Kortlægningen er derudover resulteret i, hvad der kan betegnes som fund snarere end konklusioner:

1. Borgere med psykiske lidelser øger sandsynligheden for at bevare tilknytningen til arbejdsmarkedet eller få et job, såfremt de modtager relevant professionel - psykoterapeutisk, psykologisk og/eller psykiatrisk - støtte.
2. I forlængelse heraf er det vigtigt, at jobcentrenes jobkonsulenter har praktisk erfaring med og viden om erhvervslivet, og at de ved, hvordan man får virksomheder i tale. De skal desuden have så meget indsigt i psykiske lidelser, at de er i stand til at beskrive deres udtryksformer og præcist forklare, dels hvilke skånehensyn der skal tages til en potentiel ny medarbejder med psykosociale udfordringer, dels hvordan arbejdsopgaver og forholdet til kolleger bør tilrettelægges, blandt andet for at forebygge stigmatisering.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

Det er derfor vigtigt, at jobcentrene gør brug af deres mulighed ifølge lov om en aktiv beskæftigelsesindsats til at bevilge psykoedukation, hvilket vil kunne styrke psykisk sårbare personers muligheder for at få eller fastholde et job.

Desværre modvirkede strukturreformen, der trådte i kraft den 1. januar 2007, mulighederne for at yde især ikke-arbejdsmarkedssparate ledige en helhedsorienteret indsats. Intentionen var at etablere en enstrenget og mere jobrettet beskæftigelsesindsats. I praksis blev bevillingen af ydelser, den sociale indsats og jobcentrenes rådgivning opdelt, hvilket har forlænget vejen til arbejdsmarkedet for blandt andre ledige med psykosociale udfordringer.

Opsplitningen af sociale og beskæftigelsesmæssige indsatser er i virkelighedens verden uhenigtsmæssig. Ifølge en omfattende undersøgelse foretaget af VIVE kan omkring halvdelen af alle borgere, der i dag står uden for arbejdsmarkedet, være i en udsat position som følge af for eksempel psykiske lidelser eller misbrugsproblemer. Selv blandt mennesker med komplekse problemer, er der imidlertid nogle, som er i stand til at bevare en tilknytning til arbejdsmarkedet.³

Det hjælper heller ikke, at jobcentrene ifølge Kommunernes Landsforening skal forholde sig til et lovkompleks på 30.000 sider, 77 lovændringer i løbet af ti år samt 80 undergrupper af arbejdsløse. En sådan kompleksitet gør det svært at frigøre ressourcer til at præstere den ekstraordinære indsats, der skal til for at hjælpe mennesker med komplekse udfordringer med at få eller forblive i arbejde.⁴

1.3. Perspektivet: Flere psykisk sårbare i job - hvad skal der til?

Både virksomheder og psykisk sårbare skal *geares* til hinanden for at kunne skabe en stabil relation til en arbejdsplads.

Hvordan skal det kunne lade sig gøre? Et sammendrag af forskellige studier, der drejer sig om ledige med psykosociale udfordringer, peger på følgende:

- Den potentielle medarbejder skal kunne fungere socialt på arbejdspladsen og ideelt set allerede være arbejdsprøvet.
- Han eller hun skal være jobparat, det vil sige kunne se formålet med at få eller forblive i et job.
- En eventuel diagnose skal være af mildere karakter.
- Der skal være opbakning til ansættelsen blandt medarbejderne.
- Jobcentret skal være til rådighed med støtte og vejledning til såvel virksomhed som medarbejder.

Psykisk sårbare har i særlig grad brug for forudsigelighed. De kan ikke bruges som en *buffer*, der kan sættes ind, når der er højkonjunktur og efterspørgsel på arbejdskraft.

En vellykket ansættelse forudsætter derimod grundig forventningsafstemning:

³ Kilde. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, *Socialt udsatte borgeres brug af velfærdssystemet - Samfundsøkonomiske aspekter*, 2018.

⁴ Nu vil KL have et opgør med 30.000 sider regler: Du kan være ledig på 80 måder, men fem er nok, www.denoffentlige.dk, 27. april 2017.

Ligestilling, ligeværdighed, rehabilitering

- Set fra den psykisk sårbare medarbejders synsvinkel skal jobbet være med til at øge livskvaliteten og ikke nødvendigvis udelukkende mulighederne for selvforsørgelse.
- Set fra virksomhedernes synspunkt skal både fastholdelse og inklusion af en psykisk sårbar opfattes som et bidrag til mangfoldigheden på arbejdspladsen - og ikke som en investering i en medarbejder, der kan yde det samme som andre.
- Set fra jobcentrets side skal initiativer, der går ud på at skabe plads på arbejdsmarkedet til psykisk sårbare, opfattes som tilbud, der bliver givet ud fra en nøje overvejelse af, i hvilken udstrækning det vil medvirke til at styrke selvværd og livskvalitet. En sidegevinst vil være, at mennesker, der til trods for psykiske problemer er velfungerende, alt andet lige vil have mindre brug for behandlingstilbud og andre offentlige ydelser.

Derfor er forudgående og grundig afklaring af ikke mindst skånebehovene i særlig grad vigtig.

Det er også vigtigt at være opmærksom på, at en psykisk lidelse "(...) ikke i sig selv er ensbetydende med, at man er invalideret eller socialt udstødt. Mange kommer sig helt eller delvist og lever et almindeligt liv, måske endda beriget af de oplevelser, den psykiske lidelse har givet dem. Det er imidlertid givet, at en psykisk lidelse øger den enkeltes sårbarhed og ofte medfører, at der er perioder af livet, hvor man ikke er i stand til at yde sit optimale".⁵

1.4. Behov for at fokusere på evidens og effekt

Forskningsmæssigt har der i flere år været stigende opmærksomhed om betydningen af evidens og effekt i forbindelse med især beskæftigelsespolitiske indsatser. Målgruppen og genstandsfeltet for denne interesse er primært ikke-arbejdsmarkedssparate ledige, der hyppigt har så store og komplicerede problemer ved siden af ledighed, at det vil kræve en meget langvarig indsats at få dem i arbejde.

I deres tilfælde drejer det sig derfor først og fremmest om at blive mere arbejdsmarkedssparate, hvilket forudsætter, at de rent faktisk har et potentiale for at opnå beskæftigelse, og at afstanden til jobbet er overkommelig. Gennem en trinvis indsats skulle de til sidst komme i arbejde på enten ordinære eller støttede vilkår.

Det øger selvfølgelig behovet for at få valide redskaber til at måle progressionen. Et eksempel er rapporten "Tættere på arbejdsmarkedet?", der har undertitlen "Om effektmåling af beskæftigelsesindsatsen for ikke-arbejdsmarkedssparate ledige". Som titlen antyder, er der tale om et studie i metoder til at måle effekten af beskæftigelsesindsatser.⁶

En væsentlig barriere for at få flere ledige ikke-arbejdsmarkedssparate i arbejde er opdelingen mellem sociale, behandlingsmæssige og beskæftigelsesrettede indsatser. Her har tre ministerier - Børne- og Socialministeriet, Sundheds- og Ældreministeriet samt Beskæftigelsesministeriet - hver deres opgaver og ansvarsområder.

På det kommunale og regionale plan er der ligeledes en opdeling, idet kommunerne udmønter beskæftigelses- og væsentlige dele af socialpolitikken, og regionerne tager sig af det psykiatriske område.

⁵ Ole Thomsen, *Et rummeligt arbejdsmarked - også for sindslidende*, 2007.

⁶ SFI, *Tættere på arbejdsmarkedet? Om effektmåling af beskæftigelsesindsatsen for ikke-arbejdsmarkedssparate ledige*, 2011.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

Den manglende samordning modvirker det erklærede mål om at give udsatte borgere uden for arbejdsmarkedet en helhedsorienteret behandling.

Opsplitningen gør det tillige svært at lære af hinanden, hvilket er en yderligere grund til den hidtil begrænsede interesse for og brug af målinger til at dokumentere effekten af sociale indsatser.

Endelig har det naturligvis stor betydning, at både sociale og beskæftigelsesmæssige indsatser drejer sig om mennesker med hver deres individuelle udfordringer og potentialer m.v. Effektmåling forudsætter konkrete parametre eller indikatorer, som kan defineres eksakt i naturvidenskaberne, men typisk ikke i samfundsvidenskaberne.

Selv om der kan være tvivl om virkningen af sociale og beskæftigelsesrettede indsatser, er de offentlige udgifter på begge områder så store, at der er behov for at få mere evidensbaseret viden:

"Siden 2006 har man politisk efterspurgt mere viden om, hvilke sociale indsatser der virker bedst for borgerne. Mere viden vil styrke grundlaget for en målrettet social indsats over for borgerne og styrke grundlaget for den politiske prioritering af indsatserne på et væsentligt udgiftsområde [...]. Statsrevisorerne har siden 1999 i flere beretninger påpeget, at Socialministeriet (nu Børne- og Socialministeriet) kun i begrænset omfang har kunnet vurdere effekten af socialpolitikken".⁷

Statsrevisorerne begrunder behovet for mere viden med, at ca. 170.000 borgere modtager sociale indsatser, der årligt koster ca. 45 milliarder kr.

Socialminister Mai Mercado tog i et brev af 26. juni 2017 kritikken til efterretning og påpegede samtidig, at der var igangsat et strategisk arbejde med henblik på at kunne udføre valide effektmålinger af de sociale indsatser. Hun tilføjede, at mange af de rejste kritikpunkter blev imødegået ved hjælp af ministeriets datastrategi, som dog også fik kraftig kritik i Rigsrevisionens beretning, fordi den ikke tager højde for en række centrale områder, der er en forudsætning for at kunne dokumentere effekten af forskellige sociale indsatser.

Statsrevisorernes begrundelse for at efterlyse evidensbaseret viden om effekten af sociale indsatser fik næring i Socialpolitisk Redegørelse, som første gang så dagens lys i 2016 og udsendt af daværende social- og indenrigsminister Karen Ellemann. Redegørelsen er meget omfattende og giver et samlet overblik over det specialiserede socialområde. Den kritiseres imidlertid også for at mangle løsningsforslag, ligesom den afspejler, at der er for ringe effekt af det arbejde, som bliver udført på det sociale område.⁸

Det er som nævnt vanskeligt at opgøre de økonomiske konsekvenser ved en given social indsats. Senest har VIVE og Incentive dog udviklet en beregningsmodel ved navn Den Socialøkonomiske Investeringsmodel (SØM) for Socialstyrelsen. Modellen gør det muligt at beregne, hvordan en social indsats påvirker den offentlige økonomi i en given periode. Den udgør dermed et vigtigt skridt på vejen til at kunne prioritere mellem forskellige indsatser i lyset af den økonomi, der er forbundet med dem.⁹

⁷ Knud Aarup, *Anmeldelse af Socialpolitisk Redegørelse: Bekræfter store udfordringer på socialområdet*, www.denoffentlige.dk, 17. august 2016.

⁸ Knud Aarup, *Anmeldelse af Socialpolitisk Redegørelse: Bekræfter store udfordringer på socialområdet*, www.denoffentlige.dk, 17. august 2016.

⁹ *Nu kan vi beregne økonomiske effekter af sociale indsatser*, www.vive.dk samt www.socialstyrelsen.dk.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

Modellens resultater afhænger af, hvor stor en effekt der kan forventes af en indsats. Derfor er der tilknyttet en vidensdatabase med oplysninger om, hvilken effekt der kan forventes af konkrete indsatser for udvalgte grupper af socialt udsatte. I den første udgave af modellen findes der 425 estimater af effekter fra Danmark og udlandet:

"Kun 37 af de 425 estimater kommer fra Danmark, og dermed er SØM også med til at pege på et stort behov for at gennemføre flere effektmålinger af sociale indsatser herhjemme".¹⁰

Hvorfor er effektmåling vigtig? Også det har Rigsrevisionen svaret på:

"Viden om effekt af sociale indsatser er afgørende for, at borgerne tilbydes de indsatser, der bedst kan påvirke deres livssituation i en positiv retning. Viden om effekt af sociale indsatser kan også medvirke til, at staten og kommunerne prioriterer udgifterne på det sociale område, der hvor de har størst virkning, og dermed anvender resurserne mest effektivt".¹¹

¹⁰ Rigsrevisionens beretning nr. 13/2016 om grundlaget for at dokumentere effekt af sociale indsatser, marts 2017.

¹¹ Rigsrevisionens beretning nr. 13/2016 om grundlaget for at dokumentere effekt af sociale indsatser, marts 2017.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

Kapitel 2: Kortlægningens metode

Hvad er der evidens for virker?

Spørgsmålet er udgangspunktet for kortlægningen af sociale og beskæftigelsesmæssige undersøgelser, og formålet har været at afdække, hvilke indsatser der virker på handicapområdet, hvordan de virker og under hvilke betingelser.

2.1. Sigtelinier

Det er som tidligere nævnt i sig selv et problem, at der mangler systematisk overblik over, hvad mange undersøgelser af indsatser på handicapområdet er blevet brugt til, om de virker, og om det har været en rentabel måde at bruge midlerne på.

2.1.1. Formål, mål, produkter

Formålet med kortlægningen har derfor været at få et nøgternt overblik over den dokumentariske viden, der findes om mennesker med handicap - om muligt især af psykisk art - og arbejdsmarkedet.

Målet har været:

- At fastslå, hvad der kan regnes for sikker, kvalificeret og evidensbaseret viden om, hvad der virker eller ikke virker med hensyn til at fastholde mennesker med handicap i arbejde, henholdsvis inkludere ledige med handicap på arbejdsmarkedet.
- At beskrive og formidle best practice til politiske beslutningstagere, forskere, udviklere og praktikere.

Kortlægningen skulle på den baggrund resultere i følgende produkter:

- En oversigt i form af et systematisk *review* over virkningen af beskæftigelsesmæssige indsatser vedrørende mennesker med handicap og arbejdsmarkedet. Oversigten skulle populært sagt besvare spørgsmålet: *"Hvad virker - hvad virker ikke?"*
- Et bidrag til metodeudviklingen for så vidt angår effektivitet af beskæftigelsesmæssige indsatser på handicapområdet.

Fokus har således været på evidensbaseret praksis ud fra den antagelse, at resultatet af kortlægningen i så fald også vil have bud til andre uden for snævre forskningskredse.

Det har været en særlig ambition med denne tilgang, at kortlægningen skulle bidrage til at udvikle metodeapparatet i forbindelse med undersøgelser af spørgsmål og problemstillinger på det beskæftigelsesmæssige område.

Det har endelig været et ønske, at Rådet for Psykisk Sårbare på Arbejdsmarkedet skulle kunne bruge kortlægningen til at udvikle fagligt velfunderede løsninger, som vil forbedre mulighederne for at fastholde, henholdsvis inkludere mennesker med psykiske lidelser på arbejdsmarkedet. Kortlægningen skulle således også bruges til at bygge bro mellem viden og praksis.

Ligestilling, ligeværdighed, rehabilitering

Kortlægningen vedrører undersøgelser og projekter m.m., der er gennemført i perioden 2004 - 2014.

2.1.2. Målgrupper

Kortlægningen har drejet sig om undersøgelser, hvor målgruppen er mennesker med handicap, uanset om funktionsnedsættelsen er fysisk eller psykosocial, og deres relationer til arbejdsmarkedet.

Denne brede målgruppedefinition er valgt, fordi der ikke er noget, som tyder på, at forskningen er mere evidensbaseret i det ene frem for det andet tilfælde. Holdbarheden af denne antagelse er afprøvet i forbindelse med gennemgangen af rapporter og andet dokumentarisk materiale.

Hvis for eksempel barriererne og skånebehovene er forskellige afhængig af handicap, har det måske også betydning for mulighederne for at fastslå, om der er evidens for, at en social eller beskæftigelsesmæssig indsats virker.

Selv om målgruppen i udgangspunktet er bredt defineret, er der undervejs i dataindsamlingen lagt vægt på at identificere undersøgelser, som vedrører mennesker med psykosociale handicap, fordi denne gruppe historisk er tillagt mindre opmærksomhed i et beskæftigelsesmæssigt perspektiv.

Det har således haft prioritet at undersøge, om det er muligt at påvise kausal sammenhæng mellem en social i betydningen beskæftigelsesrettet indsats og dens virkning afhængig af, om et handicap skyldes fysiske eller psykiske forhold.

Genstandsfeltet for kortlægningen har som nævnt været undersøgelser, hvor målgruppen er mennesker med handicap og deres relationer til arbejdsmarkedet.

Andre væsentlige målgrupper er politikere, embedsmænd, praktikere og udviklere i kommuner, institutioner og handicaporganisationerne samt forskere. Det er disse interessenter, der har mulighed for at anvende kortlægningen og dens resultater i forbindelse med planlægning og gennemførelse af nye initiativer, som drejer sig om mennesker med handicap.

2.2. Fremgangsmåde

Kortlægningen er tilrettelagt og gennemført med inspiration fra de forskningsoversigter, der udarbejdes som led i det internationale Campbell-samarbejde.¹²

Disse oversigter fremkommer som produkt af en systematisk proces, der indebærer indsamling, kvalitetsvurdering og statistisk sammenstilling af tilgængelige studier over virkningen af sociale indsatser. Formålet med denne metodestringens er dels at afdække, hvilken virkning en given social indsats har, dels at give det bedst mulige svar på, om den virker målt på eksplícitte kriterier.

¹² Campbell-samarbejdet er et internationalt netværk af forskere, praktikere og beslutningstagere. Formålet er at udarbejde, opdatere og formidle systematiske forskningsoversigter over effekten af sociale indsatser. Forbilledet for Campbell-samarbejdet er sundhedssektorens globale netværk for forskningsbaseret medicin, The Cochrane Collaboration. Campbell-samarbejdet har givet inspiration til etablering af Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning under Danmarks Pædagogiske Universitetsskole med henblik på at finde evidens for god praksis i uddannelsessystemet. Kilde: www.campbellcollaboration.org, www.cochranecollaboration.org og www.dpu.dk.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

2.2.1. Om brugen af Cambell-metoden

I Cambell-metoden er effekt den forskel, som en social indsats har for en borger sammenlignet med, hvordan vedkommende ville have haft det, hvis han eller hun ikke havde modtaget den pågældende indsats.

Effekt måles ud fra faste kriterier for intervention, det vil sige en påvirkning (en given social indsats), målgruppe (mennesker med fysiske og/eller psykosociale handicap) og succeskriterier (borgeren kommer i arbejde, tættere på arbejdsmarkedet eller bliver fastholdt i job).¹³

Ifølge Cambell-metoden fremkommer det mest valide resultat, når effekten af en indsats måles ved hjælp af eksperimentelle studier, der indebærer brug af en forsøgsgruppe, som udsættes for den pågældende indsats, og en kontrolgruppe, der modtager den ordinære indsats. Forskellen mellem de to grupper adfærd er effekten af den sociale indsats.

Alle studier er ikke skruet sådan sammen. Nogle studier måler betydningen af en indsats ved at bruge andre metoder, for eksempel ved at anmode borgere, der har fået en social indsats, om at vurdere, hvad det ville have betydet, hvis de ikke havde fået netop den indsats.

Kortlægningen er som nævnt gennemført med *inspiration* fra Cambell-metoden. Den er altså ikke fulgt slavisk, hvilket skyldes, at meget relevant viden ville være forbigået, hvis kortlægningen kun havde inkluderet studier af undersøgelser baseret på brug af en kontrolgruppe.

Derfor omfatter kortlægningen også studier af undersøgelser, som er gennemført ved hjælp af andre metoder, såfremt de er valide og på anden måde end ved brug af en kontrolgruppe har været i stand til at isolere variable, der kan have indvirket på effekten af den pågældende indsats.

Cambell-metoden har ikke kun givet inspiration, men dens principper for systematik og gennemsigtighed er ligeledes blevet anvendt. Det er således dokumenteret løbende ved opdatering af protokollen, jf. nærmere i kapitel 3, hvilke metodemæssige justeringer, afgrænsninger m.v. der er foretaget.

2.2.2. Hovedaktiviteter, proces, dokumentation

Kortlægningen har omfattet følgende hovedaktiviteter i et faseforløb:

1. Planlægge kortlægningen og dens forløb
2. Udarbejde *reviewspørgsmål* samt udvikle søgestrategi med sorterings- og kvalitetskriterier, dataekstrahering og syntesemetode
3. Identificere og udvælge undersøgelser og studier
4. Gennemføre *screening*, *mapping* og *scoping* af undersøgelser og studier
5. Sortere undersøgelser og studier efter forskningsmæssig kvalitet
6. Uddrage data fra undersøgelser og studier

¹³ Begreberne defineres i kapitel 3, afsnit 3.5. og 3.6.

Ligestilling, ligeværdighed, rehabilitering

7. Skabe syntese af de resultater, der fremgår af undersøgelser og studier

8. Udarbejde rapport og formidle resultaterne af kortlægningen

Ad 1-2) Der er udarbejdet en aktivitets- og milepælsplan samt kortfattet information om kortlægningen. Desuden er oprettet en såkaldt protokol, som fastlægger mål og rammer for kortlægningen.

Protokollen dokumenterer åbenheden og systematikken i den *reviewproces*, som er grundlaget for kortlægningen.

Protokollens detaljeringsgrad blev fastlagt i de to indledende faser og er revurderet undervejs i processen.

Protokollen indeholder dels de spørgsmål, der skulle besvares, og som det har været muligt at undersøge empirisk, dels alle centrale beslutninger og oplysninger om søgestrategi, kriterier for eks- og inklusion af studier og undersøgelser, kvalitetskriterier samt kriterier for syntetisering ("sammenstillingen") af kortlægningens resultater.

Søgestrategien er designet med henblik på at minimere skævheder i det udvalg af undersøgelser og studier, som søgeprocessen er resulteret i. I den forbindelse er der fokuseret på såvel forskningskilder som forsøgs- og udviklingsarbejder for at få et helhedspræget søgefelt.

Protokollen og søgestrategien er beskrevet i kapitel 3.

Ad 3-4) Søgningen er foregået i overensstemmelse med den fastlagte søgestrategi og er resulteret i et betydeligt data- og kildemateriale.

Det har derfor været nødvendigt at skabe overblik over materialet ved hjælp af *screening*, hvorved irrelevante studier er frasorteret, *mapping*, hvorved de udvalgte studier er sorteret efter de relevanskriterier, som er beskrevet i protokollen, og *scoping*, der har bestået i at vurdere, om der er sammenhæng mellem de omtalte kriterier og de udvalgte studier.

Aktiviteterne er løbende vurderet i en iterativ proces, hvilket har medført ændringer af *reviews spørgsmål* og søgestrategi undervejs i forløbet.

Ad 5-7) Hvert af de udvalgte studier er sorteret efter forskningsmæssig kvalitet og relevans med henblik på at afgøre, hvilke der skulle inkluderes i den videre proces, og hvilken vægt de skulle have i den efterfølgende syntetisering af resultaterne.

Sorteringen af kilde- og datamaterialet er anvendt til at uddrage data fra de undersøgelsesrapporter og studier, der indgår i kortlægningen. Disse data er registreret, og formålet har været at gøre materialet overskueligt med henblik på at skabe en syntese ("syntetisering") af det.

Bilag 1 indeholder en oversigt og analyse af hver af de 28 studier, som er identificeret ved hjælp af søgestrategien og efterfølgende udvalgt i overensstemmelse med eks- og inklusionskriterierne.

Ad 8) Resultatet af kortlægningen er dokumenteret i denne rapport.

Ligestilling, ligeværdighed, rehabilitering

2.2.3. Forandringsteori

Figuren på næste side viser kortlægningens forandringsteori, der indeholder en skematisk beskrivelse af sammenhængen mellem aktiviteter og målsætninger.

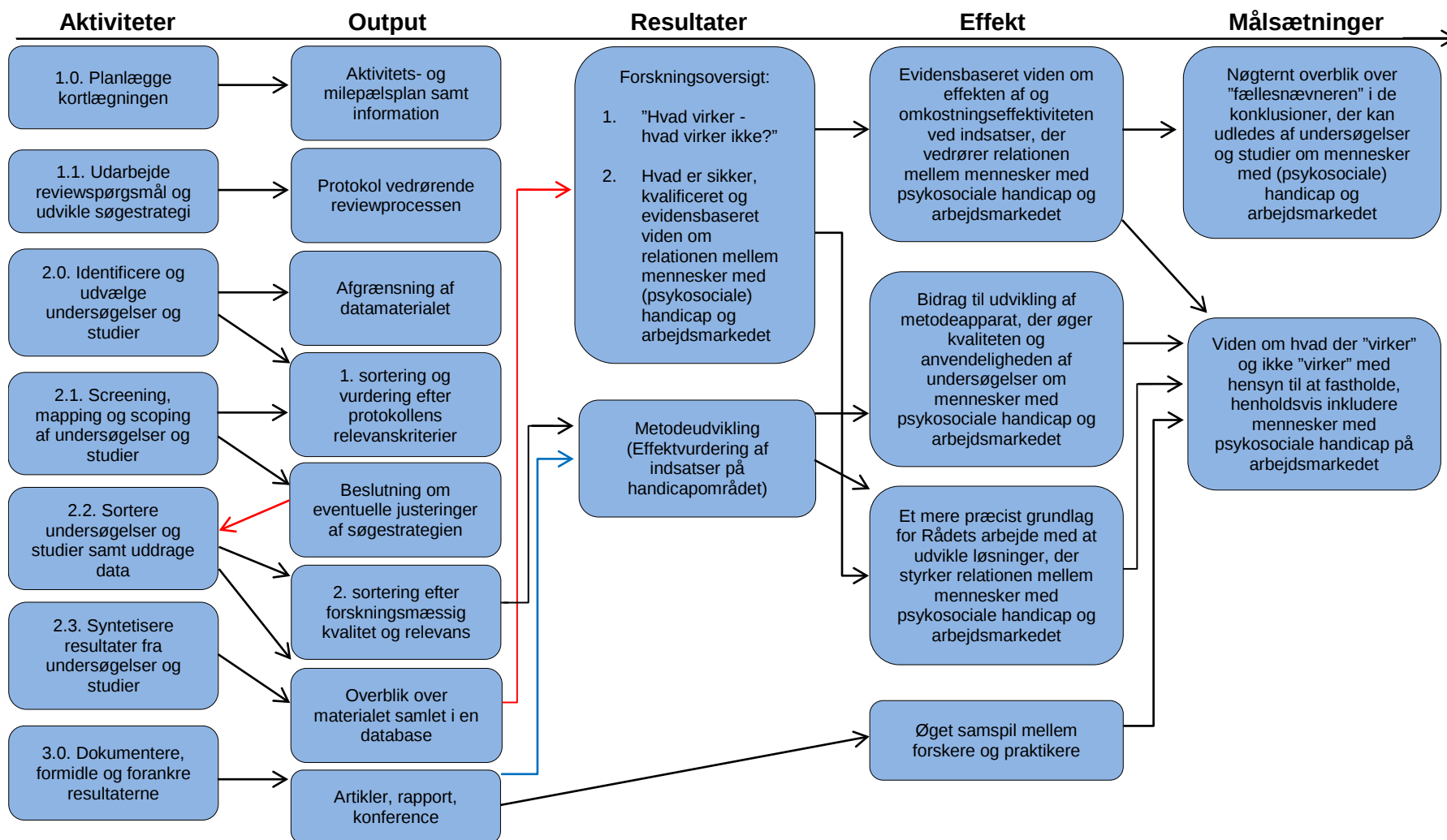
Det fremgår af figuren, at forandringsteorien har tre overordnede spor:

1. Planlægge kortlægningen i detaljer og udarbejde protokol
2. Gennemføre kortlægningen
3. Dokumentere, formidle og forankre resultatet af kortlægningen

De tre spor er nummereret i de enkelte aktiviteter med 1, 2 og 3 og respektive undernumre.

Forandringsteori for kortlægningen

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

Kapitel 3: Protokol og søgestrategi

Protokollen er som nævnt grunddokumentet, der fortæller, hvordan kortlægningen er grebet an, og hvad der løbende er foretaget af ændringer.

Protokollen dokumenterer åbenheden og systematikken i den *reviewproces*, som er grundlaget for kortlægningen. Efterhånden som der er indsamlet viden, er fremgangsmåden og vægtningen blevet justeret, hvilket løbende er dokumenteret i protokollen og statusnotaterne.

3.1. Reviewspørgsmål

Udgangspunktet for kortlægningen og den omtalte *reviewproces* var oprindeligt følgende to *reviewspørgsmål*:

1. Virker den enkelte beskæftigelsesindsats?

Formuleringen fremgår af projektbeskrivelsen af 12. november 2012, men er efterfølgende præciseret:

Hvilke indsatser får mennesker med (psykosociale) handicap i arbejde eller tættere på arbejdsmarkedet?

2. Er det den bedste prioritering og dermed også den mest optimale måde at bruge midlerne på?

Også dette spørgsmål fremgår af projektbeskrivelsen, men har ikke været styrende for udvælgelsen af studier, fordi det reelt drejer sig om en politisk prioritering, om man skal bruge offentlige midler til det ene eller det andet formål. Dertil kommer, at en afdækning af omkostningseffektiviteten ved en given indsats forudsætter en økonomisk evaluering, som det empiriske datagrundlag er for spinkelt til at gennemføre fagligt forsvarligt.

Det andet spørgsmål om prioriteringen af offentlige midler kan dog bruges til at perspektivere svaret eller svarene på spørgsmålet om virkningen af en given beskæftigelsesindsats.

Hvis det eksempelvis konkluderes, at virksomhedsrettede indsatser har en positiv beskæftigelsesmæssig effekt på mennesker med handicap, kan der argumenteres for, at man generelt bør prioritere den type indsatser.

I tillæg til de ændrede reviewspørgsmål er der gjort overvejelser om, hvilke undersøgelser m.v. der skal inkluderes, henholdsvis ekskluderes af kortlægningen, hvordan søgningen skal tilrettelægges og gennemføres, og hvordan de fund, som kortlægningen resulterer i, skal sorteres og sammenstilles.

Opgaven har derfor først og fremmest bestået i at kortlægge, hvilke beskæftigelsesindsatser der får personer med psykosociale og/eller fysiske handicap i arbejde, tættere på arbejdsmarkedet eller fastholdt i job.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

3.2. Kriterier for eks- og inklusion af studier

Målgruppe

1. Kortlægningen inkluderer undersøgelser af beskæftigelsesindsatser for mennesker med psykosociale handicap eller fysiske handicap. Årsagen til dette valg er en antagelse om, at der sjældent laves undersøgelser, som udelukkende drejer sig om relationen mellem psykisk sårbarhed og arbejdsmarkedet. Det er derfor nødvendigt at se mere bredt på målgruppen for at sikre, at al relevant viden bliver medtaget.
2. I udvælgelsen af undersøgelser skelnes ikke mellem alvorlige og mindre alvorlige psykiske lidelser eller mellem varige og midlertidige lidelser. Gruppen spænder fra personer med en psykisk diagnose til personer med symptomer eller adfærd, der er udtryk for en psykisk sårbarhed. Dermed inkluderes også personer, som ikke er diagnosticeret.
3. Der udvælges undersøgelser af beskæftigelsesindsatser, som dels er specifikt rettet mod personer med handicap, dels en del af den generelle aktive beskæftigelsesindsats. Det sikres hermed, at al relevant viden medtages, da personer med psykosociale eller fysiske handicap også er en del af målgruppen for generelle beskæftigelsesindsatser.

Beskæftigelsesindsatser

1. Kortlægningen inkluderer undersøgelser af beskæftigelsesindsatser, hvis formål ikke i første omgang er at få personer med psykosociale og fysiske handicap i arbejde, men som gør dem mere arbejdsmarkedsparate. Sådanne indsatser har til hensigt at mindske afstanden til det ordinære arbejdsmarked.
2. Kortlægningen inkluderer undersøgelser af beskæftigelsesindsatser, der drejer sig om at fastholde beskæftigede, som får psykiske og/eller fysiske handicap. Grunden er, at fastholdelse er en central prioritet i beskæftigelsespolitikken.
3. Uddannelse er et skridt på vejen til arbejdsmarkedet. Alligevel er kortlægningen af hensyn til omfanget afgrænset fra undersøgelser, hvis fokus er uddannelse. Borgere deltager i nogle tilfælde i beskæftigelsesindsatser efter endt uddannelse, og de vil i så fald indgå i målgruppen. Det har desuden vist sig i forbindelse med den indledende research, at social- og handicapforskningen i høj grad behandler uddannelse og arbejdsmarked som separate områder.
4. Kortlægningen inkluderer ikke undersøgelser af psykisk arbejdsmiljø. På trods af at psykisk arbejdsmiljø er en vigtig faktor i forbindelse med forebyggelse, er der ikke tale om en beskæftigelsesindsats, men en ledelsesmæssig opgave.

Metode

1. Kortlægningen omfatter relevante effektmålinger, forskningsoversigter, projektevalueringer, rapporter, reviews og undersøgelser m.v. Af hensyn til læsbarheden betegnes disse undersøgelser m.m. under ét som "studier" i rapporten. Kortlægningen omfatter ikke gode råd, guidelines, inspirationskataloger, personhistorier og erfaringer fra enkeltpersoner samt materiale, der er udarbejdet på baggrund af netværksdage eller kursusforløb.
2. Kortlægningen inkluderer både kvantitative og kvalitative undersøgelser.
3. Undersøgelserne skal belyse effekten af en given beskæftigelsesindsats. Det kan være eksperimentelle undersøgelser, der måler effekt ved hjælp af en kontrolgruppe eller på anden måde isolerer andre variable, som vil kunne påvirke en borgers tilknytning til arbejdsmarkedet. Det kan tillige være undersøgelser, der er baseret på en før- og eftermåling. Endelig inkluderes undersøgelser, der er baseret på kvalitative interviews, og som bruger analytiske metoder til at tage højde for, hvad en given beskæftigelsesindsats har betydet for en borger sammenlignet med, at vedkommende ikke havde modtaget den pågældende indsats.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

4. Resultaterne af de udvalgte undersøgelser skal ikke nødvendigvis kunne generaliseres statistisk til landets kommuner, virksomheder eller psykisk sårbare borgere. Undersøgelserne skal dog indeholde en analytisk generaliserbarhed. Det skal med andre ord kunne antages, at de samme mønstre og tendenser, der bliver identificeret i undersøgelserne, gør sig gældende på landsplan.

Omfang

1. Kortlægningen inkluderer kun undersøgelser om beskæftigelsesindsatser i Danmark, hvor resultatet er publiceret her i landet. Danske litteraturoversigter, der drejer sig om både danske og udenlandske undersøgelser, medtages dog, såfremt de som minimum indeholder ét dansk studie.
2. Kortlægningen inkluderer undersøgelser og studier m.m. i årene 2004 - 2014.

3.3. Søgestrategi

Søgestrategien er opdelt i to dele:

1. Først udarbejdes en oversigt over relevante forskningsinstitutioner, universiteter, offentlige instanser, organisationer, konsulentvirksomheder o.l., jf. nedenfor afsnit 3.7. Oversigten bruges til at få overblik over deres respektive udgivelser og til at identificere de undersøgelser, der har betydning for kortlægningen.
2. Efterfølgende søges på udvalgte begreber i relevante databaser og søgemaskiner, jf. nedenfor afsnit 3.8.

3.4. Syntesemetode

1. Kortlægningen fokuserer på effekten af beskæftigelsesindsatser for personer med handicap, også selv om en given undersøgelse har en bredere målgruppe og altså ikke kun vedrører mennesker med et fysisk eller psykosocialt handicap.
2. Kortlægningen fokuserer dernæst på effekten af beskæftigelsesindsatser for psykisk sårbare. Forudsætningen er, at det er muligt at foretage den nødvendige adskillelse mellem effekten for henholdsvis denne gruppe, andre grupper med fysiske handicap og mennesker uden handicap.
3. Resultaterne af undersøgelser, hvor målgruppen er mennesker med handicap generelt, behandles separat i forhold til de undersøgelser, der drejer sig om psykisk sårbare.

3.5. Begrebsafklaring I - Socialfaglige begreber m.m.

Formålet med kortlægningen er som nævnt at få overblik over den dokumentariske viden, der findes om mennesker med handicap og arbejdsmarkedet, og især hvad der virker, når ønsket er at fastholde, henholdsvis inkludere flere mennesker med fysiske eller psykiske handicap i et arbejdsfællesskab.

For at kunne besvare spørgsmålet om beskæftigelsesindsatser virker, er det nødvendigt at tydeliggøre begrebsapparatet. Derfor indeholder dette og det næste afsnit definitioner på dels socialfaglige begreber, dels begreber anvendt i forbindelse med kvalitetsvurderingen af identificerede studier.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

3.5.1. Socialfaglige begreber¹⁴

Indsats

Handling, der er koncentreret og målrettet mod et resultat. En indsats indebærer, at der over et afgrænset tidsrum anvendes (ekstra) ressourcer med henblik på at opnå et resultat.

Social indsats

Indsats, der består af en eller flere ydelser, som leveres til en eller flere borgere af et eller flere tilbud. Formålet er at forebygge eller tilgodese behov, der følger af en nedsat funktionsevne, og som bliver givet med henblik på at fremme den eller de pågældende borgeres mulighed for at klare sig selv, lette den daglige tilværelse eller forbedre livskvaliteten.

I generelle vendinger er der tale om en social indsats, når "nogen" leverer "noget" til en "modtager" med det beskrevne formål. Mere konkret vil en social indsats bestå af en eller flere specifikke ydelser, som typisk leveres til én borger af ét tilbud.

En social indsats vil almindeligvis have til hensigt enten at forebygge funktionsevnenedsættelse hos en borger, at rehabilitere vedkommende i forhold til en funktionsevnenedsættelse eller i sidste instans kompensere ham eller hende for funktionsevnenedsættelsen. Funktionsevnenedsættelse omfatter tillige sociale problemer.

Ydelse

Tjeneste, genstand eller beløb, der ydes en borger. En ydelse kan i visse tilfælde bestå af et tvangsmæssigt tiltag, eksempelvis et pålæg.

Tilbud/leverandør

Organisation, der leverer ydelser.

Beskæftigelsesindsats

Indsats, som fokuserer på at få eller bevare tilknytningen til arbejdsmarkedet.

Virker beskæftigelsesindsatsen?

Om en beskæftigelsesindsats "virker", er et spørgsmål, som i denne kortlægning forstås på den måde, at det drejer sig om, hvorvidt den har en effekt. Kortlægningen anvender en bred forståelse af begrebet effekt, således at det også omfatter indflydelse, konsekvenser, betydning, virkning o.l.

Effekt

Den forskel, som en beskæftigelsesindsats gør for en borger sammenlignet med, hvordan han eller hun ville have haft det, hvis vedkommende ikke havde modtaget den pågældende indsats.

For at kunne tale om effekt skal det være klart, hvad man ønsker at opnå ved en given beskæftigelsesindsats. Det centrale spørgsmål er: Hvad vil man måle på?

Effektmåling

Effekten af en given indsats, der måles ud fra de fastsatte kriterier for intervention, målgruppe og succeskriterier.¹⁵

¹⁴ Afsnittet er udarbejdet med inspiration fra www.socialebegreber.dk.

¹⁵ Kilde: Ordbog om effektmåling, www.sfi.dk/ordbog, SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Ligestilling, ligeværdighed, rehabilitering

Kriterierne for de undersøgelser, der vil blive inkluderet i kortlægningen, er følgende:

- *Intervention:* Beskæftigelsesindsats.
- *Målgruppe:* Borgere med psykosociale og/eller fysiske handicap.
- *Succeskriterier:* Borgeren kommer i arbejde, tættere på arbejdsmarkedet eller bliver fastholdt i job.

Succeskriterierne anvendes til at måle, hvorvidt den enkelte beskæftigelsesindsats virker på borgere med psykosociale og/eller fysiske handicap: Kommer den eller de pågældende borgere i arbejde, tættere på arbejdsmarkedet eller fastholdt i job?

3.5.2. Arbejdsmarkedsparathed

Mange indsatsklare ledige har så store og komplekse problemer, at det ikke er realistisk, at de kommer i arbejde med det samme efter at have deltaget i en kortvarig indsats. Ved en effektmåling af en given beskæftigelsesindsats vil resultatet for denne gruppe ledige være, at indsatsen ikke har en effekt. Tager man højde for arbejdsmarkedsparathed, er man i stand til at se, om en given indsats har haft en effekt i form af at bringe borgeren tættere på arbejdsmarkedet.

Effekten af en indsats målt på arbejdsmarkedsparathed er forskellen mellem den lediges arbejdsmarkedsparathed efter indsatsen i forhold til den situation, at han eller hun ikke havde deltaget i den pågældende indsats.

Arbejdsmarkedsparathed defineres i kortlægningen på baggrund af to parametre:

1. Borgerens kvalifikationer.
2. Om borgeren har en livsrytme, der kan forenes med et arbejde. Er borgeren for eksempel i stand til at stå op om morgenen og møde på arbejde?

Når man vil afgøre, hvorvidt en given beskæftigelsesindsats har haft effekt på arbejdsmarkedsparatheden hos en borger, ser man dermed på, om hans eller hendes kvalifikationer og/eller evne til at varetage et arbejde er blevet forbedret sammenlignet med den situation, at vedkommende ikke havde deltaget i den pågældende indsats.

3.5.3. Psykisk sårbar, psykisk syg, psykisk lidelse

Psykisk sårbar, psykisk syg og psykisk lidelse er ikke entydige begreber. Det er ord, som bruges i flæng, fordi der ikke findes en alment anerkendt definition på tilstanden at være psykisk sårbar eller syg eller have en psykisk lidelse.

Der er i bred forstand tale om såvel egentlige - diagnosticerede - psykiatriske sygdomme som tilstande med nedsat livskvalitet. Overgangene er med andre ord glidende, hvilket kan illustreres på den måde, at alle med en psykiatrisk diagnose er psykisk sårbare, men ikke alle psykisk sårbare er eller bliver psykisk syge.

At være psykisk sårbar er således ikke forbeholdt mennesker, der er diagnosticeret med en psykisk lidelse i overensstemmelse med WHO's International Classification of Diseases (ICD-10).¹⁶

¹⁶ En revision af sygdomsklassifikationen forventes afsluttet i 2018, hvorefter ICD-11 vil blive offentlig tilgængelig.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

Sårbarheden kan skyldes biologiske, psykologiske eller sociale faktorer og er en funktion af arv og barndomsoplevelser. Den udløsende begivenhed kan være stressfaktorer, som igen er biologisk, psykologisk eller socialt betinget.

I mangel af en alment anerkendt definition kan der være en tilbøjelighed til at beskrive de personlige konsekvenser ved psykiske lidelser for at forklare deres udtryksform.

I forbindelse med kortlægningen anvendes begrebet psykisk sårbar derfor som en samlebetegnelse for mennesker, som oplever at have psykiske problemer, uanset om de er diagnosticerede eller ej, og uanset om de har modtaget psykiatrisk behandling.

3.6. Begrebsafklaring II - Kvalitetsvurdering

Nedenstående begreber anvendes i forbindelse med kvalitetsvurderingen af et studie.

Repræsentativitet

Repræsentativitet betyder, at stikprøven i en undersøgelse ligner den samlede population, som man ønsker at sige noget om, eksempelvis ledige borgere med psykosociale handicap i Danmark. Stikprøven skal med andre ord være et miniaturebillede af populationen.

Validitet

Validitet findes i to former: Ekstern og intern validitet.

Ekstern validitet

Ekstern validitet, også kaldet generaliserbarhed, udtrykker, hvorvidt undersøgelsens resultater kan generaliseres til en bredere kontekst end den specifikke undersøgelse. Der skelnes mellem to former for generalisering: Statistisk og analytisk.

- Statistisk generaliserbarhed betyder, at man på baggrund af en repræsentativ stikprøve (det specifikke) drager konklusioner om hele populationen (det generelle). Generaliserbarheden vurderes ud fra stikprøvens størrelse og repræsentativitet, jf. ovenfor.
- Analytisk generaliserbarhed vil sige, at de tendenser, der identificeres i en undersøgelse, kan være vejledende for, hvad der gælder i en bredere kontekst. Analytisk generaliserbarhed vedrører dermed gyldigheden af den teoretiske argumentation for, at det, man har undersøgt, og det, man generaliserer til, ligner hinanden.

Intern validitet

Intern validitet vedrører gyldigheden af en kausalslutning, det vil sige konklusionen om forholdet mellem to eller flere variable. Er det sikkert, at det er x, der forårsager variationen på y, eller kan variationen skyldes en tredje variabel? Den interne validitet er således høj, hvis undersøgelsen isolerer andre variable og dermed sikrer, at de ikke påvirker det, man gerne vil måle på. I kvalitative studier kan intern validitet oversættes til troværdigheden af resultaterne. I kvantitative studier kan høj intern validitet blandt andet opnås ved at bruge en kontrolgruppe eller en før- og eftermåling, jf. nedenfor.

Reliabilitet

Reliabilitet drejer sig om konsistens i målinger, hvilket vil sige, at der opnås samme resultater, hvis præcis samme måling udføres igen. Det betyder, at der er problemer med reliabiliteten i en undersøgelse, hvis målingen afspejler mange tilfældige fejl. Tilfredsstillende reliabilitet forudsætter, at

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

undersøgelsens metodiske og analytiske tilgang er nøje beskrevet. Undersøgelsen skal med andre ord have en høj grad af gennemsigtighed.

Kontrolgruppe

I en undersøgelse med kontrolgruppe udsættes en gruppe for en stimulus samtidig med, at en anden gruppe ikke gør det. Derved sikres, at en given effekt skyldes denne stimulus og ikke andre variable. Kvaliteten af en sådan undersøgelse afhænger blandt andet af, om sammensætningen af kontrolgruppe og forsøgsgruppe er sket på baggrund af et tilfældighedsprincip for eksempel ved hjælp af lodtrækning eller randomisering.

Før- og eftermåling

I en undersøgelse med før- og eftermåling foretages en måling både før og efter, at en person er udsat for en stimulus. Der måles eksempelvis på en borgers situation før og efter, at vedkommende har modtaget en beskæftigelsesrettet indsats. På den måde er det muligt at identificere en eventuel udvikling med større sikkerhed, end hvis der kun måles efter, at en stimulus har fundet sted. En forudgående indplacering af en borger i en matchgruppe kan dog udgøre en form for førmåling, fordi den er udtryk for et udgangspunkt. Brugen af før- og eftermålinger eliminerer ikke usikkerheden om, hvorvidt en ændring hos borgeren skyldes indsatsen eller en tredje variabel. Der er dog tale om en brugbar metode, hvis man skal måle en effekt.

Relevans

Relevans er udtryk for, i hvor høj grad en undersøgelse beskæftiger sig med et emne eller en problemstilling, der er interessant for kortlægningen. Er det muligt at udlede fra en given undersøgelse, hvorvidt en indsats har eller ikke har en beskæftigelseseffekt på ledige med fysiske eller psykiske handicap? Der kan være vigtig information at hente, selv om undersøgelsen kun delvist besvarer dette spørgsmål, men den vil i så fald være mindre relevant for kortlægningen end andre undersøgelser. Et centralt relevanskriterie for kortlægningen er derfor relationen mellem mennesker med handicap og arbejdsmarkedet *generelt* og relationen mellem psykisk sårbare og arbejdsmarkedet *specifikt*.

3.7. Bestillere og leverandører af undersøgelser og analyser

Nedenstående aktører har igangsat eller gennemført undersøgelser, projekter m.v., der er relevante for kortlægningen.

Ministerier og styrelser

- Beskæftigelsesministeriet
 - o Arbejdsskadestyrelsen
 - o Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering
 - o (Styrelsen for Fastholdelse og Rekruttering)
- Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold (nu Børne- og Socialministeriet)
 - o Socialstyrelsen
- Ministeriet for Forebyggelse og Sundhed (nu Sundheds- og Ældreministeriet)
 - o Sundhedsstyrelsen

Kommuner og regioner

- Beskæftigelsesrådet (BER)
- Regionerne
- Danske Regioner
- Regionale beskæftigelsesråd

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

- Regionernes psykiatrienheder
- Kommunerne
- Kommunernes Landsforening (KL)
- Jobcentre
- Lokale Beskæftigelsesråd (LBR)

Råd, centre, institutter, selvejende institutioner m.v.

- Arbejdsmiljørådet
- CABI (Netværks- og videnshus for socialt ansvar)
- Center for ADHD
- Center for Ligebehandling af Handicappede
- Det Centrale Handicapråd
- DUKH (Den Uvildige Konsulentordning på Handicapområdet)
- Forskningscenter for Arbejdsmiljø
- Hans Knudsen Institut
- Institut for Menneskerettigheder
- Jobeffekter.dk¹⁷
- MarselisborgCentret (Center for rehabilitering, forskning og udvikling)
- Rådet for Psykisk Sårbar på Arbejdsmarkedet
- Rådet for Socialt Udsatte
- Sherpa (team-sherpa.dk)
- Specialfunktionen Job og Handicap
- Videns- og Dokumentationscenter (psykisk sårbar førtidspensionister)
- Videnscenter for Arbejdsmiljø
- Virksomhedsforum for Socialt Ansvar (VFSA)
- VISO (Den nationale Videns- og Specialrådgivningsorganisation på det sociale område og specialundervisningsområdet)

Forskningsinstitutioner

- Danmarks Statistik
- Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø
- FORSA (Foreningen for Forskning i Socialt Arbejde)
- Kennedy Centret (Nationalt forsknings- og rådgivningscenter for genetik, synshandicap og mental retardering)
- KORA (Det Nationale Institut for Kommuner og Regioners Analyse og Forskning)¹⁸
- SFI (Det Nationale Forskningscenter for Velfærd)¹⁹

Universiteter og professionshøjskoler

- Aalborg Universitet
 - FoSo (Forskning i Socialt Arbejde)
 - CARMA (Center for Arbejdsmarkedsforskning)
- Aarhus Universitet
 - Center for Studier i Arbejdsliv

¹⁷ Jobeffekter.dk er udviklet af Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering i samarbejde med en række uafhængige forskere og er en vidensbank, der opsamler relevant forskning på beskæftigelsesområdet. Vidensbanken er startet med 159 studier og bliver løbende opdateret med ny viden i takt med, at forskerne inkluderer nye studier i databasen.

¹⁸ KORA og SFI blev sammenlagt pr. 1. juli 2017 under navnet VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

¹⁹ Se note 18.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

- Københavns Universitet
 - FAOS (Forskningscenter for Arbejdsmarkeds- og Organisationsstudier)
- Professionshøjskolen Metropol²⁰
- Roskilde Universitet
 - Center for Velfærd, Profession og Hverdagsliv (VELPRO)
 - Center for Sundhedsfremmeforskning (CSUF)
 - Center for Arbejdslivsforskning
- Syddansk Universitet
 - Center for Handicap og Bevægelsesfremme
 - Statens Institut for Folkesundhedsvidenskab
- University Colleges

Psykatri- og handicaporganisationer

- ADHD-foreningen
- Angstforeningen
- Borderlinenetværket (Landsforeningen for Borderline personlighedsforstyrrelse)
- Dansk Blindesamfund
- Dansk Handicapforbund
- Danske Døves Landsforbund
- Danske Handicaporganisationer
- DepressionsForeningen
- Det Sociale Netværk
- Epilepsiforeningen
- Foreningen af Danske DøvBlinde
- Foreningsfællesskabet Ligestilling
- Fountain House
- Gigtforeningen
- Hjernesagen
- Hjerneskadeforeningen
- Høreforeningen
- Landsforeningen af Fleks- og Skånejobbere (LAFS)
- Landsforeningen af nuværende og tidligere psykiatribrugere (LAP)
- Landsforeningen Autisme
- Landsforeningen for PTSD i Danmark (posttraumatisk stresssyndrom)
- Landsforeningen LEV
- Landsforeningen Mod Spiseforstyrrelser og Selvskade (LMS)
- Muskelsvindfonden
- OCD-foreningen
- Osteoporoseforeningen (muskelsvind)
- Parkinsonforeningen
- Psykiatrifonden
- Sammenslutningen af Unge Med Handicap
- Scleroseforeningen
- SIND - Landsforeningen for psykisk sundhed
- Skizofreniforeningen (nu en del af SIND)
- Spastikerforeningen

²⁰ Den 1. marts 2018 blev professionshøjskolerne UCC og Metropol fusioneret under navnet Københavns Professionshøjskole.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

- Stressforeningen

Faglige organisationer og arbejdsmarkedsorganisationer

- DA (Dansk Arbejdsgiverforening)
- Dansk Socialrådgiverforening
- LO (Landsorganisationen i Danmark)
- Socialpædagogernes Landsforbund (Socialpædagogernes Vidensbank)

Fonde

- Danmarks Grundforskningsfond
- Fonden for Forebyggelse og Fastholdelse (tidligere Forebyggelsesfonden)
- Lundbeckfonden
- Rockwool Fonden
- TrygFonden

Konsulent- og analysevirksomheder

- Bureau 2000
- Center for Alternativ SamfundsAnalyse (CASA)
- DISCUS A/S
- Kubix ApS
- Mploy A/S
- Rambøll Management Consulting A/S
- Scharling Research
- Slotsholm A/S

3.8. Databaser og søgeord

Følgende databaser og søgemaskiner er relevante for kortlægningen:

- Rex (Det Kongelige Bibliotek og Københavns Universitets bibliotekservice)
- Google Scholar (akademisk google-søgning)
- Bibliotek.dk (landets kommunale bibliotekers søgemaskine)
- Diskurs.dk (specialer fra 2011 og frem)
- Forskningsdatabasen.dk
- Psyke og Logos
- Psych Info
- SCOPUS

Søgningen efter studier er gennemført ved hjælp af kombinationer af nedenstående ord (søgestrenger). Hvor lang søgestrengen skal være, afhænger af hvor detaljeret det giver mening at søge i de forskellige databaser. Stjernen gør, at man får alle endelser med.

- Arbejd*
- Beskæftig*
- Job*
- Fasthold*
- Inklusion*
- Indsats*

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

- Psyk*
 - Handicap*
 - Sårbar*
 - Udsat*
 - Social*
-
- Effekt*
 - God praksis
 - Best practice
 - Indflydelse*
 - Konsekvens*

3.9. Evidenstabel

Evidenstabellen er et værktøj til at vurdere evidensniveauet for de konklusioner, som fremgår af de studier, der indgår i kortlægningen. Tabellen benyttes endvidere til at sammenholde de resultater, som fremgår af de respektive studier.

Det eller de resultater, som et enkelt studie kommer frem til, er ikke nødvendigvis udtryk for evidens. Viser flere studier af høj kvalitet resultater, der går i samme retning, kan man derimod sige, at den viden, som fremkommer, er evidensbaseret.

Konkluderer flere studier af høj kvalitet eksempelvis, at virksomhedspraktik har en positiv effekt på borgernes tilknytning til arbejdsmarkedet, er der evidens for denne konklusion.

Evidenstabellen på næste side anvendes som inspiration til at sammenholde studierne resultater og vurdere, hvorvidt en given indsats har en sikker beskæftigelseseffekt.

Ligestilling, ligeværdighed, rehabilitering

Tabel 3.1. Evidenstabel

Evidensniveauer og evidenskriterier

Overordnet niveau	Detaljeret niveau	Kriterier
Evidens	Stærk evidens	En overvægt på tre eller flere effektstudier af høj kvalitet og/eller én forskningsbaseret litteraturoversigt af høj kvalitet, der viser resultater, som går i samme retning.
	Moderat evidens	En overvægt af to studier af høj kvalitet og/eller én litteraturoversigt af moderat kvalitet, som viser resultater, der går i samme retning.
Indikation	Indikation	En overvægt på ét effektstudie af høj kvalitet eller flere effektstudier med begrænset kvalitet viser resultater, der går i samme retning.
Ingen viden	Modstridende viden	Studier viser resultater, der går i forskellige retninger. Ingen overvægt af studier med resultater, der går i samme retning.
	Usikker viden	Ingen eller få studier med begrænset kvalitet viser resultater. Ingen overvægt af studier med resultater, der går i samme retning.

Kilde:

Videns- og evidensstrategi på beskæftigelsesområdet, udateret powerpointpræsentation af specialkonsulent Anne Vejen Mathiasen, Arbejdsmarkedsstyrelsen.

3.10. Skabelon til vurdering af inkluderede studier

De studier, der er identificeret, screenet og til sidst inkluderet i den endelige udvælgelse ved hjælp af de tidligere nævnte eks- og inklusionskriterier, jf. afsnit 3.2., gennemgås ét for ét ved hjælp af skabelonen i tabel 3.2. på næste side. Skabelonen benyttes til dataekstrahering og til at vurdere de respektive studiers forskningsmæssige kvalitet.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

Tabel 3.2. Skabelon til vurdering af inkluderede studier
<i>Faktuelle oplysninger og forskningsmæssige pejlemærker</i>
Studiets navn, udgivelsesår, forfatter, opdragsgiver og introduktionstekst
Faktuel viden om studiet 1. Målgruppe (og eventuelle delmålgrupper) 2. Indsats (og eventuelle delindsatser) 3. Formål med indsats 4. Population (undersøgelsens population og målgruppe behøver ikke være identiske) 5. Beskæftigelsesindsatsens effekt
Forskningskvalitet og relevans 6. Repræsentativitet 7. Validitet • Intern validitet • Ekstern validitet 8. Reliabilitet 9. Relevans
Samlet vurdering af forskningsmæssig kvalitet og relevans

Tabel 3.3. på næste side viser, hvordan studierne forskningskvalitet bliver vurderet på baggrund af kriterierne (punkt 6 - 9 i tabel 3.2).

Studierne kategoriseres i tre overordnede kvalitetsniveauer:

1. Høj kvalitet
2. Moderat kvalitet
3. Lav kvalitet

Der findes et antal litteraturstudier - *reviews* - blandt de inkluderede studier. Da litteraturstudier bygger på andre studier, vurderes deres forskningsmæssige kvalitet ud fra deres egne udvælgelsesprocedurer.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

Tabel 3.3. Forskningskvalitet	
Kvalitetsniveauer og kvalitetskriterier	
Overordnet niveau	Kriterier
Høj kvalitet	Høj repræsentativitet Høj reliabilitet Høj intern validitet Høj ekstern validitet Høj relevans Hvis studiet har en overvægt på tre eller flere af ovenstående kriterier, vurderes det at have en høj kvalitet.
Moderat kvalitet	Moderat repræsentativitet Moderat reliabilitet Moderat intern validitet Moderat ekstern validitet Moderat relevans Hvis studiet har en overvægt på tre eller flere af ovenstående kriterier, vurderes det at have en moderat kvalitet.
Lav kvalitet	Lav repræsentativitet Lav reliabilitet Lav intern validitet Lav ekstern validitet Lav relevans Hvis studiet har en overvægt på tre eller flere af ovenstående kriterier, vurderes det at have en lav kvalitet.

Ligestilling, ligeværdighed, rehabilitering

Kapitel 4: Hvad fortæller studierne?

Dette kapitel indeholder en narrativ analyse af de 28 studier, der er inkluderet i kortlægningen. Nedenstående oversigt giver til en indledning et overblik over studierne. I øvrigt henvises til bilag 1, der indeholder uddybende oplysninger om hvert enkelt studie.

Desuden belyses observationer og tendenser på tværs af de inkluderede studier. Kapitlet indeholder endelig seks cases baseret på et tilsvarende antal studier med høj forskningsmæssig kvalitet og relevans, og som vurderes at være særligt illustrative for kortlægningens formål.

Studie	Titel, år type	Indsats	Målgruppe	Forfatter
1.0. Ledige generelt				
1.1.	Evaluering af Ny chance til alle - Afslutningsevaluering 2008 Evaluering	Kommunerne forpligtes til at gennemgå sager vedrørende kontanthjælps- og starthjælpsmodtagere på ny med henblik på at sikre de ledige en aktiv indsats. Det er fortsat de eksisterende redskaber, der benyttes: Vejledning, opkvalificering, virksomhedspraktik og job med løntilskud.	Job- og aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere samt modtagere af samme ydelser, der ikke har deltaget i et tilbud inden for det seneste år	Rambøll Management A/S for Arbejdsmarkedsstyrelsen
1.2.	Effekter af samtaler i den aktive arbejdsmarkeds-politik 2010 Litteraturoversigt	Samtaler i jobcentret	Dagpenge-, sygedagpenge- og kontanthjælpsmodtagere	Michael Rosholm og Michael Svarer, Aarhus Universitet, for Arbejdsmarkedsstyrelsen
1.3.	Beskæftigelsesindsatsen ifølge borgerne 2011 Holdningsundersøgelse	Jobcentrets beskæftigelsesindsats generelt med fokus på aktive tilbud: Vejledning, opkvalificering, virksomhedspraktik og job med løntilskud.	Dagpenge-, sygedagpenge- og kontant/starthjælpsmodtagere	Slotsholm A/S for Arbejdsmarkedsstyrelsen
1.4.	Beskæftigelsesindsatsen ifølge sagsbehandlere 2011 Holdningsundersøgelse	Som studie 1.3.	Som studie 1.3.	Som studie 1.3.
1.5.	Beskæftigelsesindsatsen ifølge virksomhederne 2011 Holdningsundersøgelse	Som studie 1.3.	Som studie 1.3.	Som studie 1.3.
1.6.	Kortlægning af indholdet i øvrig vejledning og opkvalificering 2013 Spørgeskema- og interviewundersøgelse	Tilbud om øvrig vejledning og opkvalificering	Dagpenge-, sygedagpenge- og kontanthjælpsmodtagere, der har deltaget i et tilbud om øvrig vejledning og opkvalificering	Slotsholm A/S for Arbejdsmarkedsstyrelsen

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

Studie	Titel, år, type	Indsats	Målgruppe	Forfatter
1.0. Ledige generelt - fortsat				
1.7.	Evaluering af Nyfleks - Forsøg til udvikling af indsats til ledige, nyvisiterede til fleksjob 2013 Evaluering	Intensive samtaleforløb, jobsøgningstilbud, tidlig aktiv virksomhedsrettet indsats	Ledige, nyvisiterede til fleksjob samt nyledige, der skal finde et fleksjob	DISCUS A/S for Arbejdsmarkedsstyrelsen
1.8.	Effekter af kurser med vejledning og særligt tilrettelagt opkvalificering for ledige - En oversigt over danske og internationale kvantitative studier 2013 Litteraturoversigt	Vejledning og særligt tilrettelagt opkvalificering (uddannelser, kurser og særligt tilrettelagte projekter og uddannelsesforløb, herunder praktik, danskundervisning samt korte vejlednings- og afklaringsforløb)	Ledige generelt i alle OECD-lande, ingen specifik population	KORA for Arbejdsmarkedsstyrelsen
1.9.	Hvad virker for ledige unge? En vidensopsamling om effekterne af ydelsessystemets indretning og den aktive beskæftigelsesindsats 2014 Litteraturoversigt	Den aktive beskæftigelsesindsats. Der skelnes mellem følgende kategorier: 1) Samtaler, vejledning og jobsøgning, 2) virksomhedsrettet aktivering, 3) opkvalificering	Unge ledige mellem 18-29 år i Danmark og verden i øvrigt	Kraka for Arbejdsmarkedsstyrelsen
2.0. Langtidsledige				
2.1.	Alle i gang 2009 Evaluering	En intensiv beskæftigelsesrettet indsats, der består af kontaktforløb med ugentlige møder	Kontant- og starthjælpsmodtagere over 29 år med en ledighedsanciennitet på mere end 26 uger samt en delmålgruppe af ikke-arbejdsmarkedsparate i de daværende matchgrupper 4 og 5	Rambøll Management A/S i samarbejde med Michael Rosholm og Michael Svarer, Aarhus Universitet, for Arbejdsmarkedsstyrelsen
2.2.	Indsats for langtidsledige i Syddanmark 2010 Effektmåling	Aktivering og jobsamtaler med sagsbehandler	Genbeskæftigede langtidsledige	Mploy A/S for Beskæftigelsesregion Syddanmark
3.0. Udsatte ledige				
3.1.	Landsdækkende undersøgelse: Ansatte i fleksjob 2006 Spørgeskema- og interviewundersøgelse	Fleksjobordningen	Ansatte i fleksjob	DISCUS A/S for Arbejdsmarkedsstyrelsen

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

Studie	Titel, år, type	Indsats	Målgruppe	Forfatter
3.0. Udsatte ledige - fortsat				
3.2.	Modtagere af kontanthjælp - En litteraturoversigt om kontanthjælpsmodtagere og den offentlige indsats for at hjælpe dem 2006 Litteraturoversigt	Aktive tilbud til kontanthjælpsmodtagere: Vejledning, opkvalificering, virksomhedspraktik og job med løntilskud	Kontanthjælpsmodtagere	SFI for Beskæftigelsesministeriet
3.3.	På vej mod arbejdsmarkedet? At ruste unge med særlige behov til et aktivt arbejdsliv 2007 Evaluerende	Aktiviteter målrettet elever på skoler tilknyttet Landsforeningen Lige-værd med fokus på at skærpe de pågældendes arbejdsmarkedstilknøytning efter endt skoleophold	Unge med særlige behov	Anne Holst Andersen, Institut for Sociologi og Socialt Arbejde, Aalborg Universitet, i samarbejde med Landsforeningen Lige-værd
3.4.	Effekter af virksomhedsrettet aktivering for udsatte ledige - En litteraturoversigt 2012 Litteraturoversigt	Virksomhedsrettede indsatser: 1) Aktivering med løntilskud, 2) virksomhedspraktik	Udsatte ledige kontanthjælpsmodtagere	SFI for Arbejdsmarkedsstyrelsen
3.5.	Evaluerende af På rette vej - i job 2013 Evaluerende	En koordineret og helhedsorienteret indsats bestående af samtaler, virksomhedsrettet aktivering og øget brug af mentorer	Kontanthjælpsmodtagere i matchgruppe 2	Rambøll Management A/S i samarbejde med Michel Svarer og Michael Rosholm, Aarhus Universitet, for Arbejdsmarkedsstyrelsen
3.6.	UNO 2 og læringsværkstederne på Kofoeds Skole 2012 Evaluerende	Opkvalificering og beskæftigelse via: 1) Kortlægning af kompetencer, 2) motiveret deltagelse i kompetencegivende undervisning og coaching	De daværende matchgrupper 4 og 5 (langvarigt ledige med svage sociale, personlige og faglige ressourcer og kompetencer)	Strategisk Netværk ApS
3.7.	Slutevaluering - KVIK forsøgsprogrammet - Koordineret Virksomhedsrettet Indsats for Kontanthjælpsmodtagere i matchgruppe 2 og 3 2014 Evaluerende	Modelprojekter med tilbud til deltagerne om: 1) Tværfaglig afklaring, 2) individuelle indsatsplaner, 3) mentorstøtte og 4) virksomhedsrettet aktivering	Kontanthjælpsmodtagere i matchgruppe 2 og 3	DISCUS A/S for Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering

Ligestilling, ligeværdighed, rehabilitering

Studie	Titel, år, type	Indsats	Målgruppe	Forfatter
4.0. Sygemeldte				
4.1.	The Effect on Length of Sickness Absence by Recognition of Undetected Psychiatric Disorders in Long-term Sickness Absence 2009 Undersøgelse af ikke-opdagede psykiske lidelser og effekt på muligheden for genindtræden på arbejdsmarkedet	Screening af psykiske lidelser blandt langtidssygemeldte ved hjælp af: 1) En psykiatrisk undersøgelse og eventuelt diagnosticering, 2) en tilbagemelding til den sygemeldte om muligt behov for psykiatrisk behandling og sociale foranstaltninger, for eksempel i forbindelse med forhold på arbejdspladsen	Langtidssygemeldte borgere bosat i Herning Kommune	Hans Jørgen Søgaard og Per Bech, henholdsvis Regionspsykiatrien Herning og Psykiatrisk Forskningsenhed, Nordsjællands Hospital
4.2.	Evaluerings: Aktive - hurtigere tilbage 2010 Evaluerings	En kombination af intensive kontaktførelser, forebyggende tilbud og aktivering	Sygedagpengemodtagere og fleksjobvisiterede	Rambøll Management A/S i samarbejde med Michael Svarer og Michael Rosholm, Aarhus Universitet, for Arbejdsmarkedsstyrelsen
4.3.	Det store TTA-projekt: Proces-, effekt- og økonomisk evaluering 2012 Evaluerings	En tidlig, tværfaglig og koordineret indsats med tværfaglige TTA-enheder, -fremgangsmåder og -uddannelse (TTA = Tilbage Til Arbejde)	Sygemeldte i matchgruppe 2	Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø i samarbejde med KORA
4.4.	Effekter af den beskæftigelsesrettede indsats for sygemeldte - En litteraturoversigt 2012 Litteraturoversigt	Forskellige indsatser: 1) På arbejdspladsen, 2) i sundhedssystemet, 3) i tilknytning til det beskæftigelsespolitiske system, 4) tværfaglige indsatser og 5) tidlige indsatser	Sygemeldte i Danmark og i udlandet	SFI for Arbejdsmarkedsstyrelsen
4.5.	Evaluerings af Projekt Servicecenter for Sygdomsforebyggelse & Arbejdskraftholdelse 2012 Evaluerings	Hjælp til virksomheder med at forebygge sygefravær	Beskæftigede på virksomheder i Viborg Kommune med risiko for at blive sygemeldt	Jobcenter Viborg
5.0. Psykisk sårbare				
5.1.	Effect of a Multidisciplinary Stress Treatment Programme on the Return to Work Rate for Persons with Work-related Stress - A Non-randomized Controlled Study from a Stress Clinic 2010 Undersøgelse af effekt af behandlingsforløb	Stressramte deltager i et behandlingsforløb med en multidisciplinær tilgang	Beskæftigede med arbejdsrelateret stress	Bo Netterstrøm og Per Bech, henholdsvis Arbejds- og Miljømedicinsk Afdeling, Bispebjerg Hospital, og Psykiatrisk Forskningsenhed, Nordsjællands Hospital

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

Studie	Titel, år, type	Indsats	Målgruppe	Forfatter
5.0. Psykisk sårbare - fortsat				
5.2.	Coaching af sygedagpengemodtagere - En pilotundersøgelse med eksperimentelt design 2010 Metodeudvikling i forbindelse med coaching	Tidsbegrænset coaching	Sygedagpengemodtagere med diffuse psykiske lidelser	SFI for Det Lokale Beskæftigelsesråd i Rødovre Kommune
5.3.	Gennem Døren - Evaluering af et projekt for kontanthjælpsmodtagere med psykiske problemer 2012 Evaluering	Hovedindsats bestående af individuelle forløb med samtaler og/eller gruppeforløb, incl. gruppesamtaler, med henblik på at afklare borgernes resourcer, barrierer og udviklingsmuligheder suppleret med udrednings- og behandlingsforløb, motionsgrupper og mentorstøtte	Kontanthjælpsmodtagere i Brøndby Kommune med psykiske problemer og/eller lidelser, som udgør en primær barriere for at blive afklaret og opkvalificeret med henblik på genindtræden på arbejdsmarkedet	CASA for Jobcenter Brøndby
6.0. Mennesker med udviklingshandicap				
6.1.	Evaluering af Projekt Nextjob i Københavns Amt 2004 Evaluering	Et sammensat forløb med: 1) Afklaring og visitation, 2) uddannelse og praktik samt 3) skånejob og netværk	Voksne udviklingshæmmede i Københavns Amt med beskæftigelse på beskyttet værksted, potentielle brugere af samme samt unge med betydelig og varigt nedsat psykisk og fysisk funktionsevne	Teori og Metodecentret, UCC Professionshøjskolen, for Københavns Amt, Vestsjællands Amt, Frederiksborg Amt og Landsforeningen LEV
6.2.	Modelprojekt om beskyttet beskæftigelse - Slutrapport 2011 Evaluering	Fokus på fire centrale indsatsområder i forbindelse med beskyttet beskæftigelse: 1) Organisering, 2) visitation, 3) kompetenceudvikling og 4) virksomhedsstrategi	Udviklingshæmmede førtidspensionister i alderen 18-65 år	Rambøll Management A/S for Servicestyrelsen
Note: Studie nr. 3.1. er en landsdækkende undersøgelse, der drejer sig om ansatte i fleksjob. Studiet er placeret under rubrikken "Udsatte ledige", fordi det er en opfølgning på en tidligere undersøgelse, hvor målgruppen var ledige fleksjobbere.				

4.1. Karakteristik af studierne

De 28 inkluderede studier er fordelt på seks hovedmålgrupper, nemlig 1) ledige generelt, 2) langtidsledige, 3) udsatte ledige, 4) sygemeldte, 5) psykisk sårbare og 6) mennesker med udviklingshandicap. 13 af studierne er evalueringer, 6 er litteraturoversigter, og de sidste 9 fordeler sig på forskellige selvstændige undersøgelser.

Studierne drejer sig om undersøgelser og projekter, der er gennemført med enten kvantitative eller kvalitative metoder eller en kombination af begge. I forbindelse med denne kortlægning er der ikke taget stilling til, om den ene metode er bedre end den anden. Der er udelukkende lagt vægt på at

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

vurdere kvaliteten i hvert enkelt studie ved hjælp af inklusions- og eksklusionskriterierne ud fra den opfattelse, at både kvantitative og kvalitative metoder kan give meningsfuld viden.

Indsatserne, der beskrives i de respektive studier, er de velkendte fra den beskæftigelsespolitiske værktøjskasse:

Vejledning og samtaleforløb, både individuelle og i grupper, kompetenceafklaring og opkvalificering, hjælp til at udfærdige CV og søge job, mentorstøtte og netværksopbygning, virksomhedspraktik og løntilskudsjob, deltagelse i kommunale projekter, fysisk træning og sundhed, herunder coaching, psykologhjælp og stressbehandling samt psykiatriske undersøgelser, fleks- og skånejob.

Som det fremgår, er der primært tale om indsatser, der retter sig mod enkeltpersoner.

Virksomhederne kommer hovedsageligt i spil i forbindelse med aktiveringsforløb, der indebærer praktik og job med løntilskud. Kun et enkelt studie drejer sig om en indsats, hvor virksomhederne spiller hovedrollen, nemlig hjælp til at udvikle og gennemføre en strategi for forebyggelse af sygefravær blandt medarbejderne.

4.1.1. Kortlægningens første fund

Nøgleordene i udvælgelsen af studier har været "effekt" og "effektmåling", "før- og eftermåling" og "kontrolgruppe", hvilket naturligvis hænger sammen med titlen på kortlægningen: "Hvad er der evidens for virker?" Andre nøgleord er "mennesker med handicap" og "psykisk sårbare", hvilket skyldes en antagelse om, at der sjældent laves undersøgelser udelukkende om relationen mellem psykisk sårbare og arbejdsmarkedet.

Hvis man kan tale om et fund som følge af kortlægningen, er det, at denne antagelse blev bekræftet.

Derfor blev målgruppen for kortlægningen fra starten udvidet til mennesker med fysiske og/eller psykosociale handicap, ligesom det mere elastiske begreb "udsatte ledige" kom i spil. Med denne bredere tilgang blev det muligt at identificere undersøgelser og projekter, som også omfatter psykisk sårbare som delmålgruppe. Det er naturligvis vigtigt at være opmærksom på, at man godt kan være psykisk sårbar uden at være udsat og vice versa.

Opdelingen af de udvalgte studier i ovennævnte seks hovedmålgrupper er altså foretaget af analytiske grunde.

Endelig har begreber som "arbejdsmarked" og "beskæftigelsesindsats" været styrende for udvælgelsen af studier. Det er således først og fremmest beskæftigelsesmæssige og ikke sociale indsatser, der har været i fokus, hvilket igen skyldes retningen for kortlægningen.

I forlængelse heraf har det været afgørende at kunne måle, hvorvidt den enkelte indsats virker over for mennesker med psykosociale og/eller fysiske handicap. Med virkning menes her, at de pågældende kommer i arbejde, tættere på arbejdsmarkedet, eller at de bliver fastholdt i job.

Der er fundet flere studier fra de senere år end fra den første del af de ti år, som kortlægningen drejer sig om. Forklaringen er sandsynligvis, at der ikke blev gennemført så mange effektstudier dengang. Effektmålinger er således et nyere forskningsfelt inden for samfundsvidenskaberne.

Ligestilling, ligeværdighed, rehabilitering

4.1.2. Effektstudier med begrænset viden

Der findes efterhånden en del effektstudier, men ikke om, hvad der virker for ledige med fysiske eller psykiske handicap. De studier, der fokuserer på fysiske eller psykiske handicap, går oftest ud på at beskrive målgruppen: Hvor stor en andel er i arbejde, hvilke problemer har de pågældende ud over ledighed m.v.? De afdækker derfor nok relationen mellem psykisk sårbarhed og arbejdsmarkedet, men der bliver ikke taget stilling til, hvad der virker.

To eksempler:

- I "Virker aktivering for udsatte unge? En vidensopsamling om effekten af beskæftigelsesindsatser rettet mod udsatte unge" er det ikke lykkedes at identificere effektevalueringer af arbejdsmarkedsprogrammer specifikt rettet mod målgruppen af unge med psykiske problemer i årene mellem 1997 og 2011 (s. 35). Det indikerer, hvor vanskeligt det er at finde dokumentarisk materiale om effektmålinger af beskæftigelsesindsatser, hvor målgruppen er psykisk sårbare personer. Det er derfor også svært at få evidensbaseret viden om, hvad og hvorfor det i givet fald virker.

Rapporten er et review af evalueringer af beskæftigelsesindsatser rettet mod 18-25 årige ledige i nordeuropæiske lande. En undergruppering er unge med psykiske lidelser, hvilket er interessant, men da det ikke er lykkedes at identificere undersøgelser i Europa om denne målgruppe, er studiet ikke inkluderet i kortlægningen.²¹

- I rapporten "Nye veje mod job - for borgere i udkanten af arbejdsmarkedet" skriver Ekspertgruppen om udredning af den aktive beskæftigelsesindsats ("Carsten Koch-udvalget"):

"På jobeffekter.dk fås et samlet overblik over effekter af den aktive beskæftigelsesindsats, der er fremlagt i forskningsmæssig sammenhæng, og der gives mulighed for at se resuméer af de enkelte forskningsbaserede studier vedrørende arbejdsmarkedsparate ledige. Herved kan kommunerne få adgang til viden om den gennemsnitlige beskæftigelseseffekt af forskellige indsatser til arbejdsmarkedsparate ledige" (s. 143).²²

Som det fremgår af citatet, handler videnbanken jobeffekter.dk kun om arbejdsmarkedsparate ledige. Det ville være lige så formålstjenligt at have en tilsvarende facilitet, der drejer sig om ikke-arbejdsmarkedsparate ledige. Der findes imidlertid ikke tilstrækkelig og relevant viden om målgruppen, hvilket ikke skyldes mangel på studier, men fordi den er så differentieret, at den eksisterende viden ikke er samlet.

Der er ikke produceret mange effektstudier, hvor den primære målgruppe er mennesker med handicap. Den erkendelse har medført, at kortlægningen i mangel af bedre har inkluderet studier, hvor målgruppen er kontanthjælpsmodtagere. Der er tale om en svagere gruppe end dagpengemodtagere, da man ikke kan være forsikret i en a-kasse, hvis man har væsentlige problemer ud over ledighed og dermed ikke er arbejdsmarkedsparat.

Det er dog vanskeligt at sammenfatte og kvantificere disse problemer. Derfor omfatter kortlægningen studier, hvor det på en eller anden måde indgår, at mennesker med problemer ud over ledig-

²¹ KORA, *Virker aktivering for udsatte unge? En vidensopsamling om effekten af beskæftigelsesindsatser rettet mod udsatte unge*, 2012.

²² Ekspertgruppen om udredning af den aktive beskæftigelsesindsats, *Nye veje mod job - for borgere i udkanten af arbejdsmarkedet*, 2015.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

hed, herunder af psykisk art, udgør en stor andel af den samlede gruppe af kontanthjælpsmodtagere. Dermed er der adgang til at få nogen - men ikke fuldstændig - viden om, hvad der virker for psykisk sårbare personer i relation til arbejdsmarkedet.

4.1.3. Kortlægningens andet og tredje fund

De identificerede studier er både forskelligartede og forskelligrettede, hvilket gør det vanskeligt - nærmest umuligt - at sammenstille deres konklusioner og finde en rød tråd.

SFI har samme pointe i rapporten "Modtagere af kontanthjælp":

"Der er kun gennemført ganske få undersøgelser i Danmark af effekten af aktivering af kontanthjælpsmodtagere. Flere undersøgelser har forsøgt at belyse effekten ved at sammenligne beskæftigelsessituationen for deltagere i aktivering før aktiveringen og efter aktiveringen. Andre undersøgelser belyser effekten ved at beregne kontanthjælpsmodtageres chancer for at opnå beskæftigelse før, under og efter aktiveringen. Atter andre bruger andre metoder. Det er vanskeligt at sammenfatte resultaterne, fordi effekterne måles og udtrykkes på forskellige måder, og fordi resultaterne ud fra en samlet betragtning ikke forekommer entydige" (s. 18-19).²³

Det nævnes ofte i rapporterne, at mennesker med psykiske problemer er meget motiverede for at komme i arbejde, og at det kan lade sig gøre med den rette behandling sideløbende. Eksempelvis i rapporten "Ny chance til alle" (Arbejdsmarkedsstyrelsen, 2008):

"Mange sagsbehandlere oplever, at denne forholdsvis store del af målgruppen ofte har et stort ønske om at komme ud på arbejdsmarkedet, og at mange af dem også har gode muligheder for det, hvis de får professionel hjælp til at håndtere deres psykiske lidelse" (s. 22)²⁴.

Det fremgår af samme rapport, at borgere, der har psykiske lidelser, og som modtager behandling, har en højere selvforsørgelsesgrad end i de kommuner, som ikke giver et behandlingstilbud.

Her er der således muligvis et vigtigt fund: Borgere med psykiske lidelser øger sandsynligheden for at bevare tilknytningen til arbejdsmarkedet eller få et job, hvis de også modtager relevant professionel - psykoterapeutisk, psykologisk og/eller psykiatrisk - hjælp.

Læser man studierne på tværs, er det muligt at udlede et tredje fund, nemlig at især virksomhedsrelaterede indsatser - virksomhedspraktik, løntilskudsjob og mentorstøtte - med størst sandsynlighed øger beskæftigelsesgraden blandt ledige generelt.

Det samme gælder med hensyn til ledige, der har komplekse sociale og psykiske udfordringer, men det vil i disse tilfælde som nævnt ofte være nødvendigt at supplere indsatsen med psykoterapeutisk, psykologisk eller psykiatrisk bistand.

4.1.4. Jobcentrenes indsats

Det kan desuden udledes af både denne kortlægning og andre studier, der drejer sig om ledige og arbejdsmarkedet, at jo tættere relationer et jobcenter har til virksomhederne i lokalområdet, desto større er sandsynligheden for, at kontakten vil resultere i jobskabelse. Tilsvarende vil hyppig kon-

²³ SFI, *Modtagere af kontanthjælp - En litteraturoversigt om kontanthjælpsmodtagere og den offentlige indsats for at hjælpe dem*, 2006.

²⁴ Rambøll Management A/S, *Evaluering af Ny chance til alle*, 2008.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

takt mellem virksomhed og jobcenter kunne forebygge, at for eksempel helbreds- og andre personlige problemer medfører, at en ansat mister sit arbejde.

Dette fund er i virkeligheden ikke nyt. Der er nærmest tale om en lovmæssighed, som har været kendt i mange år.

Det er imidlertid en forudsætning, at jobcentrene ikke kun har medarbejdere med virksomhedskontakt, men at de pågældende også ved, hvordan man skal få virksomheder i tale. Dertil kommer, at de skal have så meget indsigt i psykiske lidelser, at de er i stand til at beskrive deres udtryksformer.

Eksempel:

Jobcentrenes fleksjobambassadører har ifølge en undersøgelse, som Psykiatrifonden offentliggjorde i januar 2015, svært ved at hjælpe psykisk sårbare fleksjobbere med at finde et job. Fleksjobambassadørerne kom til i kølvandet på førtidspensionsreformen pr. 1. januar 2013, og de fik til opgave at bane vej til arbejdsmarkedet for ledige fleksjobbere gennem opsøgende og oplysende arbejde over for virksomhederne.

I en kommentar i Ugebrevet A4 udtalte projektleder Trine Lund, Psykiatrifonden, at fleksjobambassadørerne er en broget flok med hensyn til baggrund og uddannelse. Det afspejles i svarene fra de fleksjobambassadører, der deltog i undersøgelsen:

- Mindre end hver femte vurderede, at de havde forudsætninger i høj eller meget høj grad for at arbejde med problemstillinger, der er knyttet til psykiske lidelser. Næsten halvdelen oplyste, at det har de kun i mindre grad eller slet ikke.
- Mindre end en fjerdedel mente, at de i høj eller meget høj grad vidste, hvordan de skulle vejlede virksomhederne i forbindelse med ansættelse og fastholdelse af mennesker med psykiske lidelser. Næsten en tredjedel vidste det i mindre grad eller slet ikke.
- 54 pct. efterlyste information om specifikke psykiske lidelser, og 56 pct. ville desuden gerne have råd om, hvordan de skulle præsentere en ledig med psykiske problemer for virksomhederne.

Det er bekymrende, at så mange fleksjobambassadører er sluppet løs på såvel psykisk sårbare fleksjobbere som virksomheder uden tilstrækkelig indsigt i psykiske lidelser og uden egentlig at vide, hvad de skal sige eller mene, når og hvis det lykkes for dem at få en arbejdsgiver i tale.²⁵

Derfor er ord som "recovery", "psykoedukation" og "medarbejder med brugererfaring" vigtige i forbindelse med indsatser, der har psykisk sårbare med eller uden diagnose som målgruppe, og som har til formål at forstærke deres tilknytning til arbejdsmarkedet.²⁶

Jobcentrene har adgang til at bevilge psykoedukation som led i beskæftigelsesindsatsen ifølge lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, hvilket kan ske efter en konkret og individuel vurdering. Psyko-

²⁵ Kilde: Rambøll Management A/S, *Survey blandt fleksjob-ambassadører*, 2014. Se også Michael Bræmer, *Mismatch - Psykisk syge svigtes af jobcentre*, Ugebrevet A4, 9. januar 2015.

²⁶ Psykoedukation er læren om og indsigt i egen funktionsnedsættelse og en behandlingsform, hvor borgeren blandt andet tilegner sig strategier til at forstå og mestre sin egen kognitive funktionsnedsættelse.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

edukation kan blive bevilget i sammenhæng med en anden indsats eller som et enkeltstående tilbud og vil kunne styrke den enkeltes muligheder for at få eller fastholde et job.

Det er uklart, i hvilken udstrækning jobcentrene rent faktisk benytter sig af adgangen til at bevilge og bruge psykoedukation offensivt i forbindelse med dels forebyggelse af, at ansatte ikke risikerer at miste deres arbejde som følge af psykiske problemer, dels rehabilitering af ledige med psykiske lidelser.

4.2. Seks cases

De følgende cases er et uddrag af seks studier, der vurderes at have høj forskningsmæssig kvalitet og høj relevans, og som er illustrerende eksempler på kortlægningens formål: At fremskaffe dokumentarisk, evidensbaseret viden om, hvad der fremmer fastholdelse og inklusion af mennesker med komplekse problemer.

Studier af høj forskningsmæssig kvalitet er kendetegnet ved at have høj repræsentativitet, høj reliabilitet, høj validitet og høj relevans. Sidstnævnte er udtryk for, i hvor høj grad et studie drejer sig om et emne eller en problemstilling, der er interessant for kortlægningen. Begreberne er defineret i kapitel 3.

De seks cases er fordelt på de hovedmålgrupper, der er anvendt i kortlægningen, nemlig ledige generelt, langtidsledige, udsatte ledige, sygemeldte, psykisk sårbare og mennesker med udviklingshandicap. Bilag 1 indeholder en detaljeret beskrivelse af studierne.

4.2.1. Ledige generelt

Evaluering af Ny chance til alle - Afslutningsevaluering (2008)
Rambøll Management A/S for Arbejdsmarkedsstyrelsen

"Ny chance til alle" er et projekt, der blev gennemført i perioden juli 2006 til medio 2008, hvor kommunerne forpligtede sig til på ny at gennemgå sager vedrørende job- og aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere og starthjælpsmodtagere med henblik på at sikre de ledige en aktiv indsats i form af job, uddannelse eller et tilbud, der kunne bringe dem nærmere til arbejdsmarkedet.

Der var tale om at benytte eksisterende tilbud i form af vejledning og opkvalificering, virksomhedspraktik og ansættelse med løntilskud.

Rambøll Management A/S evaluerede projektet og fokuserede i den forbindelse på tre målsætninger:

1. Flere skal i job eller ordinær uddannelse
2. Flere skal kunne forsørge sig selv
3. Flere skal deltage i en aktivitet

Studiet oplyser følgende om effekten af beskæftigelsesindsatsen:

- Der har været en positiv udvikling med hensyn til at opfylde de tre målsætninger, uden at man dog er kommet helt i mål. 20 pct. af borgerne er kommet i job eller uddannelse (målsætningen var en stigning fra 4 pct. til 25 pct.), 14 pct. er blevet selvforsørgende (målsætningen var en

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

stigning fra 3 pct. til 15 pct.), og aktiveringsgraden er steget til 25 pct. (målsætningen var en stigning fra 6 pct. til 40 pct.).

Virksomhedspraktik og privat løntilskud har størst effekt. Aktiviteter med et mere diffust jobsigte øger ikke sandsynligheden for selvforsørgelse. Der er desuden negativ sammenhæng mellem deltagelse i særligt tilrettelagte projekter og/eller uddannelse og selvforsørgelsesgraden. Deltagelse i læse- og skriveundervisning øger heller ikke sandsynligheden for at blive selvforsørgende.

- Når det drejer sig om de svageste grupper, der defineres som borgere i de daværende matchgrupper 4 og 5, borgere med psykiske og/eller fysiske lidelser samt borgere med anden etnisk baggrund end dansk, er der ikke nogen statistisk signifikant forskel på, hvilken indsats der har en effekt.

Evalueringen inddrager ressourcessvage ledige, herunder borgere med fysiske og psykiske lidelser, selv om projektet ikke specifikt er rettet mod denne gruppe. Evalueringen indeholder væsentlig læring, fordi den afdækker koblingen mellem de tilbud, der blev givet, og målopfyldelsen i form af selvforsørgelse.

4.2.2. Langtidsledige

Indsats for langtidsledige i Syddanmark (2010)
Mploy A/S for Beskæftigelsesregion Syddanmark

Studiet er et tillæg til analysen "Den faktiske mobilitet blandt ledige i Syddanmark", som Mploy A/S gennemførte for Beskæftigelsesregion Syddanmark i 2010.

I den nye analyse belyses gruppen af genbeskæftigede langtidsledige dagpengemodtagere yderligere. Det undersøges således, hvilken indsats de pågældende har modtaget, og hvilken betydning den har haft for genbeskæftigelsen:

- Hvor mange jobsamtaler har de deltaget i?
- I hvilket omfang er de blevet aktiveret?

Det fremgår af studiet, at indsatsen har haft følgende effekt:

- De genbeskæftigede har i gennemsnit deltaget i lidt flere jobsamtaler end kontrolgruppen.
- Aktiveringsgraden for de genbeskæftigede er højere end for kontrolgruppen. Indsatsen over for de genbeskæftigede har altså været mere intensiv og aktiv.
- Ledige, der har modtaget en mere intensiv indsats, tildeler jobcentret større betydning for, at de er blevet genbeskæftiget.
- Det konkluderes på den baggrund, at de genbeskæftigede langtidsledige har modtaget en mere aktiv beskæftigelsesindsats end kontrolgruppen. Der er således dokumenterbare tegn på, at en aktiv beskæftigelsesindsats har positiv effekt for genbeskæftigelse af langtidsledige.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

4.2.3. Udsatte ledige

Evaluering af På rette vej - i job (2013)

Rambøll Management A/S samt Michael Svarer og Michael Rosholm, Aarhus Universitet, for Arbejdsmarkedsstyrelsen

Studiet vedrører en evaluering af et landsdækkende kontrolleret forsøg, der blev gennemført i perioden fra november 2010 til marts 2012 blandt kontanthjælpsmodtagere i daværende matchgruppe 2 og med en meget svag tilknytning til arbejdsmarkedet.

Formålet var, at de pågældende kom i job eller uddannelse ved hjælp af:

- En intensiveret samtaleindsats
- Virksomhedsrettet aktivering (primært i form af virksomhedspraktik)
- En koordineret og helhedsorienteret indsats
- Øget brug af mentorer

Jobcentrene har i høj grad gennemført de aktiviteter, der drejer sig om en intensiveret samtaleindsats og virksomhedsrettet aktivering. Implementeringsgraden af den koordinerede og helhedsorienterede indsats samt brugen af mentorer er dog mindre klar.

Om målgruppen psykisk sårbare står der:

"En stor del af målgruppen antages at have forskellige psykiske barrierer i forhold til at kunne fastholde eller opnå en tilknytning til arbejdsmarkedet. I forsøget har der været mulighed for at tage hensyn til disse personers særlige behov med henblik på, at de kan fastholde eller opnå beskæftigelse på arbejdsmarkedet" (s. 3).

Ifølge studiet havde indsatsen følgende effekt:

- Der konstateres ingen signifikant forskel i hverken beskæftigelses- eller uddannelsesomfang. Der ses en tendens til, at personer med delvis beskæftigelse og supplerende kontanthjælp øger deres timer i arbejde. Der er dog ikke tale om en statistisk signifikant effekt. På den baggrund er der beregnet et samfundsøkonomisk overskud på 1.500 kr. pr. deltager i forsøget.
- Personer med "godt psykisk velbefindende" har en signifikant højere afgang til selvforsørgelse eller uddannelse end personer med "dårligt psykisk velbefindende". Evalueringen viser, at forsøget ikke har påvirket det psykiske velbefindende hos deltagerne på en sådan måde, at de har opnået højere beskæftigelse eller er gået i gang med en uddannelse sammenlignet med kontrolgruppen. Desuden er deltagere med dårligt mentalt helbred mindre positive over for indsatsen end deltagere, der har det godt mentalt.
- Der er ingen evidens for, at øget brug af samtaler har en god effekt på svage grupper. Ifølge evalueringen har samtalerne ikke ført til, at deltagerne er blevet mere motiverede for at komme i arbejde.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

4.2.4. Sygemeldte

Effekter af den beskæftigelsesrettede indsats for sygemeldte - En litteraturoversigt (2012)
SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd - for Arbejdsmarkedsstyrelsen

Formålet med rapporten er at redegøre for de vigtigste resultater beskrevet i danske og internationale studier af effekten af beskæftigelsesrettede indsatser for sygemeldte.

Rapporten gennemgår videnskabelige kvantitative studier fra 2001 til 2011 og ser på effekten af forskellige typer indsatser, der har haft til formål at øge sandsynligheden for, at sygemeldte kommer tilbage i arbejde. Følgende indsatser er vigtige:

- **Indsatser på arbejdspladsen**
Indsatserne foregår helt eller delvist på arbejdspladsen og involverer det offentlige system.
- **Indsatser i sundhedssystemet**
Fysisk træning, indsatser rettet mod mentale forhold og indsatser, som både inddrager fysiske og psykiske elementer.
- **Indsatser i tilknytning til det beskæftigelsespolitiske system**
Revalidering i form af uddannelse, assistance i forbindelse med jobsøgning og tilbagevenden til arbejde samt aktive tilbud såsom virksomhedspraktik og jobtræning.
- **Tidlige indsatser**
Det fremgår ikke klart, hvad "tidlig" indebærer, fordi det defineres i forhold til forskellige kontekster.

Hovedkonklusionen om den beskæftigelsesmæssige effekt er, at arbejdspladsen spiller en vigtig rolle med hensyn til at gøre det nemmere for sygemeldte at vende tilbage til arbejde.

Om de enkelte indsatser konkluderer rapporten følgende:

- **Indsatser på arbejdspladsen**
Der er ifølge et review indikation for, at indsatser, som inddrager arbejdspladsen, øger beskæftigelseschancen for sygemeldte med mentale helbredsproblemer.
- **Indsatser i sundhedssystemet**
Det konkluderes på baggrund af fem reviews om indsatser i sundhedssystemet, at der er modstridende viden på området. Indsatser, der retter sig mod sygemeldte med mentale helbredsproblemer, har tilsyneladende positiv effekt, når de er en del af en samlet indsats, eksempelvis med fokus på arbejdspladsen.
- **Indsatser i tilknytning til det beskæftigelsespolitiske system**
Seks studier indeholder modstridende viden på området, idet de handler om indsatser med forskelligt indhold. Der er derfor ikke et sikkert grundlag for at konkludere, hvilken beskæftigelseseffekt de respektive indsatser har.

Ligestilling, ligeværdighed, rehabilitering

- **Samtaler**

Det konkluderes på baggrund af tre danske studier og et review af engelske studier, at der er modstridende viden om effekten af indsatser, hvor samtaler udgør hele eller den væsentligste del.

- **Tidlig indsats**

Et review tyder på, at tidlig indsats har en forholdsvis stor effekt. Målt i antal sygedage pr. måned er den gennemsnitlige reduktion 2,85 dage i studier vedrørende korte sygemeldinger og 1,25 dage i studier, der drejer sig om længerevarende sygemeldinger.

4.2.5. Psykisk sårbare

Gennem Døren

Evaluering af et projekt for kontanthjælpsmodtagere med psykiske problemer (2012)

CASA for Jobcenter Brøndby

Studiet sammenfatter resultatet af en evaluering af projekt Gennem Døren, som er gennemført af Udviklingshuset i Jobcenter Brøndby. Den oprindelige målgruppe var 100, siden nedjusteret til 66 psykisk sårbare borgere, der i mange år havde været på kontanthjælp. Deres psykiske problemer var så alvorlige, at de udgjorde en primær barriere for afklaring og opkvalificering i relation til arbejdsmarkedet.

Indsatsen bestod af individuelle forløb med samtaler og/eller gruppeforløb inklusive gruppesamtaler for at afklare borgernes ressourcer, barrierer og udviklingsmuligheder. Derudover var der en række andre delindsatser, blandt andet udrednings- og behandlingsforløb, motionsgrupper og mentortilknytning.

Indsatsen havde til formål:

- At motivere borgere med psykiske vanskeligheder, så de fik mod på at flytte sig fra en isoleret og inaktiv tilværelse til et åbent og aktivt liv med henblik på at komme tættere på arbejdsmarkedet.
- At afklare den enkelte borger, så han eller hun efterfølgende ville kunne deltage i andre tilbud.

Projektet havde tre succeskriterier:

1. At borgerne efter forløbet ikke kommer tilbage på passivlisten.
2. At 75 pct. er kommet videre i afklarende forløb i retning af arbejdsmarkedet.
3. At 100 pct. af deltagerne inden for 6 måneder har afklaret baggrunden for deres isolation og har fået en plan med anbefalinger til videre foranstaltning.

Ifølge studiet blev var effekten af indsatsen følgende:

Målet om at undgå en tilbagevenden til passivlisten var opfyldt for langt de fleste deltagere ved afslutningen af deres forløb. Kun fire ud af 66 deltagere var således visiteret tilbage til passiv kontanthjælp. En del blev dog visiteret til midlertidige aktiviteter eller indsatser, eksempelvis arbejdsprøvning, og det er ikke opgjort, hvad der senere er sket med deltagerne.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

25 deltagere blev visiteret til en eller anden form for behandling, mens 12 fik tilkendt eller blev indstillet til pension. 25 deltagere blev visiteret direkte til en arbejdsmarkedsrettet aktivitet. Nogle af de deltagere, som blev henvist til behandling, mentes ligeledes senere at ville kunne indgå i en arbejdsmarkedsrettet aktivitet.

Disse tal belyser således også det andet succeskriterium, at 75 pct. skulle videre i afklarende forløb med fokus på arbejdsmarkedet:

Direkte målt er 38 pct. af deltagerne blevet visiteret til en arbejdsmarkedsrettet aktivitet, såsom arbejdsprøvning, vejledning, praktik e.l. Sidstnævnte succeskriterium er således ikke opfyldt i fuldt omfang. Det kan imidlertid som nævnt blive tilfældet for flere, når de har gennemført den anbefalede behandling.

Det sidste succeskriterium blev stort set opfyldt. Der foreligger således for næsten alle deltagerne enten en slutevaluering med forslag til videre forløb eller en ressourceprofil med henblik på indstilling til førtidspension. Hovedparten har desuden modtaget konkrete forslag til aktiviteter og/eller forløb.

4.2.6. Mennesker med udviklingshandicap

Modelprojekt om beskyttet beskæftigelse - Slutrapport (2011)
Rambøll Management A/S for Servicestyrelsen

Som led i den daværende regerings beskæftigelsesstrategi "Handicap og job" iværksatte Servicestyrelsen, nu Socialstyrelsen, i 2008 et modelprojekt med henblik på at bane vej for udvikling af beskyttet beskæftigelse i tættere tilknytning til det ordinære arbejdsmarked.

Projektets overordnede mål var at udvikle og afprøve en helhedsorienteret indsatsmodel for den kommunale indsats vedrørende beskyttet beskæftigelse, hvor udviklingshæmmede med potentiale for beskæftigelse uden for værkstedernes matrikel får arbejde på det ordinære arbejdsmarked.

Modelprojektet blev gennemført i perioden november 2008 - januar 2011 i samarbejde med Allerød Kommune, Brøndby Kommune, Haderslev Kommune, Hillerød Kommune og Horsens Kommune. Projektet var finansieret af Beskæftigelsesministeriet, men forankret i Socialministeriet med Servicestyrelsen som faglig og praktisk ansvarlig. Rambøll Management A/S udviklede den indsatsmodel, som de fem modelkommuner afprøvede, og stod endvidere for projektledelse, processtøtte, kompetenceudvikling samt evaluering af projektet.

Studiet, som er en slutrapport, er den sidste af tre evalueringsrapporter, der blev udarbejdet for at dokumentere implementeringen og resultaterne af modelkommunernes afprøvning af indsatsmodellen.

Formålet med rapporten var endvidere at tilvejebringe data til en endelig modelbeskrivelse, der ville kunne fungere som manual for andre kommuner, der ønsker at øge udplaceringen af borgere fra beskyttede værksteder til det ordinære arbejdsmarked. Rapporten har derfor fokus på de opnåede resultater, ligesom den indeholder anbefalinger om god praksis baseret på afprøvningen af indsatsmodellen.

Målgruppen var udviklingshæmmede førtidspensionister i alderen 18 - 65 år, der ikke var i arbejde på en ordinær arbejdsplads, og som var berettiget til beskyttet beskæftigelse. Derudover valgte

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

Horsens Kommune at arbejde med psykisk sårbare og personer med erhvervede skader. Hillerød Kommune valgte desuden at arbejde med voksne sindslidende.

Modelprojektet fokuserede på fire centrale indsatsområder i forbindelse med beskyttet beskæftigelse:

1. Organisering
2. Visitation
3. Kompetenceudvikling af borgerne
4. Virksomhedsstrategi

Det langsigtede mål var, at målgruppen øgede sin beskæftigelse på almindelige arbejdspladser. Borgerne skulle flyttes fra beskyttet beskæftigelse i værksteder til beskæftigelse på ordinære arbejdspladser i form af enten ekstern beskyttet beskæftigelse, job med løntilskud til førtidspensionister, fleksjob eller ordinær ansættelse. Beskyttet beskæftigelse kan således godt foregå på ordinære arbejdspladser.

Modelprojektet havde derudover også to langsigtede og kvantitative mål:

- 50 pct. af projektets deltagere skulle opnå beskæftigelse på ordinære arbejdspladser i minimum fire uger i træk.
- Minimum halvdelen af de førtidspensionister, der var kommet i beskæftigelse på en ordinær arbejdsplads, skulle fastholdes uanset ansættelsesform i en periode på mindst 13 ud af 26 uger i det samme kvartal.

Ifølge studiet bør en indsats, der har udviklingshæmmede førtidspensionister, psykisk sårbare samt voksne sindslidende som målgrupper, og som har til formål at få dem i ordinær eller støttet beskæftigelse, tage højde for følgende:

- Der skal være et tæt samarbejde mellem myndighed, værksted og jobcenter.
- Der skal være en klar rolle- og opgavefordeling i forbindelse med visitation samt kontakt til og opfølgning over for den pågældende arbejdsplads.
- De centrale parter og interessenter skal holdes informeret om den konkrete indsats.
- Der skal anvendes visitations- og afklaringsredskaber.
- Hjemmevejledere/støttekontaktpersoner skal inddrages i afklaringen.

Det fremgår af studiet, at indsatsen havde følgende effekt:

Begge kvantitative mål blev mere end indfriet: 124 borgere deltog i projektet, og 78 kom i beskæftigelse på en ordinær arbejdsplads, hvilket svarer til ca. 63 pct. Af de 78 borgere, som kom i beskæftigelse, er 64, altså 82 pct., blevet fastholdt i en periode på mindst 13 ud af 26 uger.

Ligestilling, ligeværdighed, rehabilitering

Bilag 1

Inkluderede studier

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

Indhold

Skabelon til vurdering af hvert enkelt studie.....	2
1.0. Ledige generelt.....	3
1.1 Evaluering af Ny chance til alle - Afslutningsevaluering.....	3
1.2 Effekter af samtaler i den aktive arbejdsmarkedspolitik.....	4
1.3 Beskæftigelsesindsatsen ifølge borgerne.....	5
1.4 Beskæftigelsesindsatsen ifølge sagsbehandlere.....	7
1.5 Beskæftigelsesindsatsen ifølge virksomhederne.....	8
1.6 Kortlægning af indholdet i øvrig vejledning og opkvalificering.....	10
1.7 Evaluering af Nyfleks.....	12
1.8 Effekter af kurser med vejledning og særligt tilrettelagt opkvalificering for ledige.....	14
1.9 Hvad virker for ledige unge?.....	15
2.0. Langtidsledige.....	17
2.1 Alle i gang.....	17
2.2 Indsats for langtidsledige i Syddanmark.....	19
3.0. Udsatte ledige.....	21
3.1 Landsdækkende undersøgelse: Ansatte i fleksjob.....	21
3.2 Modtagere af kontanthjælp.....	22
3.3 På vej mod arbejdsmarkedet?.....	23
3.4 Effekter af virksomhedsrettet aktivering for udsatte ledige - En litteraturoversigt.....	25
3.5 Evaluering af På rette vej - i job.....	27
3.6 UNO 2 og læringsværkstederne på Kofoeds Skole.....	28
3.7 Slutevaluering - KVIK forsøgsprogrammet.....	30
4.0. Sygemeldte.....	33
4.1 The Effect on Length of Sickness Absence.....	33
4.2 Evaluering: Aktive - hurtigere tilbage.....	34
4.3 Det store TTA-projekt: Proces-, effekt- og økonomisk evaluering.....	36
4.4 Effekter af den beskæftigelsesrettede indsats for sygemeldte.....	38
4.5 Evaluering af Projekt Servicecenter for Sygdomsforebyggelse.....	40
5.0. Psykisk sårbar.....	43
5.1 Effect of a Multidisciplinary Stress Treatment Programme.....	43
5.2 Coaching af sygedagpengemodtagere.....	44
5.3 Gennem Døren.....	45
6.0. Mennesker med udviklingshandicap.....	48
6.1 Evaluering af Projekt Nextjob i Københavns Amt.....	48
6.2 Modelprojekt om beskyttet beskæftigelse - Slutrapport.....	50

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

Skabelon til vurdering af hvert enkelt studie

Studiets navn, udgivelsesår, forfatter og opdragsgiver

Introduktion

Faktuel viden om studiet

1. Målgruppe (og eventuelle delmålgrupper)
2. Indsats (og eventuelle delindsatser)
3. Formål med indsats
4. Population (undersøgelsens population og målgruppe behøver ikke være identiske)
5. Beskæftigelsesindsatsens effekt

Forskningskvalitet og relevans

1. Repræsentativitet
2. Validitet
 - Intern validitet
 - Ekstern validitet
3. Reliabilitet
4. Relevans

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

1.0. Ledige generelt

1. 1.

Evaluering af Ny chance til alle - Afslutningsevaluering

"Ny chance til alle" er et projekt, der foregik fra juli 2006 til medio 2008, hvor landets kommuner forpligtede sig til på ny at gennemgå sager vedrørende kontanthjælpsmodtagere og starthjælpsmodtagere med henblik på at sikre de ledige en aktiv indsats. Rambøll Management A/S har evalueret projektet og fokuserer i den forbindelse først og fremmest på tre målsætninger, jf. nærmere nedenfor. Evalueringen inddrager ressourcetsvage ledige, herunder borgere med fysiske og psykiske lidelser, selv om projektet ikke specifikt er rettet mod denne gruppe. Evalueringen indeholder væsentlig læring, fordi den afdækker koblingen mellem de tilbud, der blev givet, og målopfyldelsen i form af selvforsørgelse.

Udgivelsesår

2008

Forfatter

Rambøll Management A/S på opdrag af Arbejdsmarkedsstyrelsen.

Faktuel viden om studiet:

1. Målgruppe: Job- og aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere samt modtagere af kontant- og starthjælp, der ikke har deltaget i et tilbud inden for det seneste år.
2. Indsats: Kommunerne forpligtes til igen at gennemgå sager vedrørende kontanthjælpsmodtagere og starthjælpsmodtagere med henblik på at sikre de ledige en aktiv indsats. Der er tale om at benytte eksisterende tilbud i form af vejledning og opkvalificering, virksomhedspraktik og ansættelse med løntilskud.
3. Formål med indsats: Formålet var at sikre, at alle langvarigt ledige kontanthjælpsmodtagere fik deres sag gennemgået på ny og blev sikret job, uddannelse eller et aktivt tilbud, som kunne bringe dem nærmere til arbejdsmarkedet. Der blev opstillet tre konkrete målsætninger, nemlig 1) flere skal i job eller ordinær uddannelse, 2) flere skal kunne forsørge sig selv, og 3) flere skal deltage i en aktivitet.
4. Population: Job- og aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere samt modtagere af kontant- og starthjælp, der ikke har deltaget i et tilbud inden for det seneste år.
5. Beskæftigelsesindsatsens effekt:
 - Der har været en positiv udvikling med hensyn til opfyldelsen af de tre målsætninger, uden at man dog er kommet helt i mål. 20 pct. af borgerne er kommet i job eller uddannelse (målsætningen var en stigning fra 4 pct. til 25 pct.), 14 pct. er blevet selvforsørgende (målsætningen var en stigning fra 3 pct. til 15 pct.), og aktiveringsgraden er steget til 25 pct. (målsætningen var en stigning fra 6 pct. til 40 pct.). Virksomhedspraktik og privat løntilskud har størst effekt. Aktiviteter med et mere diffust jobsigte øger ikke sandsynligheden for selvforsørgelse. Der er desuden negativ sammenhæng mellem deltagelse i særligt tilrettelagte projekter og/eller uddannelse og selvforsørgelsesgraden. Deltagelse i læse- og skriveundervisning øger heller ikke sandsynligheden for at blive selvforsørgende.
 - Når det drejer sig om de svageste grupper, der defineres som borgere i de daværende matchgrupper 4 og 5, borgere med psykiske og/eller fysiske lidelser samt borgere med anden etnisk baggrund end dansk, er der ikke nogen statistisk signifikant forskel på, hvilken indsats der har en effekt.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

- De gennemførte interviews tyder dog på, at den tætte, håndholdte indsats - eventuelt forankret i understøttende aktiviteter som mentorordninger - er særligt virkningsfuld over for borgere i matchgruppe 4 og 5. Det er især disse tilbud, som gør det muligt at etablere et tilidsfuldt forhold til den ledige, hvilket kan øge vedkommendes motivation. Evalueringen viser også, at der er behov for en parallelindsats over for borgere med psykiske lidelser. Kommuner, der er gode til at iværksætte behandlingstiltag over for borgere med psykiske lidelser, har således en bedre målopfyldelse end kommuner, som ikke prioriterer en sådan behandling. Konklusionen er, at helbredsmæssige problemer ikke nødvendigvis skal være ryddet helt af vejen, før den jobrettede aktivering sættes i værk.

Forskningskvalitet og relevans

1. Repræsentativitet: Ca. 62.000 personer fra alle landets kommuner har deltaget i "Ny chance til alle". Evalueringen bygger på data fra Arbejdsmarkedsstyrelsens database DREAM, en spørgeskemaundersøgelse blandt ledere på jobcentrene med en tilfredsstillende svarprocent på 69 pct. samt casestudier i ti kommuner, hvor der er gennemført interviews med repræsentanter fra ledelsen, medarbejderne og borgerne. Repræsentativiteten er høj.
2. Validitet:
 - Intern validitet: Der arbejdes ikke med en kontrolgruppe, men med før- og eftermålinger samt med interviews, hvor såvel medarbejdere i jobcentrene som borgere har taget stilling til, om indsatsen har virket. Fremgangsmåden har været med til at fastslå, at effekten rent faktisk skyldes den pågældende indsats både hvad angår initiativet "Ny chance til alle" generelt og sammenhængen mellem de enkelte indsatstyper, tilbud og effekten. Den interne validitet vurderes at være høj.
 - Ekstern validitet: På baggrund af stikprøvens størrelse og repræsentativitet kan resultaterne generaliseres statistisk, hvormed studiet har en høj ekstern validitet.
3. Reliabilitet: Jobcentrene har implementeret "Ny chance til alle" på forskellige måder. Alligevel er der en høj grad af gennemsigtighed i, hvordan det er foregået. Tilsvarende gør sig gældende med hensyn til evalueringen. Studiet har dermed en høj reliabilitet.
4. Relevans: Studiet ser på, om initiativet og de enkelte indsatser har en effekt. Selvom psykisk sårbare eller personer med handicap ikke er den primære målgruppe, omfatter evalueringen også disse grupper. Studiet er således relevant.

Det vurderes, at studiet har en høj forskningskvalitet og en høj grad af relevans.

1.2. Effekter af samtaler i den aktive arbejdsmarkedspolitik

Studiet er en litteraturoversigt, der gennemgår 40 danske og internationale artikler om kvantitative evalueringer af brugen af samtaler i indsatsen for at få ledige i beskæftigelse. Litteraturoversigten præsenterer først de få - nemlig tre - udvalgte danske studier, som efterfølgende bliver sammenholdt med de resultater, som de internationale studier refererer.

Udgivelsesår
2010

Forfattere

Michael Rosholm og Michael Svarer, Aarhus Universitet, for Arbejdsmarkedsstyrelsen.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

Faktuel viden om studiet

1. Målgruppe: Ledige generelt.
2. Indsats: Jobsamtaler i jobcentret.
3. Formål med indsats: At få ledige i beskæftigelse.
4. Population: Litteraturoversigten vedrører ikke én specifik population.
5. Beskæftigelsesindsatsens effekt:
 - Ifølge de tre danske studier har samtaler med nyligt ledige dagpengemodtagere en positiv effekt på graden af selvforsørgelse. Samme effekt opnås ikke for start- og kontanthjælpsmodtagere med en forholdsvis lang ledighedshistorik. For arbejdsmarkedsparate og personer med kort forsørgelseshistorik ses således en positiv effekt.
 - Samtaler med fokus på rådgivning medvirker til at skaffe ledige hurtigere i job.
 - Litteraturen om effekten af samtaler, der fokuserer på rådighedsprøvning, viser ikke et entydigt billede. Flere engelske og amerikanske studier viser en positiv effekt af øgede søgekrav på afgangsraten fra ledighed til beskæftigelse. Der er dog samtidig studier, som ikke finder, at der er signifikante effekter.

Forskningskvalitet og relevans

1. Repræsentativitet: Det fremgår ikke af litteraturoversigten, hvordan populationen i de enkelte studier er udvalgt, dens størrelse eller sammensætning. De tre danske studier indeholder dog mere indgående information om datagrundlag og andre faktuelle forhold. Det fremgår imidlertid ikke, hvor stor populationen er, og hvordan den er udvalgt. Litteraturoversigten vurderes derfor at have lav grad af repræsentativitet.
2. Validitet:
 - Intern validitet: Den interne validitet vurderes at være høj, da de tre danske studier har benyttet en kontrolgruppe, hvilket er med til at sikre, at effekten af en given indsats ikke kan tilskrives andre variable.
 - Ekstern validitet: Den eksterne validitet vurderes at være moderat, eftersom litteraturoversigtens konklusioner ikke problemfrit kan generaliseres til ledige generelt. Det skyldes, at litteraturoversigten sammenstiller studier fra mange forskellige lande, hvor der kun i begrænset omfang bliver taget højde for deres forskellighed.
3. Reliabilitet: I litteraturoversigten er det beskrevet, hvordan forfatterne har grebet arbejdet metadisk an. Der kunne dog godt have været større gennemsigtighed i denne beskrivelse, og reliabiliteten vurderes derfor at være moderat.
4. Relevans: Litteraturoversigten har en høj relevans, da den undersøger effekten af samtaler med ledige borgere om mulighederne for at øge deres relation til arbejdsmarkedet. Desuden indeholder den som nævnt en belysning af tre danske studier, der drejer sig om effekten af samtaler på lediges muligheder for at komme i arbejde.

Litteraturoversigten vurderes ud fra ovenstående kriterier at have en moderat forskningsmæssig kvalitet og en høj relevans.

1.3.

Beskæftigelsesindsatsen ifølge borgerne

Slotsholm A/S har gennemført tre parallelle undersøgelser blandt borgere, virksomheder og jobcentermedarbejdere om holdninger til, erfaringer med og opfattelser af jobcentrenes beskæftigelsesindsats. Den første undersøgelse drejer sig om borgernes syn på beskæftigelsesindsatsen.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

Udgivelsesår
2011

Forfatter
Slotsholm A/S for Arbejdsmarkedsstyrelsen.

Faktuel viden om studiet

1. Målgruppe: Ledige generelt.
2. Indsats: Jobcentrets beskæftigelsesindsats generelt, dog med fokus på følgende aktive tilbud:
 - Vejledning og opkvalificering.
 - Virksomhedspraktik og løntilskud.
3. Formål med indsats: At få ledige i beskæftigelse.
4. Population: Borgere, som modtager - eller for nyligt har modtaget - dagpenge, kontant- eller starthjælp eller sygedagpenge.
5. Beskæftigelsesindsatsens effekt:
Konklusionerne i undersøgelsen relateret til effekten af jobcentrenes beskæftigelsesindsats er følgende:
 - Et flertal af borgerne mener, at samtaler ikke hjælper dem med at komme i job eller uddannelse. Mange borgere synes dog at være tilfredse med andre forhold ved samtalerne i jobcentret. Et stort flertal giver udtryk for, at samtalerne foregår i en god stemning, at sagsbehandlerne virker velforberejdede, og at der generelt bliver fulgt op på aftaler.
 - Et flertal af borgerne mener, at de aktive tilbud har en positiv effekt - enten på det faglige eller personlige plan. Flertallet af dagpenge- og kontanthjælpsmodtagerne vurderer, at de har fået et positivt udbytte af det seneste aktive tilbud, som de har deltaget i. Også blandt sygedagpengemodtagerne opleves et positivt udbytte af at deltage i et aktivt tilbud. Godt halvdelen af sygedagpengemodtagerne tilkendegiver, at de har fået det bedre fysisk eller psykisk, eller at de har lært noget nyt, som de kan bruge i et job.
 - Blandt borgere, der er kommet i beskæftigelse, er der delte meninger om, hvorvidt deres seneste aktive tilbud har haft betydning for, at de nu har et arbejde. Halvdelen mener, at det har haft betydning, mens den anden halvdel mener, at det ingen betydning har haft. Holdningerne afhænger af, hvad det er for en type aktivt tilbud, de har deltaget i. Blandt de, der har haft et forløb på en offentlig eller privat arbejdsplads, mener et flertal, at tilbuddet har haft betydning for, at de i dag har et job. Et mindretal blandt de, der har deltaget i kommunale projekter, uddannelser eller kurser, mener, at sådanne tilbud har bidraget til, at de har fået et job.

Forskningskvalitet og relevans

1. Repræsentativitet: Arbejdsmarkedsstyrelsen har leveret et populationsudtræk bestående af 212.284 nuværende og tidligere ydelsesmodtagere. Datagrundlaget bygger på en kombination af en telefonisk og elektronisk spørgeskemaundersøgelse med 6.429 personer, men på grund af en række fravælgelseskriterier er det samlede antal svar 5.503. Da der er tale om en stor stikprøve, som er tilfældigt udvalgt blandt den samlede population, er studiets repræsentativitet høj.

Ligestilling, ligeværdighed, rehabilitering

2. Validitet:

- Intern validitet: Da studiet hverken opererer med en kontrolgruppe, før- og eftermålinger eller på anden vis kontrollerer, at resultaterne ikke skyldes andre variable, vurderes den interne validitet at være moderat.
 - Ekstern validitet: Da studiet bygger på et stort, repræsentativt datamateriale, er den eksterne validitet høj. Konklusionerne kan med andre ord generaliseres til hele populationen.
3. Reliabilitet: Studiet har en fin gennemsigthed, idet det er udførligt beskrevet, hvordan undersøgelsen er grebet an metodisk. Den analytiske tilgang er dog kun beskrevet i begrænset omfang. Reliabiliteten vurderes at være høj.
4. Relevans: Studiet har en lav til moderat grad af relevans, da der er tale om en kortlægning af borgernes tilfredshed med jobcentrets beskæftigelsesindsats og ikke en direkte effektmåling.

På baggrund af ovenstående vurderes det, at studiet har en høj forskningskvalitet og en lav til moderat grad af relevans.

1.4. Beskæftigelsesindsatsen ifølge sagsbehandlerne

Jf. den indledende tekst til det 3. studie ovenfor, punkt 1.3.

Udgivelsesår
2011

Forfatter:
Slotsholm A/S for Arbejdsmarkedsstyrelsen.

Faktuel viden om studiet

1. Målgruppe: Ledige generelt med særligt fokus på dagpengemodtagere, kontanthjælpsmodtagere i matchgruppe 1 og 2 samt sygedagpengemodtagere.
2. Indsats: Jobcentrenes beskæftigelsesindsats generelt, dog med fokus på følgende aktive tilbud:
 - Vejledning og opkvalificering.
 - Virksomhedspraktik og løntilskud.
3. Formål med indsats: At få ledige borgere tættere på arbejdsmarkedet og i job.
4. Population: Sagsbehandlere, der arbejder med dagpenge-, kontanthjælps- eller sygedagpengemodtagere.
5. Beskæftigelsesindsatsens effekt:

Rapporten indeholder tre hovedkonklusioner, der vedrører effekten af jobcentrets beskæftigelsesindsats:

- Flere end tre ud af fire sagsbehandlere mener, at det er positivt, at borgerne skal til samtaler i jobcentret. De mener, at samtalerne er en hjælp til, at ydelsesmodtagerne kommer i arbejde eller fastholder fokus på arbejdsmarkedet. Samtidig mener to ud af tre, at samtalerne øger borgernes motivation til at søge job.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

- Flere end tre ud af fire vurderer, at det er positivt, at borgerne som udgangspunkt skal deltage i aktive tilbud med jævne mellemrum. Lige så mange vurderer, at de aktive tilbud giver borgerne et positivt udbytte og bidrager til, at de kommer i arbejde.
- Sagsbehandlere vurderer, at forløb på private arbejdspladser er de mest effektive redskaber til at få borgerne i arbejde. Samtidig giver de udtryk for, at det er vanskeligt at finde ledige pladser på private arbejdspladser.

Forskningskvalitet og relevans

1. Repræsentativitet: 1.398 sagsbehandlere har besvaret spørgsmålene i undersøgelsen. De udgør undersøgelsens datagrundlag og repræsenterer 71 af landets 91 jobcentre. Da der er tale om en stor stikprøve, som er tilfældigt udvalgt blandt den samlede population, er studiets repræsentativitet høj.
2. Validitet:
 - Intern validitet: Da studiet hverken opererer med en kontrolgruppe, før- og eftermålinger eller på anden vis kontrollerer, at resultaterne ikke skyldes andre variable, vurderes den interne validitet at være moderat.
 - Ekstern validitet: Spørgeskemaundersøgelsen kan på baggrund af den høje repræsentativitet generaliseres statistisk. Studiet konkluderer eksempelvis på baggrund af statistisk signifikante forskelle mellem svarandele, mens ikke-signifikante forskelle ikke er blevet rapporteret. Dermed har studiet en høj ekstern validitet.
3. Reliabilitet: Studiet er gennemsigtigt, da den metodiske fremgangsmåde er beskrevet udførligt. Reliabiliteten vurderes på den baggrund at være høj.
4. Relevans: Studiet har en moderat grad af relevans, da der er tale om en kortlægning af sagsbehandlernes erfaringer med jobcentrets indsatser generelt. Det kommer kun i begrænset omfang ind på effekten af specifikke indsatser.

Ud fra en samlet vurdering har studiet en høj forskningskvalitet og en moderat grad af relevans.

1.5. Beskæftigelsesindsatsen ifølge virksomhederne

Jf. den indledende tekst til det 3. studie ovenfor, punkt 1.3.

Udgivelsesår
2011

Forfatter
Slotsholm A/S for Arbejdsmarkedsstyrelsen.

Faktuel viden om studiet

1. Målgruppe: Ledige generelt.
2. Indsats: Jobcentrenes beskæftigelsesindsats generelt med fokus på nedenstående aktive tilbud:
 - Vejledning og opkvalificering.
 - Virksomhedspraktik og løntilskud.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

3. Formål med indsats: At få ledige i beskæftigelse og fastholde beskæftigede på arbejdsmarkedet.
4. Population: Populationen består af virksomheder, der har samarbejdet med et jobcenter på et eller flere af følgende områder: Ansættelse med løntilskud, virksomhedspraktik, delvis syge- eller raskmeldinger eller ret til sygedagpenge fra kommunen til ansatte med langvarig eller kronisk lidelse.
5. Beskæftigelsesindsatsens effekt:

Rapporten konkluderer følgende om effekten af jobcentrets indsats:

- De offentlige virksomheder har en højere vurdering end private af jobcentrets samlede indsats såvel som af den konkrete indsats i forbindelse med visitering til job med løntilskud eller virksomhedspraktik. De private virksomheder vurderer dog i højere grad end de offentlige, at ansættelse med løntilskud eller virksomhedspraktik har en gavnlig effekt på de lediges jobmuligheder.
- Ifølge virksomhederne har jobcentrets indsats en gavnlig effekt. To ud af tre virksomheder giver således udtryk for, at ansættelse med løntilskud eller virksomhedspraktik betyder, at de lediges jobchancer er bedre end ellers. Over halvdelen af virksomhederne mener, at jobcentrets tilbud til beskæftigede med nedsat arbejdsevne har stor betydning for muligheden for at fastholde dem. Endelig vurderer flere end halvdelen af virksomhederne, at jobcentrets tilbud til langtidssyge har haft stor betydning for mulighederne for at fastholde de pågældende medarbejdere.
- Et flertal af virksomhederne oplyser, at en eller flere personer er blevet ansat på ordinære vilkår efter at have været i virksomhedspraktik eller i job med løntilskud.

Forskningskvalitet og relevans

1. Repræsentativitet: 44.369 virksomheder har ifølge Arbejdsmarkedsstyrelsens registre haft et samarbejde med jobcentre i perioden januar-maj 2011. Heraf er udtrukket en tilfældigt udvalgt stikprøve på 10.023 virksomheder med henblik på deltagelse i en spørgeskemaundersøgelse. 2.606 af disse virksomheder deltog i undersøgelsen, og 2.322 oplyste, at de har samarbejdet med et jobcenter i 2011. På trods af det forholdsvis store bortfald vurderes det, at studiet har en høj repræsentativitet.
2. Validitet:
 - Intern validitet: Da studiet hverken opererer med en kontrolgruppe, før- og eftermålinger eller på anden vis kontrollerer, at resultaterne ikke skyldes andre variable, vurderes den interne validitet at være moderat.
 - Ekstern validitet: Spørgeskemaundersøgelsen kan på baggrund af den høje repræsentativitet generaliseres statistisk. Studiet konkluderer eksempelvis på baggrund af statistisk signifikante forskelle mellem svarandele, mens ikke-signifikante forskelle ikke er blevet rapporteret. Dermed har studiet en høj ekstern validitet.
3. Reliabilitet: Studiets metodiske og analytiske tilgange er nøje beskrevet i rapporten. Studiet har derfor en høj grad af reliabilitet.
4. Relevans: Studiet kortlægger virksomhedernes tilfredshed med, holdninger til og erfaringer med beskæftigelsesindsatsen i jobcentrene. Det er begrænset, hvor meget det beskæftiger sig med effekten af konkrete indsatser. Det vurderes derfor, at studiet har en moderat grad af relevans.

Samlet set har studiet en høj forskningskvalitet og en moderat relevans.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

1.6. Kortlægning af indholdet i øvrig vejledning og opkvalificering

Rapporten præsenterer resultaterne af en kortlægning af indholdet i tilbud om øvrig vejledning og opkvalificering (kurser eller uddannelse, kommunale projekter eller fysisk træning) samt borgernes vurdering af virkningerne af tilbuddet.

Udgivelsesår
2013

Forfatter
Slotsholm A/S for Arbejdsmarkedsstyrelsen.

Jobcentrene kan give tilbud om vejledning og opkvalificering efter Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats. I loven skelnes mellem to former for vejledning og opkvalificering, nemlig:

1. Uddannelser, der har hjemmel i lov, som udbydes generelt, og som umiddelbart er rettet mod beskæftigelse på arbejdsmarkedet.
2. Uddannelser og kurser, der ikke er omfattet af nr. 1, samt særligt tilrettelagte projekter og uddannelsesforløb, herunder praktik under uddannelsesforløbet, danskundervisning og korte vejlednings- og afklaringsforløb.

Tilbud, der hører under punkt 2, er genstandsfeltet for kortlægningen. Disse tilbud går normalt under betegnelsen *øvrig vejledning og opkvalificering*. Rapporten anvender derfor samme betegnelse.

Tilbud om øvrig vejledning og opkvalificering er de mest udbredte i beskæftigelsesindsatsen over for modtagere af a-dagpenge, kontanthjælp og sygedagpenge. 58 pct. af de ca. 730.000 aktive tilbud, der i 2012 blev givet til disse ydelsesmodtagere under ét, hørte således til i denne kategori.

Kursus og uddannelse udgør 68 pct. af de samlede tilbud under øvrig vejledning og opkvalificering og er derfor som udgangspunkt ikke omfattet af den kortlægning, som Rådet for Psykisk Sårbare på Arbejdsmarkedet har igangsat af undersøgelser om mennesker med handicap og arbejdsmarkedet, og som dokumenteres i denne rapport.

Den undersøgelse, som Slotsholm A/S har gennemført, medtages imidlertid, fordi formel uddannelse kun udgør 16 pct. af de samlede tilbud under øvrig vejledning og opkvalificering. Resten har et beskæftigelsesrettet - og dermed relevant - sigte, idet de eksempelvis drejer sig om kurser i at håndtere fysiske eller psykiske lidelser, coaching og/eller personlig udvikling, vejledning om sundhed, kost og motion, hjælp til at skrive CV og ansøgninger samt råd om jobsøgning m.m.

Kortlægningen bygger på to undersøgelser:

1. En spørgeskemaundersøgelse blandt modtagere af dagpenge, kontanthjælp og sygedagpenge, der i januar 2012 deltog i et aktivt tilbud om øvrig vejledning og opkvalificering. Stikprøven omfattede 3.100 tilfældigt udvalgte borgere. 1.633 borgere besvarede spørgeskemaet.
2. Interviews med personer, der har deltaget i tilbud om øvrig vejledning og opkvalificering, samt med medarbejdere i syv jobcentre. Der er gennemført i alt 89 interviews.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

Faktuel viden om studiet

1. Målgruppe: Ledige generelt (modtagere af dagpenge, kontanthjælp og sygedagpenge), der har deltaget i et tilbud om øvrig vejledning og opkvalificering.
2. Indsats: Tilbud om øvrig vejledning og opkvalificering, som består af:
 - Kursus eller uddannelse
 - Kommunale projekter
 - Fysisk træning
3. Formål med indsats: At afdække eller udvikle den lediges faglige, sociale eller sproglige kompetencer med henblik på opkvalificering til job.
4. Population: Ledige, der har deltaget i tilbud om øvrig vejledning og opkvalificering.
5. Beskæftigelsesindsatsens effekt (afrundede tal):
 - 59 pct. er alt i alt meget tilfredse eller tilfredse med det aktive tilbud, mens 26 pct. er enten utilfredse eller meget utilfredse.
 - 17 pct. mener, at de har fået nye kvalifikationer. 33 pct. giver udtryk for, at de har udviklet sig personligt. Omvendt mener 42 pct., at de ikke har lært noget nyt.
 - 42 pct. vurderer, at de er blevet mere klar til arbejde eller uddannelse. 47 pct. mener ikke, at tilbuddet har haft betydning. 8 pct. oplever, at de er blevet mindre klar til arbejde eller uddannelse.
 - 46 pct. oplyser, at tilbuddet har styrket deres muligheder for på længere sigt at få et arbejde. 43 pct. mener ikke, at det har haft betydning, og 6 pct. vurderer, at det har svækket deres muligheder for at komme i arbejde.
 - Respondenter, der har deltaget i kommunale projekter, er signifikant mindre positive i deres vurdering af tilbuddets effekt end respondenterne set under ét. 36 pct. mod 42 pct. samlet set mener således, at det kommunale projekt har gjort dem mere klar til arbejde eller uddannelse. 13 pct. mod 8 pct. samlet set giver udtryk for, at de er blevet mindre klar til arbejde eller uddannelse efter at have deltaget i et kommunalt projekt.
 - Tilsvarende tilkendegiver 38 pct. mod 46 pct. som helhed, at deltagelse i et kommunalt projekt har styrket deres muligheder for at få et arbejde. 11 pct. mod 6 pct. under ét mener, at deres muligheder er svækket.

Forskningskvalitet og relevans

1. Repræsentativitet: Udtrækket bestod af ca. 50.000 personer, der i januar 2012 var i et aktivt tilbud inden for kategorien øvrig vejledning og opkvalificering. I forbindelse med spørgeskemaundersøgelsen blev ca. 3.100 tilfældigt udvalgte borgere kontaktet. Der blev som nævnt opnået svar fra 1.633, hvilket giver en svarprocent på 53. Der er derudover gennemført 89 interviews. Undersøgelsen har en høj grad af repræsentativitet.
2. Validitet:
 - Intern validitet: I nogle dele af kortlægningen bliver der gjort opmærksom på, at det er usikkert, hvorvidt det er muligt at drage en dækkende konklusion. Grunden er, at andre variable kan have betydning. For eksempel har forholdsvis flere borgere, der har deltaget i et kommunalt projekt, en mere negativ opfattelse af den langsigtede beskæftigelsesmæssige effekt af dette tilbud. En forklaring kan være, at der er tale om et tilbud, som ofte gives til resourcesvage borgere. På samme måde kan den forholdsvis større tilfredshed med fysisk træning skyldes, at der bliver stille færre krav, eksempelvis hvad angår mødetid. Respondenterne får dog stillet et betydeligt antal spørgsmål om virkningen af tilbuddene, hvilket underbygger resultaternes troværdighed. Den interne validitet vurderes at være moderat.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

- Ekstern validitet: Kortlægningen baseres på et stort antal tilfældigt udvalgte respondenter, ligesom den belyser statistisk signifikante forskelle mellem de forskellige typer af tilbud. Den statistiske generaliserbarhed er høj, hvilket ligeledes gælder den eksterne validitet.
- 3. Reliabilitet: Kortlægningens metode er gennemsigtig, og reliabiliteten er derfor høj.
- 4. Relevans: Kortlægningen fokuserer mere på at kortlægge indholdet af tilbud om øvrig vejledning og opkvalificering end borgernes vurdering af virkningen. Studiet vurderes derfor at være af moderat relevans.

Den samlede vurdering er, at studiet har en høj forskningskvalitet og en moderat grad af relevans.

1.7.

Evaluering af Nyfleks - Forsøg til udvikling af indsats til ledige, nyvisiterede til fleksjob

Nyfleks er et inspirationsforsøg, som har til formål at forbedre indsatsen for ledige, der er visiteret til fleksjob for første gang, og nyligt ledige, som er visiteret til fleksjob, og som tidligere har haft fleksjob, så flere finder job, og ledighedsperioden bliver så kort som mulig. Forsøget skulle skabe større viden om tidlige og intensive samtaleforløb, om jobsøgningstilbud, om brug af virksomhedspraktik samt om behovet for sundhedstilbud. Forsøget kørte i 14 kommuner i perioden 2011-2013. Evalueringen havde til formål at give mere sikker viden ved at belyse inspirationsforsøgets effekt og resultater, herunder i hvilket omfang de enkelte aktiviteter har bidraget til resultaterne.

Studiet deler sine konklusioner op i resultater og effekter. Resultater vedrører antallet af personer, der enten er gået fra ledighedsydelse og kommet i fleksjob eller ordinær beskæftigelse eller gået på førtidspension. Der er derudover lavet selvstændige effektmålinger for alle personer.

Evalueringen anbefaler at gennemføre et nyt forsøg med henblik på at afprøve en model for en forbedret indsats for personer, der er visiterede til fleksjob.

Udgivelsesår
2013

Forfatter
DISCUS A/S for Arbejdsmarkedsstyrelsen.

Faktuel viden om studiet

1. Målgruppe: Ledige, der er visiteret til fleksjob for første gang, og nyligt ledige, som er visiteret til fleksjob, og som tidligere har haft fleksjob. Målgruppen må højst have været ledig i 13 uger. Fire ud af fem var visiteret til fleksjob på grund af en eller flere fysiske lidelser, to ud af fem på grund af psykiske lidelser og en ud af fem på grund af både fysiske og psykiske lidelser.
2. Indsats:

Jobcentrene tilrettelagde selv indsatsen inden for følgende indsatstyper:

- Intensive samtaleforløb
- Jobsøgningstilbud
- Tidlig aktiv virksomhedsrettet indsats
- I fire projekter er der suppleret med en sundhedsmæssig indsats for alle deltagere

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

Alle deltagere har været i et tidligt og intensivt samtaleforløb, 1.564 deltagere (80 pct.) har været i et aktivt tilbud (langt oftest et jobsøgningstilbud), 1.238 deltagere (64 pct.) har været i virksomhedspraktik, og 995 deltagere (51 pct.) har fundet et fleksjob.

3. Formål med indsats: At forbedre indsatsen for personer, der er visiteret til fleksjob, så flere finder job, og ledighedsperioden bliver så kort som mulig. Der måles på, hvad indsatsen har betydet for afgang fra ledighedsydelse, overgang til fleksjob/ordinær beskæftigelse og afgang til førtidspension. Desuden måles effekten af indsatsen på overgangen til fleksjob.
4. Population: Nyligt ledige.
5. Beskæftigelsesindsatsens effekt: Af den samlede gruppe deltagere har halvdelen (51 pct.) fundet et fleksjob. Gennemsnittet dækker over stor variation mellem forsøgets 13 projekter, idet resultaterne spænder mellem 31 pct. og 76 pct.

Resultater fordelt på delindsatser:

- Samtaleforløb: 7 pct. af deltagerne blev ansat i fleksjob uden at have modtaget anden indsats end samtaler. 8 pct. begyndte i virksomhedspraktik efter samtalerne. Der ser ud til at være en klar sammenhæng mellem, hvor hurtigt samtaleforløbet blev sat i gang, og hvor stor en andel, der fandt fleksjob straks efter forløbet. De bedste resultater blev opnået, når samtaleforløbet startede to uger efter godkendelsen til fleksjob.
- Aktive tilbud: 10 pct. blev ansat i fleksjob efter jobsøgningstilbuddet og uden virksomhedspraktik. Der ser ud til at være en sammenhæng mellem, hvor hurtigt jobsøgningstilbud igangsættes, og hvor mange deltagere, der finder job umiddelbart efter jobsøgningstilbuddet. De bedste resultater blev opnået, når jobsøgningstilbuddet blev igangsat inden for tre uger.
- Virksomhedspraktik: 54 pct. af de deltagere, der har været i praktik, blev ansat i fleksjob efterfølgende. Den største gruppe ledige deltog således i både samtaleforløb, jobsøgningstilbud og praktik, før de fandt et fleksjob.

Effektmålingen er som udgangspunkt for usikker til at kunne bruges som klar dokumentation for, at indsatsen har påvirket afgang fra ledighedsydelse, overgang til fleksjob/ordinær beskæftigelse eller afgang til førtidspension. Effektmålingen konkluderer dog, at der er statistisk signifikant effekt i forbindelse med øget brug af virksomhedsrettet aktivering.

Forskningskvalitet og relevans

1. Repræsentativitet: I alt 1.947 ledige fordelt på 14 jobcentre landet over har deltaget i forsøget. Stikprøven må betragtes som repræsentativ.
2. Validitet:
 - Intern validitet: Studiet bygger på kvantitative og kvalitative data fra blandt andet DREAM-databasen, møder med indsatsgrupper i projekterne og interviews med ledige. I effektmålingerne sammenlignes en person, der har modtaget en indsats, med en person i tilsvarende situation i en anden kommune, som kun har fået den "almindelige" indsats. Man sammenligner dermed med en kontrolgruppe i et andet geografisk område. Selv om andre variable forsøges isoleret med brugen af en kontrolgruppe, skal resultaterne - som rapporten selv gør opmærksom på - læses med forbehold, idet jobcentrenes tilgange er meget forskellige. Effektmålingsdelen af studiet vurderes derfor at have en moderat intern validitet.
 - Ekstern validitet: Der måles på baggrund af den repræsentative stikprøve, om effekterne er statistisk signifikante. Studiets resultater kan dermed generaliseres statistisk, og de vurderes at have en høj ekstern validitet.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

3. Reliabilitet: Den metodiske fremgangsmåde er nøje beskrevet, hvormed studiet har en høj grad af reliabilitet.
4. Relevans: En del af studiet undersøger effekten af en beskæftigelsesrettet indsats målt på overgang til fleksjob, hvilket indebærer tilknytning til det ordinære arbejdsmarked. Målgruppen er ikke defineret på den måde, at den specifikt omfatter psykisk sårbare. Det fremgår imidlertid af rapporten, at tre ud af fem deltagere har en psykisk lidelse. Studiet har derfor en høj grad af relevans.

Studiet har overordnet set en høj forskningsmæssig kvalitet og en høj grad af relevans.

1.8.

Effekter af kurser med vejledning og særligt tilrettelagt opkvalificering for ledige En oversigt over danske og internationale kvantitative studier

Litteraturoversigten omfatter 44 studier, hvoraf 19 er danske og de resterende 25 fra andre OECD-lande. Der er identificeret to overordnede typer af kurser på tværs af de danske og internationale studier, nemlig jobsøgningskurser og kurser med vejledning og særligt tilrettelagt opkvalificering.

Udgivelsesår

2013

Forfatter

Jacob Nielsen Arndt, Det Nationale Institut for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning (KORA) for Arbejdsmarkedsstyrelsen.

Faktuel viden om studiet

1. Målgruppe: Ledige generelt fra alle OECD-lande, idet der dog skelnes mellem danske ledige og ledige fra de øvrige lande.
2. Indsats: Jobsøgningskurser og kurser med vejledning og opkvalificering.
3. Formål med indsats:
 - Formålet med jobsøgningskurserne er at nedbringe ledighed ved at øge søgeintensiteten og forbedre kvaliteten af jobsøgning eller ved eksempelvis at ændre eller udvide de områder, inden for hvilke der søges job.
 - Formålet med vejlednings- og opkvalificeringskurserne er, at den ledige får færdigheder, der efterspørges på arbejdsmarkedet, og dermed øger sine muligheder for at få et job.
4. Population: Da det er en litteraturoversigt, er det ikke muligt at udpege en specifik population.
5. Beskæftigelsesindsatsens effekt:
 - Effekten af jobsøgningskurser: Der er modstridende viden om effekten af jobsøgningskurser på kort sigt for ledige generelt.
 - Effekten af jobsøgningskurser i danske studier: Der er ligeledes modstridende viden om effekten af jobsøgningskurser i danske studier.
 - Effekten af kurser med vejledning og opkvalificering: 1) Der er indikation på en positiv effekt for ledige generelt. 2) Der er indikation på en positiv effekt af kurser med vejledning og opkvalificering for ikke-forsikrede.
 - Effekten af kurser med vejledning og opkvalificering i danske studier: 1) Der er moderat evidens for en negativ effekt på beskæftigelse. 2) Der er indikation på en negativ effekt på forsikrede ledige, mens der er modstridende viden for så vidt angår ikke-forsikrede ledige.

Ligestilling, ligeværdighed, rehabilitering

- De markante forskelle mellem effekten af kurser med vejledning og opkvalificering i internationale studier og i Danmark kan tilskrives en overvægt af tyske studier, der finder, at korte kurser med et opkvalificerende sigte har positiv effekt for de fleste grupper af ledige. En del af forklaringen findes formentlig i, at en tredjedel af disse kurser indeholder virksomhedsrettet aktivering.

Forskningskvalitet og relevans

1. Repræsentativitet: Det er svært at fastslå, om litteraturoversigtens konklusioner kan overføres til hele målgruppen af ledige generelt i alle OECD-lande. Dog skelner litteraturoversigten mellem konklusioner baseret på henholdsvis danske studier og studier fra resten af OECD-området. Denne sondring er med til at sikre, at konklusionerne vedrørende de danske studier er repræsentative for ledige i Danmark. Det vurderes derfor, at repræsentativiteten er moderat til høj.
2. Validitet:
 - Intern validitet: De udvalgte studier sikrer på forskellig vis, herunder eksperimentelt design, at kausalslutninger er korrekte. De danske kvantitative studier tester som hovedregel ved hjælp af andre ikke-eksperimentelle metoder, at de identificerede sammenhænge ikke skyldes andre faktorer. Overordnet har litteraturoversigten en høj grad af intern validitet.
 - Ekstern validitet: Litteraturoversigten har en moderat ekstern validitet, eftersom resultaterne ikke problemfrit kan generaliseres til ledige i alle OECD-landene.
3. Reliabilitet: Det er en metodisk stærk litteraturoversigt, hvor de metodiske og analytiske tilgange er nøje beskrevet. Den vurderes derfor at have høj reliabilitet.
4. Relevans: Litteraturoversigten har en høj relevans, da den belyser effekten af vejlednings- og opkvalificeringskurser.

Den samlede vurdering er, at litteraturoversigten har en høj forskningskvalitet og en høj relevans.

1.9.

Hvad virker for ledige unge?

En vidensopsamling om effekterne af ydelsessystemets indretning og den aktive beskæftigelsesindsats

Litteraturoversigten sammenfatter på baggrund af en gennemgang af 31 danske og udenlandske studier eksisterende viden om, hvad der virker og ikke virker i beskæftigelsesindsatsen over for ledige unge.

Udgivelsesår

2014

Forfattere

Esben Anton Schultz og Andreas Højbjerg, Kraka, for Arbejdsmarkedsstyrelsen.

Faktuel viden om studiet

1. Målgruppe: Unge ledige mellem 18-29 år i Danmark og i verden.
2. Indsats: Den aktive beskæftigelsesindsats generelt. Studiet identificerer følgende kategorier, hvis effekt vurderes:
 - Ydelsesniveau

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

- Ydelselængde
- Samtaler, vejledning og jobsøgning
- Virksomhedsrettet aktivering
- Opkvalificering

3. Formål med indsats: At få unge hurtigere fra ledighed til beskæftigelse.
4. Population: Det fremgår ikke, hvem der udgør populationen i de udenlandske studier.
5. Beskæftigelsesindsatsens effekt:

- Ydelsessystemets indretning har betydning for ledighedsforløbenes længde: Lavere ydelse og kortere dagpengeperiode forkorter ledighedsperioden og reducerer dermed ledigheden. Det gælder for såvel unge ledige som andre ledige. Der er dog et vist empirisk belæg for, at unge ledige reagerer kraftigere på ændringer i ydelsesniveauet end andre ledige.
- Samtaler og vejledningsforløb kan medvirke til at reducere ledighedsforløbenes længde. Private løntilskudsforløb er den virksomhedsrettede aktiveringsform, som har den mest positive effekt. Offentlige løntilskuds- og opkvalificeringsforløb risikerer derimod at forlænge ledighedsperioden. Det gælder for både unge og ældre på arbejdsmarkedet.
- Mere overordnet peger litteraturoversigten på, at de indsatser, der virker for ledige generelt, også virker for ledige unge. Styrken af de enkelte indsatser kan dog variere på tværs af aldersgrupper.

Forskningskvalitet og relevans

1. Repræsentativitet: Det er svært at fastslå, om litteraturoversigtens konklusioner kan overføres til hele målgruppen unge ledige i Danmark og i verden. Litteraturoversigten skelner dog mellem konklusioner baseret på henholdsvis danske og udenlandske studier. De danske studier har generelt et repræsentativt datagrundlag som følge af størrelsen på populationerne i stikprøverne. Det er med til at sikre, at konklusionerne i disse studier er repræsentative for unge ledige her i landet. Det vurderes alt i alt, at repræsentativiteten er moderat til høj.
2. Validitet:
 - Intern validitet: Litteraturoversigten indeholder ikke en vurdering af de enkelte studiers forskningskvalitet. Den indeholder heller ikke tilstrækkelig information til, at det er muligt at vurdere deres interne validitet.
 - Ekstern validitet: Det vurderes, at litteraturoversigten har en moderat ekstern validitet, da dens resultater ikke kan generaliseres problemfrit til unge ledige i Danmark og i verden.
3. Reliabilitet: Litteraturoversigtens metodiske og analytiske tilgange er nøje beskrevet. Den indeholder tillige en udførlig beskrivelse af de danske og internationale studier, som den beskæftiger sig med. Litteraturoversigten har således en høj grad af gennemsigtighed, og det vurderes derfor, at den har høj reliabilitet.
4. Relevans: Litteraturoversigten undersøger effekten af beskæftigelsesindsatser, men da fokus er på ledige unge, og da den inkluderer studier fra udlandet, er relevansen moderat.

Litteraturoversigten har samlet set en moderat til høj forskningskvalitet og moderat relevans.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

2.0. Langtidsledige

2.1.

Alle i gang

Studiet vedrører to separate kvalitative og kvantitative evalueringer af det arbejdsmarkedspolitiske forsøg Alle i gang. Forsøget er inspireret af de meget positive resultater fra Hurtigt i gang, der blev gennemført i 2005 - 2006, og som bestod af en kombination af information, tidlig jobsøgningsassistance, intensive individuelle kontaktførelser og tidlig aktivering.

Formålet med Alle i gang er at undersøge, om også ledige kontant- og starthjælpsmodtagere over 29 år med en ledighedsanciennitet på mere end 26 uger vil opleve en højere grad af selvforsørgelse som følge af en intensiv beskæftigelsesrettet indsats. Et sekundært mål er, at målgruppen i højere grad end kontrolgruppen påbegynder aktiveringstilbud og dermed aktivt deltager i indsatsen for at komme ud på arbejdsmarkedet.

Forsøget startede i marts 2008, og indsatsen bestod af et kontaktførelse med ugentlige samtaler i 26 uger. Deltagerne i forsøget blev tilfældigt udvalgt af Arbejdsmarkedsstyrelsen på baggrund af et udtræk af ledige i ni forskellige jobcentre, der opfyldte kriterierne for at deltage i forsøget.

Den kvantitative evaluering er baseret på data fra DREAM-databasen kombineret med specialregistreringer for deltagerne i forsøget.

Den kvalitative devaluering er baseret på besøg hos alle deltagende jobcentre, hvor ledelsesrepræsentanter samt medarbejdere i jobcentrene eller hos anden aktør er blevet interviewet. Endvidere er der i forbindelse med besøget gennemført gruppeinterviews med nogle af de borgere, der har deltaget i forsøget.

Den kvantitative evaluering skal give svar på, *om og i hvilket omfang* Alle i gang har nået de ønskede effekter, mens hensigten med den kvalitative evaluering er at belyse, *hvorfor og hvordan* indsatsen har fungeret.

Udgivelsesår

2009

Forfattere

Rambøll Management A/S (kvalitativ evaluering) samt Michael Rosholm og Michael Svarer, Aarhus Universitet (kvantitativ evaluering) for Arbejdsmarkedsstyrelsen.

Faktuel viden om studiet

1. Målgruppe: Kontant- og starthjælpsmodtagere i ni af landets jobcentre over 29 år med en ledighedsanciennitet på mere end 26 uger. En delmålgruppe består af ikke-arbejdsmarkedsparete i de daværende matchgrupper 4 og 5.
2. Indsats: En intensiv indsats over 26 uger, der omfatter ugentlige samtaler med fokus på job. Indsatsen udmøntes forskelligt i de ni medvirkende jobcentre.
3. Formål med indsats: At bringer ledige på start- og kontanthjælp tættere på arbejdsmarkedet og forbedre deres muligheder for at komme i beskæftigelse. Der er opstillet primære succeskriterier i form af afgang fra forsørgelse/ledighed såvel som sekundære succeskriterier, der vedrører forhold, som antages at bidrage til, at målgruppen kommer tættere på arbejdsmarkedet.
4. Population: Kontant- og starthjælpsmodtagere over 29 år i hele landet med en ledighedsperiode længere end seks måneder.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

5. Beskæftigelsesindsatsens effekt:

- Den kvantitative evaluering viser, at indsatsen ikke har ført til større grad af selvforsørgelse på mellemlangt sigt, men en signifikant forøgelse af aktiveringsomfanget.
- Den store variation mellem de deltagende jobcentre i den anvendte tilgang og metode betyder, at det er vanskeligt at konkludere med sikkerhed, hvad der virker og hvorfor.
- Der er en tendens til, at indsatsen især har medført et øget aktiveringsomfang for de ikke-arbejdsmarkedssparate ledige.
- Ifølge den kvalitative evaluering er det vanskeligt at sige noget sikkert om, hvad der virker, når der generelt ikke har kunnet påvises nogen effekt på selvforsørgelsesgraden, hvilket var det primære succeskriterium.

Følgende perspektiver kan derudover udledes af de to evalueringer:

- Et stærkt jobfokus er kommet til udtryk ved, at jobperspektivet inkluderes i alle samtaler, at de drejer sig om konkrete jobs og jobsøgning (i modsætning til beskæftigelse generelt), og at man er mere optaget af den enkeltes ressourcer frem for problemer.
- Det vides endnu ikke (på tidspunktet for evalueringen), om den højere aktiveringsgrad på længere sigt vil resultere i øget beskæftigelse. Det har imidlertid været antagelsen, at skift fra passiv ledighed til aktivering bringer de ledige tættere på arbejdsmarkedet og dermed på længere sigt øger sandsynligheden for beskæftigelse.
- De faktorer, der bidrager positivt til den øgede aktiveringsgrad, er tillid mellem medarbejdere i jobcentret eller hos anden aktør og de ledige, øget kendskab til de ledige blandt sagsbehandlere/jobkonsulenter samt samtalehyppighed, der giver mulighed for tæt opfølgning. Herudover har medarbejdernes personlige engagement stor betydning for nogle af de konkrete resultater, der er opnået.
- En differentiering af indsatsen er nødvendig, særligt for grupper længst fra arbejdsmarkedet. Forfatterne til rapporten vurderer, at det ikke så meget er et spørgsmål om et valg mellem personlige eller beskæftigelsesfaglige problemstillinger, men hvordan man gennemfører en parallelindsats, der på samme tid tager hånd om de personlige problemstillinger og bevarer fokus på, at der er tale om en indsats med et beskæftigelsesfagligt sigte.
- Erfaringerne fra Alle i gang understøtter, at de aktiviteter, der også involverer virksomheder, i høj grad kan være med til at flytte og motivere ledige ved at synliggøre det beskæftigelsesmæssige sigte og nuancere nogle af de ikke altid korrekte forestillinger, som nogle ledige har om arbejdsmarkedet.
- Effektiviteten i indsatsen kan ifølge forfatterne vurderes sikres ved at kombinere den intensive indsats i kontaktforløbene med let adgang til at give de ledige tilbud, som er relevante for dem. Det betyder konkret, at de involverede jobkonsulenter skal have beslutningskompetence. Alternativt skal der etableres et effektivt samspil med de lediges sagsbehandlere, såfremt beslutningskompetencen fortsat skal være hos dem.

Forskningskvalitet og relevans

1. Repræsentativitet: Deltagerne blev tilfældigt udvalgt af Arbejdsmarkedsstyrelsen på baggrund af et udtræk af ledige i ni forskellige jobcentre, der opfyldte kriterierne for at deltage i forsøget. 1.889 personer deltog i kontrolgruppen, og 1.705 personer var i deltagergruppen. Studiet er repræsentativt.
2. Validitet:
 - Intern validitet: Alle jobcentre har haft en kontrolgruppe ved siden af en gruppe ledige, der har fået indsatsen, hvilket er med til at sikre, at andre variable ikke er årsag til effekten. Der

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

kan dog sættes spørgsmålstegn ved, om de opstillede sekundære succeskriterier virkelig bidrager til, at de medvirkende kommer tættere på arbejdsmarkedet. Det vurderes imidlertid, at studiet har en høj intern validitet.

- Ekstern validitet: Studiet kan generaliseres statistisk og har dermed en høj ekstern validitet.
3. Reliabilitet: Den kvalitative evalueringens metodiske tilgang er sparsomt beskrevet. Det fremgår kun, at den er baseret på besøg hos alle deltagende jobcentre, hvor ledelsesrepræsentanter samt medarbejdere i jobcentrene eller hos anden aktør er blevet interviewet. Det fremgår også, at der er gennemført gruppeinterviews med nogle af de borgere, som har deltaget i forsøget. Den metodiske tilgang i forbindelse med den kvantitative evaluering er dog nøje beskrevet, hvormed reliabiliteten samlet set vurderes at være moderat.
 4. Relevans: Forsøget er gennemført meget forskelligt i de medvirkende kommuner, og det er derfor svært at udlede entydige konklusioner. I og med målgruppen består af ikke-arbejdsmarkedssparate ledige, er andelen af personer med fysiske eller psykiske problemer sandsynligvis ret høj. Relevansen af studiet er derfor ud fra en samlet vurdering moderat.

Studiet har alt i alt høj forskningskvalitet og en moderat grad af relevans.

2.2. Indsats for langtidsledige i Syddanmark

Studiet er et tillæg til analysen "Den faktiske mobilitet blandt ledige i Syddanmark", som Mploy A/S gennemførte for Beskæftigelsesregion Syddanmark i 2010.

I tillægget til ovennævnte mobilitetsanalyse belyses gruppen af genbeskæftigede langtidsledige yderligere. Det undersøges således, hvilken indsats de langtidsledige har modtaget:

- Hvor mange jobsamtaler har de deltaget i?
- I hvilket omfang er de blevet aktiveret?

Udgivelsesår
2010

Forfatter
Mploy A/S for Beskæftigelsesregion Syddanmark.

Faktuel viden om studiet

1. Målgruppe: Langtidsledige dagpengemodtagere i Syddanmark.
2. Indsats: Aktivering og jobsamtaler i jobcentret. Studiet vedrører en undersøgelse af, hvorvidt graden af aktivering og antallet af jobsamtaler har betydning for genbeskæftigelse af langtidsledige.
3. Formål med indsats: At få langtidsledige dagpengemodtagere i beskæftigelse.
4. Population: Langtidsledige dagpengemodtagere.
5. Beskæftigelsesindsatsens effekt:
 - De genbeskæftigede har i gennemsnit deltaget i lidt flere jobsamtaler end kontrolgruppen.
 - Aktiveringsgraden for de genbeskæftigede er højere end for kontrolgruppen. Indsatsen over for de genbeskæftigede har altså været mere intensiv og aktiv.
 - Ledige, der har modtaget en mere intensiv indsats, tildeler jobcentret større betydning for, at de er blevet genbeskæftiget.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

Det konkluderes på den baggrund, at de genbeskæftigede langtidsledige har modtaget en mere aktiv beskæftigelsesindsats end kontrolgruppen. Der er således dokumenterbare tegn på, at en aktiv beskæftigelsesindsats har positiv effekt for de langtidsledige.

Forskningskvalitet og relevans

1. Repræsentativitet: Datagrundlaget er tilvejebragt via Beskæftigelsesministeriets forløbsdatabase DREAM. Analysen fokuserer på ledige, der er overgået fra beskæftigelse til mindst 39 ugers ledighed, og som herefter har genfundet beskæftigelse i perioden fra ultimo februar 2009 frem til 2010. Denne gruppe betegnes som "genbeskæftigede". Analysen omfatter ca. 950 genbeskæftigede langtidsledige i Syddanmark. I analysen sammenlignes indsatsen for de genbeskæftigede med indsatsen for ca. 7.400 langtidsledige, der ikke har genfundet beskæftigelse. Denne gruppe betegnes som "kontrolgruppen". 330 af de 950 genbeskæftigede langtidsledige har desuden medvirket i et telefoninterview. På den baggrund vurderes undersøgelsen at have en høj repræsentativitet.
2. Validitet:
 - Intern validitet: Datamaterialet består af en indsatsgruppe (de genbeskæftigede langtidsledige) og en kontrolgruppe (de langtidsledige, som ikke har fundet beskæftigelse). Den interne validitet vurderes derfor at være høj, fordi kontrolgruppen giver et sammenligningsgrundlag, der gør det muligt at udelukke andre forklaringsvariable.
 - Ekstern validitet: Repræsentativiteten er som nævnt høj, hvilket taler for, at undersøgelsens eksterne validitet også er høj.
3. Reliabilitet: Studiet er stærkt metodisk, men mangler en udførlig introduktion til fremgangsmåden. Der er ikke vedlagt spørgeguides eller andet dokumentarisk materiale, hvilke ville have højnet gennemsigtigheden. Reliabiliteten vurderes derfor at være moderat.
4. Relevans: Studiet har en høj relevans, idet der er tale om en effektmåling. Dertil kommer, at målgruppen langtidsledige sandsynligvis også omfatter personer med fysiske eller psykosociale handicap.

Studiet vurderes sammenfattende at have høj forskningskvalitet og høj relevans.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

3.0. Udsatte ledige

3.1.

Landsdækkende undersøgelse: Ansatte i fleksjob

Den politiske målsætning i Beskæftigelsesministeriets kampagne "Flere i arbejde" er, som navnet antyder, at så mange som muligt skal i arbejde. Det gælder også borgere med nedsat arbejdsevne, der kan aktiveres via fleksjob.

Antallet af personer i fleksjob har - siden ordningen trådte i kraft i januar 1998 - været stadigt stigende. I 3. kvartal 2005, hvor den landsdækkende fleksjobundersøgelse blev påbegyndt, var der i alt 37.992 ansatte i fleksjob.

Ordningen har undervejs gennemgået flere justeringer, blandt andet med virkning fra 1. juli 2006, mens undersøgelsen var i gang.

Undersøgelsen, der er den første landsdækkende undersøgelse af eksisterende fleksjob, blev gennemført i perioden november 2005 til august 2006. I 2004 - 2005 gennemførte DISCUS A/S en tilsvarende landsdækkende undersøgelse, men da med fokus på ledigheden blandt fleksjobgodkendte borgere.

Den nuværende undersøgelse er finansieret af Arbejdsmarkedsstyrelsens "Pulje til udvikling af den sociale indsats på det rummelige arbejdsmarked" og består af to dele:

- En landsdækkende spørgeskemaundersøgelse blandt ansatte i fleksjob.
- En landsdækkende interviewundersøgelse blandt udvalgte fleksjobansatte.

Formålet med undersøgelsen er 1) at få et bredt indblik i eksisterende fleksjob og processerne i forbindelse med fleksjobvisitation og oprettelse af fleksjob; 2) at kortlægge fleksjobordningens udvikling over tid, og 3) at give et samlet billede af hele fleksjobområdet ved at inddrage de væsentligste resultater fra ovennævnte undersøgelse af fleksjobledigheden.

Udgivelsesår

2006

Forfatter

DISCUS A/S for Arbejdsmarkedsstyrelsen.

Faktuel viden om studiet

1. Målgruppe: Personer i fleksjob.
2. Indsats: Fleksjobordningen.
3. Formål med indsats: At integrere eller fastholde borgere på arbejdsmarkedet.
4. Population: Ansatte i fleksjob i Danmark.
5. Beskæftigelsesindsatsens effekt:

Der er tale om en generel kortlægning af fleksjobordningen, hvorimod der ikke er fokus på dens effekt. Studiet indeholder imidlertid oplysninger om borgernes tidligere og nuværende relation til arbejdsmarkedet. Det kan derfor udledes, at fleksjobordningen har haft en positiv effekt på målgruppens tilknytning til arbejdsmarkedet. Følgende konklusioner er relevante for så vidt angår relationen til arbejdsmarkedet:

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

- 54 pct. af respondenterne er fastholdt i fleksjob på den arbejdsplads, hvor de tidligere var ansat i et ordinært job. 46 pct. af respondenterne er blevet indsluset i fleksjob på en ny arbejdsplads, hvor de ikke tidligere har været ansat.
- Især for de personer, der blev indsluset i et fleksjob på en ny arbejdsplads, har fleksjobordningen haft en målbar effekt: Otte ud af ti var på offentlig forsørgelse inden godkendelsen til fleksjob, heraf de fleste på sygedagpenge eller i mindre omfang kontanthjælp. 30 pct. af disse personer har desuden drøftet førtidspension med kommunen, inden de blev godkendt til fleksjob.

Forskningskvalitet og relevans

1. Repræsentativitet: Stikprøven består af 6.500 tilfældigt udvalgte borgere, der er i fleksjob, og som har fået tilsendt et spørgeskema. Svarprocenten var 77. Spørgeskemaundersøgelsen er endvidere suppleret med interviews med 27 tilfældigt udvalgte borgere i fleksjob. Repræsentativiteten er høj.
2. Validitet:
 - Intern validitet: Studiet beskæftiger sig som nævnt i højere grad med at kortlægge og beskrive fleksjobordningen end dens effekt. Der bliver derfor ikke taget stilling til, hvorvidt andre variable har haft indflydelse på resultaterne. Den vurderes derfor at have en lav grad af intern validitet.
 - Ekstern validitet: Da populationen i studiet er repræsentativ, er den eksterne validitet høj. Konklusionerne kan derfor meningsfuldt generaliseres til alle ansatte i fleksjob i Danmark.
3. Reliabilitet: Studiet har en moderat grad af reliabilitet, eftersom den metodiske gennemsigthed er begrænset.
4. Relevans: Studiet indeholder en meget bred kortlægning af fleksjobordningen og har derfor en lav grad af relevans. Det indeholder som nævnt ikke mange oplysninger om ordningens effekt på borgernes relation til arbejdsmarkedet.

Studiet har sammenfattende en moderat forskningskvalitet og en lav relevans.

3.2.

Modtagere af kontanthjælp

En litteraturoversigt om kontanthjælpsmodtagere og den offentlige indsats for at hjælpe dem

Rapporten sammenfatter nyere viden om kontanthjælpsmodtagere i Danmark og om effekter af den offentlige indsats for at hjælpe dem. Rapporten har et dobbelt fokus: Den beskriver kontanthjælpsmodtagere som gruppe, varigheden af kontanthjælpsforløb, tilgang til og afgang fra gruppen og de problemer, som kontanthjælpsmodtager har ud over problemerne med ledighed og jobsøgning. Den offentlige indsats over for kontanthjælpsmodtagere og effekten heraf er det andet fokusområde i rapporten, der navnlig belyser, om aktivering forøger chancerne for, at kontanthjælpsmodtagere bliver selvforsørgende. Rapporten er udarbejdet som led i en kulegravning af kontanthjælpsområdet, som Beskæftigelsesministeriet iværksatte i begyndelsen af 2006.

Udgivelsesår

2006

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

Forfattere

Anders Rosdahl og Kirstine Nærvig Petersen, SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, for Beskæftigelsesministeriet.

Faktuel viden om studiet

1. Målgruppe: Kontanthjælpsmodtagere i Danmark. Det fremgår, at hovedparten, nemlig tre fjerdedele, har problemer ud over ledighed, herunder ofte komplekse og psykiske problemer. Selv om psykisk sårbare ikke eksplicit indgår som delmålgruppe, har en stor del af kontanthjælpsmodtagerne psykiske problemer.
2. Indsats: Studiet undersøger de forskellige aktiveringsindsatser, som deles op i følgende kategorier:
 - Vejledning og opkvalificering
 - Virksomhedspraktik
 - Job med løntilskud
3. Formål med indsats: At kontanthjælpsmodtagere bliver selvforsørgende.
4. Population: Kontanthjælpsmodtagere i Danmark.
5. Beskæftigelsesindsatsens effekt:
 - Job med løntilskud i private virksomheder (privat jobtræning) er den indsats, der har den største beskæftigelseseffekt blandt deltagerne.
 - Andre indsatser, hvor den aktiverede arbejder på en ordinær arbejdsplads, har en positiv beskæftigelseseffekt.
 - Beskæftigelsesprojekter og særligt tilrettelagt uddannelse har beskeden eller ingen positiv effekt.

Forskningskvalitet og relevans

1. Repræsentativitet: Studierne i litteraturoversigten har generelt et repræsentativt datagrundlag, og repræsentativiteten er derfor høj.
2. Validitet:

Litteraturoversigten konkluderer ret generelt på baggrund af relativt få studier, for eksempel at beskæftigelsesrettede indsatser har effekt. Validiteten af disse konklusioner vurderes derfor at være moderat.
3. Reliabilitet: Det er ikke gennemsigtigt, efter hvilke kriterier studierne er inkluderet i kortlægningen. Reliabiliteten er derfor lav.
4. Relevans: Studiet fokuserer på at belyse kontanthjælpsmodtagere som gruppe. Kun en mindre del drejer sig om, hvilke beskæftigelsesindsatser der virker. Relevansen er derfor moderat.

Det vurderes på den baggrund, at studiet har moderat forskningsmæssig kvalitet og moderat relevans.

3.3.

På vej mod arbejdsmarkedet?

At ruste unge med særlige behov til et aktivt arbejdsliv

Rapporten *På vej mod arbejdsmarkedet?* indeholder en evaluering af indsatsen på ti skoler tilknyttet Landsforeningen Ligestilling for at ruste unge til et aktivt arbejdsliv. Evalueringen bygger på en

Ligestilling, ligeværdighed, rehabilitering

undersøgelse, der er gennemført i 2006 - 2007 i samarbejde mellem Aalborg Universitet og Landsforeningen LigeVærd. Undersøgelsen følger op på, hvordan det er gået en gruppe tidligere elever de første år efter deres ophold på en af LigeVærds medlemsskoler for unge med særlige behov. Som titlen antyder, fokuseres der særligt på skolernes indsats for at ruste de unge til overgangen fra skole til arbejdsmarked.

Rapporten beskriver en række unge med særlige behov, fordi de eksempelvis:

- Har svært ved de boglige fag og derfor ikke kan gennemføre almindelige kompetencegivende uddannelser.
- Har vanskeligt ved at indgå i positive sociale relationer.
- Er bagud i deres udvikling sammenlignet med jævnaldrende.
- Har problemer med koncentration og tale.

Flere af de unge har fået special- eller ekstraundervisning i folkeskolen. Hovedparten har ikke taget folkeskolens afgangsprøve. Nogle har medfødte handicaps eller tidlige skader, som har påvirket indlæringsvejen og evnen til at indgå i sociale relationer. Andre har DAMP, epilepsi eller medfødte problemer med korttidshukommelsen. Enkelte er vokset op med forældre med psykiske problemer eller et turbulent samliv. Misbrugsproblemer kan ligeledes være en del af baggrunden.

Evalueringen af medlemsskolernes indsats er foretaget tre til fem år efter de unges udslusning, fordi ønsket har været at måle den længerevarende effekt: Har de unge kunnet fastholde eller forbedre tilknytningen til uddannelse eller arbejdsmarkedet efter udslusning? Evalueringen baseres på såvel kvantitative som kvalitative undersøgelser.

Udgivelsesår
2007

Forfatter

Anne Holst Andersen, Institut for Sociologi og Socialt Arbejde, Aalborg Universitet, i samarbejde med Landsforeningen LigeVærd.

Faktuel viden om studiet

1. Målgruppe: Unge med særlige behov.
2. Indsats: Landsforeningen LigeVærds medlemsskoler med særligt fokus på elevernes arbejdsmarkedstilknytning efter endt skoleophold. Der er tale om en helhedsorienteret indsats med tre aspekter:
 - Helheden i den enkelte unges liv
 - Helheden i det uddannelsesforløb eller udviklingsforløb, som iværksættes
 - Helheden i den unges sociale netværk
3. Formål med indsats: At ruste unge med særlige behov til et aktivt arbejdsliv.
4. Population: Unge med særlige behov i Danmark.
5. Beskæftigelsesindsatsens effekt: Det overordnede succeskriterium var, at de unge med særlige behov opnåede samme beskæftigelsesniveau som unge med grundskolen som højeste fuldførte uddannelse. Ifølge evalueringen er målet nået i vidt omfang: 71 pct. var i beskæftigelse (de flere på særlige vilkår), 4 pct. var i gang med en uddannelse, 25 pct. var uden beskæftigelse, heraf halvdelen på kontanthjælp og halvdelen på førtidspension. I sammenligningsgruppen var kun 40 pct. i beskæftigelse. Et andet væsentligt succeskriterium var, at de unge selv

Ligestilling, ligeværdighed, rehabilitering

oplevede skoleopholdet som positivt for deres arbejdsliv og deres tilværelse generelt. Interviewene med de unge viser, at også dette mål i mange tilfælde er nået. Flere af de unge beskriver skoleopholdet som et positivt vendepunkt. Den helt overordnede konklusion er, at sociale kompetencer er meget vigtige i arbejdet med at ruste unge med særlige behov til et aktivt arbejdsliv. Problemer med lavt selvværd, social isolation og temperamentsfulde reaktioner i pressede situationer synes at have mindst lige så store betydning for de unges trivsel i arbejdslivet og i tilværelsen generelt som manglen på formelle boglige eller faglige kvalifikationer. De unges fortællinger tyder på, at den helhedsorienterede indsats på skolerne i mange tilfælde gør en positiv forskel.

Forskningskvalitet og relevans

1. Repræsentativitet: Rapporten bygger på kvantitative oplysninger om 123 tidligere elever, hvilket svarer til 60 pct. af den årgang, der blev udsat fra de ti medlemsskoler i 2002. Desuden er der gennemført en kvantitativ undersøgelse blandt de unges nuværende kontaktpersoner. Resultatet var 52 besvarelser ud af 123 mulige, heraf 31 arbejdsgivere, 17 sagsbehandlere og 4 undervisere, altså en svarprocent på godt 42. Endelig er 17 unge blevet interviewet. Repræsentativiteten vurderes at være moderat som følge af det relativt store frafald i den del af undersøgelsen, der vedrørte kontaktpersonerne.
2. Validitet:
 - Intern validitet: Undersøgelsen opererer ikke med en kontrolgruppe eller en førmåling i form af elevernes tilknytning til arbejdsmarkedet forud for opholdet på Lige værdsskolerne. Kortlægningen af de unges nuværende tilknytning til arbejdsmarkedet giver derfor ikke i sig selv noget utvetydigt billede af, om en tilfredsstillende arbejdsmarkedstilknytning især kan tilskrives skolernes indsats. Det kan således ikke udelukkes, at de unge kunne have klaret sig lige så godt uden at have gået på en skole tilknyttet Landsforeningen Lige værd. Statistiske data om beskæftigelsen blandt danske unge med grundskolen som højest fuldførte uddannelse benyttes dog som sammenligningsgrundlag. Desuden bygger undersøgelsen som nævnt også på kvalitative interviews med eleverne, og deres fortællinger er med til at bekræfte, at Lige værdsskolerne har haft stor effekt på deres arbejdsmarkedssparathed. Den interne validitet vurderes derfor at være moderat.
 - Ekstern validitet: Der anvendes både kvantitative og kvalitative metoder i undersøgelsen, men på grund af den forholdsvis lave repræsentativitet kan resultaterne ikke generaliseres statistisk. Konklusionerne kan imidlertid give et fingerpeg om, hvad der karakteriserer hele populationen af unge med særlige behov, og hvad der kan fremme deres tilknytning til uddannelse og arbejdsmarkedet. Det giver således mening at generalisere analytisk. Den eksterne validitet er moderat.
3. Reliabilitet: Rapporten indeholder et udførligt afsnit, hvor undersøgelsens metodiske og analytiske tilgange er nøje beskrevet. Reliabiliteten er dermed høj.
4. Relevans: Undersøgelsen vurderes at have en moderat grad af relevans, da målgruppen især omfatter unge.

Den samlede vurdering er, at studiet har moderat forskningskvalitet og moderat relevans.

3.4.

Effekter af virksomhedsrettet aktivering for udsatte ledige - En litteraturoversigt

Rapporten redegør for den viden, der findes om effekten af virksomhedsrettede indsatser for udsatte ledige, og gennemgår resultaterne af danske og internationale effektstudier fra 2000 til begyndelsen af 2012.

Ligestilling, ligeværdighed, rehabilitering

Udgivelsesår
2012

Forfatter

Brian Krogh Graversen, SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, for Arbejdsmarkedsstyrelsen.

Faktuel viden om studiet

1. Målgruppe:

Udsatte ledige defineret bredt som:

- Kontanthjælpsmodtagere.
 - Ledige med forskellige problemer ud over ledighed (eksempelvis ledige, der har siddet i fængsel, samt ledige flygtninge og indvandrere).
 - Ledige, som jobcentrene har kategoriseret som ikke-arbejdsmarkedsparate eller særligt vanskelige at få i beskæftigelse.
 - Langtidsledige, der har været ledige i mere end et år.
2. Indsats: Virksomhedsrettede indsatser, der karakteriseres ved, at de ledige i en betydelig del af indsatsperioden deltager i produktionen af varer og/eller tjenesteydelser på en ordinær arbejdsplads. I Danmark kan det afgrænses til aktivering med løntilskud og virksomhedspraktik.
3. Formål med indsats: At hjælpe ledige i beskæftigelse.
4. Population: Udsatte ledige.
5. Beskæftigelsesindsatsens effekt:
- 70 pct. af studierne af effekten af forskellige virksomhedsrettede indsatser er signifikant positive.
 - Der er stærk evidens for, at virksomhedsrettede indsatser i den private sektor har en positiv beskæftigelseseffekt for udsatte ledige.
 - Der er moderat evidens for, at også virksomhedsrettede indsatser i den offentlige sektor har en positiv effekt for udsatte ledige. Effekten er dog mindre end for virksomhedsrettede indsatser i den private sektor.
 - Der er stærk evidens for, at løntilskudsaktivering i den private sektor har en positiv effekt.
 - Der er modstridende viden om effekten af virksomhedspraktik og effekten af løntilskudsaktivering i den offentlige sektor.

Forskningskvalitet og relevans

1. Repræsentativitet: Litteraturstudiet inddrager både danske og internationale studier, og undersøgelsen er derfor ikke umiddelbart repræsentativ i en dansk kontekst. Repræsentativiteten vurderes at være moderat.
2. Validitet:
- Intern validitet: Da der er tale om et litteraturstudie, er det umiddelbart svært at vurdere den interne validitet. Der opstilles dog høje kvalitetskrav til inkluderede studier, som medvirker til at styrke deres troværdighed. På den baggrund vurderes den interne validitet at være høj.
 - Ekstern validitet: Litteraturstudiet medtager kun studier fra vestlige lande af hensyn til sammenligneligheden med danske forhold. Alligevel er det som nævnt usikkert, om de er repræsentative i en dansk kontekst. Den eksterne validitet vurderes derfor at være moderat.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

3. Reliabilitet: Studiet beskriver nøje litteratursøgningen og udvælgelsesprocessen. Studiet har derfor en høj reliabilitet.
4. Relevans: Studiet benytter en meget bred definition af udsatte ledige og tager ikke stilling til, hvor mange der har en psykisk lidelse. Psykisk sårbarhed nævnes heller ikke som en faktor, der kan betyde, at en ledig person er udsat. Det må dog antages, at den brede målgruppe tillige omfatter psykisk sårbare. Det vurderes derfor, at studiet har en moderat relevans.

Den overordnede vurdering er, at studiet har høj forskningsmæssig kvalitet og moderat relevans.

3.5. Evaluerings af På rette vej - i job

På rette vej - i job er et kontrolleret forsøg, der blev gennemført blandt kontanthjælpsmodtagere i daværende matchgruppe 2 i perioden fra november 2010 til marts 2012. Jobcentre har i høj grad gennemført de aktiviteter, der drejer sig om en intensiveret samtaleindsats og virksomhedsrettet aktivering. Implementeringsgraden af den koordinerede og helhedsorienterede indsats samt brugen af mentorer er dog mindre klar.

Om målgruppen psykisk sårbare står der: "En stor del af målgruppen antages at have forskellige psykiske barrierer i forhold til at kunne fastholde eller opnå en tilknytning til arbejdsmarkedet. I forsøget har der været mulighed for at tage hensyn til disse personers særlige behov med henblik på, at de kan fastholde eller opnå beskæftigelse på arbejdsmarkedet."

Udgivelsesår
2013

Forfattere

Joachim Boll og Sophie Danneris Jensen, Rambøll Management A/S, samt Michael Svarer og Michael Rosholm, Aarhus Universitet, for Arbejdsmarkedsstyrelsen.

Faktuel viden om studiet

1. Målgruppe: Kontanthjælpsmodtagere i matchgruppe 2. Deltagerne har en meget svag tilknytning til arbejdsmarkedet.
2. Indsats, der består af en kombination af:
 - Intensiveret samtaleindsats
 - Virksomhedsrettet aktivering (primært i form af virksomhedspraktik)
 - Koordineret og helhedsorienteret indsats
 - Øget brug af mentorer
3. Formål med indsats: At deltagerne kommer i job eller ordinær uddannelse.
4. Population: Kontanthjælpsmodtagere i matchgruppe 2 i hele landet.
5. Beskæftigelsesindsatsens effekt:
 - Der konstateres ingen signifikant forskel i hverken beskæftigelses- eller uddannelsesomfang. Der ses en tendens til, at personer med delvis beskæftigelse og supplerende kontanthjælp øger deres timer i arbejde. Der er dog ikke tale om en statistisk signifikant effekt. På den baggrund er der beregnet et samfundsøkonomisk overskud på 1.500 kr. pr. deltager i forsøget.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

- Personer med "godt psykisk velbefindende" har en signifikant højere afgang til selvforsørgelse eller uddannelse end personer med "dårligt psykisk velbefindende". Evalueringen viser, at forsøget ikke har påvirket det psykiske velbefindende hos deltagerne på en sådan måde, at de har opnået højere beskæftigelse eller gået i gang med en uddannelse sammenlignet med kontrolgruppen. Desuden er deltagere med dårligt mentalt helbred mindre positive over for indsatsen end deltagere, der har det godt mentalt.
- Der er ingen evidens for, at øget brug af samtaler har en god effekt på svage grupper. Ifølge evalueringen har samtalerne ikke ført til, at deltagerne er blevet mere motiverede for at komme i arbejde.

Forskningskvalitet og relevans

1. Repræsentativitet: 18 jobcentre har deltaget i forsøget, hvor en tilfældig udtrukket deltagergruppe er blevet tilbudt forsøgsindsatsen. 2.187 personer har deltaget i forsøget fordelt ligeligt på deltager- og kontrolgruppen. Studiet er repræsentativt.
2. Validitet:
 - Intern validitet: Forsøget har en kontrolgruppe, hvilket er med til at sikre, at andre variable ikke er årsag til den manglende effekt. Den interne validitet må derfor anses for at være høj. Kombinationen af kvalitative interviews, et survey blandt såvel deltagere som kontrolgruppe samt anvendelsen af et registreringssystem, hvor sagsbehandlere har registreret forsøgets aktiviteter, øger endvidere sandsynligheden for, at evalueringens kausalslutning er gyldig.
 - Ekstern validitet: På baggrund af stikprøvens størrelse og repræsentativitet kan resultaterne generaliseres analytisk, hvormed studiet har en høj ekstern validitet.
3. Reliabilitet: Forsøgets fremgangsmåde er nøje beskrevet, hvormed reliabiliteten er høj.
4. Relevans: Studiet har ikke psykisk sårbare som en decideret delmålgruppe, men forholder sig alligevel i en vis udstrækning til personer med psykosociale handicaps. Dertil kommer, at der er fokus på effekten af bestemte indsatser. Relevansen vurderes dermed at være høj.

Den samlede vurdering er, at studiet har høj forskningskvalitet og høj grad af relevans.

3.6. UNO 2 og læringsværkstederne på Kofoeds Skole

I forbindelse med udmøntningen af satsreguleringspuljen for 2005 på Beskæftigelsesministeriets område blev det besluttet at imødekomme en ansøgning fra Kofoeds Skole om midler til at gennemføre et treårigt opkvalificerings- og beskæftigelsesprojekt med titlen *Fra ledig til efterspurgt ressource - Integration af svage grupper på arbejdsmarkedet*.

Projektet kom i daglig tale til at hedde *Projekt UNO*, og det havde til formål at hjælpe langvarigt ledige med svage sociale, personlige og faglige kompetencer i job eller i gang med en uddannelse.

Projektet var meget vellykket, idet 72 pct. af de 110 deltagere blev udskrevet til arbejde, og 14 pct. til uddannelse.

På den baggrund ønskede skolen at videreføre indsatsen i en ny treårig periode efter samme koncept og med inddragelse af erfaringerne fra det første projekt, da det sluttede i begyndelsen af 2008. Målgruppen skulle denne gang være mennesker med endnu svagere ressourcer, nemlig stærkt belastede personer i den daværende matchmodels matchgruppe 4-5.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

I efteråret 2008 fik skolen midler til at gennemføre det ønskede projekt fra Puljen til udvikling af den sociale indsats på det rummelige arbejdsmarked, der administreres af Arbejdsmarkedsstyrelsen.

Det nye projekt bestod af to delprojekter:

Det ene fik navnet *UNO 2*, og målet var, at 75 pct. af deltagerne kom i ordinær eller støttet beskæftigelse, påbegyndte et uddannelsesforløb eller nærmede sig arbejdsmarkedet ved deltagelse i erhvervsrettet aktivering, revalidering eller andre arbejdsmarkedsrettede forløb efter Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats.

Målsætningen havde således to dimensioner: Den ene rettede sig mod job og uddannelse, den anden mod at skabe progression i retning af arbejdsmarkedet.

Det andet delprojekt, der kaldtes *læringsværkstederne*, var et organisationsudviklingsprojekt, som blev gennemført på tværs af forskellige afdelinger på skolen. Intentionen var at kombinere kompetenceudvikling hos den enkelte medarbejder med organisatorisk læring, så resultatet blev en vedvarende effekt på skolens drift, elevarbejdet m.v.

Målgruppen var medarbejdere i de pågældende afdelinger, og formålet var at øge samarbejdet, videndelingen og metodeudviklingen i og på tværs af skolen. Målet var dels, at aktiveringsarbejdet blev gjort tydeligere og organiseret i en samlet indsats, dels at kvaliteten af elevarbejdet blev endnu bedre. Den ønskede effekt var, at flere elever tog ejerskab for egen udvikling.

Begge delprojekter blev evalueret sideløbende med, at de blev gennemført. Evalueringen af de to delprojekter har haft samme formål, nemlig at dokumentere hvilke aktiviteter, der er gennemført, hvorfor de er gennemført, hvad de er resulteret i, og hvilken effekt de har haft for såvel elever som medarbejdere og skolen som helhed.

Udgivelsesår

2012

Forfatter

Søren Carøe, Strategisk Netværk ApS.

Projektet og evalueringsrapporten er finansieret af Arbejdsmarkedsstyrelsen med midler fra Puljen til udvikling af den sociale indsats på det rummelige arbejdsmarked.

Faktuel viden om studiet

1. Målgruppe: Kontanthjælpsmodtagere i den daværende matchgruppe 4 og 5. Her er tale om langvarigt ledige med svage sociale, personlige og faglige kompetencer.
2. Indsats:

Opkvalificering og beskæftigelse gennem:

- Kortlægning af kompetencer
- Motiveret deltagelse i kompetencegivende undervisning og personlig coaching
- Etablering af praktikforløb samt ansættelser på ordinære eller støttede vilkår

3. Formål med indsats:

At hjælpe langvarigt ledige med svage ressourcer:

Ligestilling, ligeværdighed, rehabilitering

- I ordinær eller støttet beskæftigelse
 - I gang med en uddannelse
 - Eller på anden måde nærmere arbejdsmarkedet
4. Population: Ledige i matchgruppe 4 og 5.
5. Beskæftigelsesindsatsens effekt: Succeskriteriet for undersøgelsen var, at 75 pct. af målgruppen ville få 1) ordinær eller støttet beskæftigelse, 2) komme i gang med en uddannelse eller 3) på anden måde nærmere sig arbejdsmarkedet. Det er stort set lykkedes at opnå dette mål, idet 51 ud af 69 elever - ca. 74 pct. - enten er kommet i arbejde, påbegyndt en uddannelse eller har overvundet forskellige barrierer og derved rykket et eller flere skridt nærmere arbejdsmarkedet. Næsten en tredjedel af eleverne, 21 i alt, har fået et arbejde eller er startet på en uddannelse. Fem elever er kommet i ordinært arbejde, fire elever kom i arbejdsprøvning, og seks elever fik et job med løntilskud. Derudover er seks elever gået i gang med en kort videregående uddannelse. 30 elever er kommet nærmere til arbejdsmarkedet.

Forskningskvalitet og relevans

1. Repræsentativitet: Evalueringen af indsatsen bygger på interviews med relevante aktører, som har været involveret i Projekt UNO, deltagelse i læringsværkstederne og andre fora, og endelig et omfattende dokumentarisk materiale. Undersøgen har en høj grad af repræsentativitet.
2. Validitet:
 - Intern validitet: Det kontrolleres ikke, om andre faktorer har haft indflydelse på antallet af deltagere, der er kommet i arbejde, i uddannelse eller på anden måde tættere på arbejdsmarkedet. Den interne validitet er derfor moderat.
 - Ekstern validitet: På baggrund af repræsentativiteten af stikprøven kan resultaterne generaliseres til hele populationen.
3. Reliabilitet: Undersøgelsens metodiske og analytiske tilgange er nøje beskrevet i rapporten. Undersøgelsen vurderes derfor at have en høj grad af reliabilitet.
4. Relevans: Undersøgelsen har en høj grad af relevans, da den beskæftigelse sig med opkvalificering og beskæftigelse.

Den samlede vurdering er, at undersøgelsen har høj forskningskvalitet og en høj grad af relevans.

3.7.

Slutevaluering - KVIK forsøgsprogrammet

Koordineret Virksomhedsrettet Indsats for Kontanthjælpsmodtagere i matchgruppe 2 og 3

Formålet med KVIK-forsøgsprogrammet var at få viden om, hvilke indsatser der virker for kontanthjælpsmodtagere i matchgruppe 2 (med maksimum halvandet år på ydelsen) og matchgruppe 3 (uanset ydelseslængde). Der blev udvalgt 14 modelprojekter i et tilsvarende antal kommuner. Forsøget blev igangsat den 1. oktober 2011 og sluttede den 30. april 2013.

Udgivelsesår

2014

Forfatter

DISCUS A/S for Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

Faktuel viden om studiet

1. Målgruppe: Kontanthjælpsmodtagere i matchgruppe 2 og 3. Syv ud af ti deltagere var mellem 18 og 30 år. 73 pct. havde udokumenterede eller dokumenterede psykiske funktionsnedsættelser.
2. Indsats:

14 forskellige modelprojekter med en indsats, der omfattede fire såkaldte grundpiller:

- En tværfaglig afklaring af den enkelte borgers sociale, beskæftigelses- samt sundhedsmæssige forhold. Afklaringen fandt kontinuerligt sted i forsøgsprogrammet.
 - En individuel indsatsplan, der skulle bruges til at udmønte en kvalificeret forandringsteori. Indsatsplanerne skulle give overblik over mål, delmål og aktiviteter, konkretisere ansvarsfordelingen mellem samarbejdspartnerne og sikre borgerinddragelse i hele forløbet. 91 pct. af deltagerne fik en individuel indsatsplan.
 - Mentorstøtte, der efter behov skulle tildeles borgerne med henblik på at gennemføre det planlagte forløb. De specifikke mentoropgaver skulle fremgå af indsatsplanen. Massiv brug af mentorer var et gennemgående træk i alle 14 modelprojekter.
 - Virksomhedsrettet aktivering: 55 pct. af deltagerne deltog i et eller flere virksomhedspraktikforløb, oftest i form af enkeltpraktik.
3. Formål med indsats: At så mange som muligt kom i job eller uddannelse, og at særligt borgere i matchgruppe 3 deltog i et aktivt beskæftigelsesrettet tilbud.
 4. Population: Kontanthjælpsmodtagere i matchgruppe 2 og 3 i Danmark.
 5. Beskæftigelsesindsatsens effekt: 7 pct. af de 3.289 deltagere kom i ordinært job. 20 pct. oplevede en progression, idet de enten kom i job med løntilskud, i fleksjob, var blevet matchet om til matchgruppe 1, ventede på at komme i gang med en uddannelse eller var fortsat i virksomhedspraktik.

Forskningskvalitet og relevans

1. Repræsentativitet: 3.289 kontanthjælpsmodtagere med komplekse problemer fordelt på 14 kommuner af forskellig størrelse i de fire beskæftigelsesregioner deltog i forsøgsprogrammet. Repræsentativiteten er høj.
2. Validitet:
 - Intern validitet: Evalueringen af forsøgsprogrammet er baseret på kvantitative data fra webregistrerede oplysninger om den enkelte deltager og på kvalitative data fra møder i modelprojekternes såkaldte indsatsgrupper samt på interviews med dels 53 unge fra fire forskellige projekter, dels ledelse og nøglemedarbejdere i jobcentrene og endelig med en række samarbejdspartnere. Frafaldet i forsøget var meget lille. Forsøget har ikke opereret med kontrolgrupper. Deltagernes status på arbejdsmarkedet (matchgruppe 2 eller 3) udgør en form for førmåling. Efter at deltagerne har gennemført en aktivitet, er det blevet registreret, om de er kommet i arbejde eller har oplevet en anden form for progression. Det fremgår ikke, hvor lang tid der er gået, før eftermålingen er foretaget, men kun at det varierer fra projekt til projekt. Der er endvidere store forskelle i kommunernes implementering af modelprojekterne, selv om de som nævnt baseres på fire grundpiller. Det er derfor sandsynligt, at mange faktorer har haft indflydelse på forsøget som helhed og de enkelte deltageres muligheder for at komme i beskæftigelse eller i gang med en uddannelse. Den interne validitet vurderes derfor at være moderat.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

- Ekstern validitet: Forsøget er omfattende og foregår på grundlag af en stor repræsentativ stikprøve, hvilket indebærer, at resultaterne kan generaliseres statistisk. Den eksterne validitet er høj.
3. Reliabilitet: Evalueringens metodiske fremgangsmåde er gennemsigtig, hvorved reliabiliteten er høj.
 4. Relevans: På den ene side fremgår det, at 73 pct. af deltagerne har udokumenterede eller dokumenterede psykiske funktionsnedsættelser, selv om målgruppen ikke specifikt omfatter personer med fysiske eller psykosociale handicap, men borgere i matchgruppe 2 og 3. På den anden side analyserer studiet særligt effekten over for unge under 30 år, hvorved der sker en aldersmæssig afgrænsning. Endelig består forsøgsprogrammet af mange forskelligartede og forskelligt implementerede projekter, hvilket gør det vanskeligt at konkludere mere generelt, hvad der virker. Studiet har derfor en moderat relevans.

Alt i alt har studiet en høj forskningsmæssig kvalitet og en moderat relevans.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

4.0. Sygemeldte

4.1.

The Effect on Length of Sickness Absence by Recognition of Undetected Psychiatric Disorders in Long-term Sickness Absence

Studiet er en artikel i Scandinavian Journal of Public Health, 2009,37: 864-871.

Artiklen refererer en undersøgelse, der har haft til formål at afdække, hvorvidt identificering af ikke-opdagede psykiske lidelser hos langtidssygemeldte får flere tilbage i arbejde.

Udgivelsesår
2009

Forfattere

Hans Jørgen Søgaard og Per Bech, henholdsvis Regionspsykiatrien Herning, Psykiatrisk Forskningsenhed Vest samt Psykiatrisk Forskningsenhed ved Nordsjællands Hospital i Hillerød.

Faktuel viden om studiet

1. Målgruppe: Borgere, der er langtidssygemeldte (mere end otte uger) eller deltidssygemeldte, og som er bosiddende i Herning Kommune eller fem andre vestjyske kommuner.
2. Indsats: Screening af psykiske lidelser via en psykiatrisk undersøgelse foretaget af en psykiater og eventuel diagnosticering efterfulgt af feedback til den sygemeldte, den praktiserende læge samt socialforvaltningen.
3. Formål med indsats: Forebygge sygefravær og fastholde medarbejdere målt i tilbagevenden til arbejde.
4. Population: Langtidssygemeldte i Danmark.
5. Beskæftigelsesindsatsens effekt:

Efter et år var 60,8 pct. af kontrolgruppen og 57,9 pct. af deltagergruppen vendt tilbage til arbejde. Ved afslutningen af perioden var tallene henholdsvis 64,9 pct. og 60,7 pct. Der er således flere personer i kontrolgruppen end i deltagergruppen, der vender tilbage til arbejde. Der er dermed ingen positiv effekt mellem indsats og tilbagevenden til job. Effekten er derimod negativ, om end den ikke er signifikant. Effekten må anses for at være usikker.

Forskningskvalitet og relevans

1. Repræsentativitet: 2.414 personer fik efter otte ugers sygemelding tilsendt et spørgeskema om psykiske lidelser. 1.121 personer udfyldte og returnerede skemaet, hvilket giver en svarprocent på 46,6. Heraf havde 844 personer symptomer på psykiske lidelser og blev tilfældigt fordelt i en deltager- og kontrolgruppe, som efter diverse frasorteringer endte med at være på henholdsvis 329 og 416 personer. På trods af det relativt høje antal deltagere vurderes repræsentativiteten at være moderat på grund af den forholdsvist lille svarprocent og manglende geografisk spredning.
2. Validitet:
 - Intern validitet: Da der er tale om et randomiseret kontrolleret forsøg med deltager- og kontrolgruppe, er den interne validitet høj.
 - Ekstern validitet: Den moderate repræsentativitet indebærer, at resultaterne af undersøgelsen ikke kan generaliseres statistisk. Det må imidlertid antages, at resultaterne kan være vej-

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

ledende for, hvad der gælder i en bredere kontekst, hvilket betyder, at de kan generaliseres analytisk. Ud fra en samlet vurdering er den eksterne validitet moderat.

3. Reliabilitet: Studiets metodiske fremgangsmåde er nøje beskrevet, hvormed reliabiliteten er høj.
4. Relevans: Da studiet måler effekten af en specifik indsats, der har til formål at forebygge sygefravær og fastholde psykisk sårbare medarbejdere, er det i høj grad relevant.

Overordnet vurderes studiet at have en moderat til høj forskningskvalitet og høj relevans.

4.2.

Evaluerings: Aktive - hurtigere tilbage

Aktive - hurtigere tilbage er et kontrolleret forsøg med en tidlig og intensiveret indsats for sygedagpengemodtagere med det formål at hjælpe de pågældende til at opnå en højere grad af selvforsørgelse. Indsatsen blev gennemført i 2009 i 16 af landets jobcentre.

Udgivelsesår

2010

Forfatter

Joachim Boll og Marie Hertz, Rambøll Management A/S, samt Michael Svarer og Michael Rosholm, Aarhus Universitet, for Arbejdsmarkedsstyrelsen.

Faktuel viden om studiet

1. Målgruppe: Sygedagpengemodtagere og fleksjobvisiterede.
2. Indsats:

Indsatsen består af en kombination af:

- Intensive kontaktforløb (ugentlige samtaler)
- Forebyggende tilbud (eksempelvis fysisk træning, kostvejledning, psykologhjælp, håndtering af smerter og kroniske lidelser)
- Aktivisering

3. Formål med indsats: At sygedagpengemodtagere og fleksjobvisiterede opnår en større grad af selvforsørgelse, end de ville have gjort uden den aktive indsats.

Der er opstillet følgende succeskriterier i prioriteret rækkefølge:

For sygedagpengemodtagere:

- I. Deltagerne kommer i job og ud af offentlig forsørgelse.
- II. Deltagerne bliver deltidsraskmeldt.
- III. Deltagerne indgår i aktivt tilbud efter Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats og/eller forebyggende eller afklarende tilbud.

For fleksjobvisiterede:

- I. Deltagerne kommer i fleksjob og ud af forsørgelsesydelsen.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

- II. Deltagerne indgår i aktive tilbud efter Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats og/eller forebyggende eller afklarende tilbud.

Evalueringen af forsøget havde til formål at afdække:

- Effekten af en aktiv indsats over for sygemeldte og fleksjobvisiterede.
- Hvorfor og hvordan indsatsen har fungeret.

4. Population: Sygedagpengemodtagere og fleksjobvisiterede i Danmark.
5. Beskæftigelsesindsatsens effekt:

Samlet set har indsatsen ikke bidraget til en øget grad af selvforsørgelse i deltagergruppen. Evalueringen dokumenterer på baggrund af data for de første 50 uger efter forsøgets start, at deltagergruppen som helhed ikke opnåede et højere omfang af selvforsørgelse end kontrolgruppen.

Der var dog en signifikant stigning i forekomsten af delvise raskmeldinger i deltagergruppen. I de første 50 uger havde deltagergruppen i gennemsnit været ca. 1,3 uge mere delvist raskmeldte end kontrolgruppen. Det fastslås i den forbindelse, at stigningen i antallet af delvise raskmeldinger ikke var sket på bekostning af fuld raskmelding. Det fremgår ikke af undersøgelsen, om der er nogle specifikke indsatser, der i særlig grad har haft effekt hvad angår delvise raskmeldinger.

Den kvalitative undersøgelse peger dog på, at det i forhold til delmålgruppen med psykiske problemer er vanskeligt at etablere en delvis raskmelding. Når det gælder psykisk sårbare, kan man derfor ikke sige, at indsatsen har en effekt for så vidt angår delvise raskmeldinger.

Forskningskvalitet og relevans

Evalueringen af forsøget baseres på to undersøgelser:

Dels en kvalitativ undersøgelse, der har omfattet interviews med projektledere, sagsbehandlere, tilbudsudbydere og borgere samt en survey blandt deltagerne i forsøget.

Dels en kvantitativ analyse, som belyser, hvorvidt deltagerne har opnået en højere grad af selvforsørgelse enten som fuldt selvforsørgede eller som delvist raskmeldte, end de ville have gjort uden den aktive indsats.

1. Repræsentativitet: I alt 4.898 personer fra 16 kommuner rundt omkring i landet har medvirket i forsøget. 2.386 personer var i kontrolgruppen og 2.512 personer i deltagergruppen. Deltagerne er desuden tilfældigt udvalgt. Der er derfor tale om en høj grad af repræsentativitet.
2. Validitet:
 - Intern validitet: Der er tale om et randomiseret forsøg, da deltagerne er tilfældigt udvalgt. Derudover er det et forsøg med en deltager- og kontrolgruppe, som tilnærmelsesvis ligner hinanden og med en før- og en eftermåling. Der er ligeledes taget højde for en eventuel substitutionseffekt mellem delvis og fuld raskmelding, således at en stigning i antallet af delvise raskmeldinger ikke er sket på bekostning af antallet af fuldt raskmeldte. Studiets resultater kan i høj grad betragtes som valide.
 - Ekstern validitet: På baggrund af den repræsentative stikprøve måles, om eventuelle effekter er statistisk signifikante. Studiets resultater kan dermed generaliseres statistisk.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

3. Reliabilitet: Studiets metoder, eksempelvis udvælgelsen af deltagere og inddeling i deltager- og kontrolgruppe, er nøje beskrevet. Gennemsigtheden sikrer en høj grad af reliabilitet.
4. Relevans: Studiet undersøger effekten af en indsats med flere delindsatser på selvforsørgelse og har også psykisk sårbare som delmålgruppe. Studiet indeholder derfor meget information af høj relevans.

Sammenfattende har studiet høj forskningskvalitet og en høj grad af relevans.

4.3.

Det store TTA-projekt: Proces-, effekt- og økonomisk evaluering

Det store Tilbage Til Arbejde-projekt havde flere strenge, hvor de væsentligste bestod i at etablere tværfaglige TTA-enheder, der skulle arbejde med bestemte fremgangsmåder, redskaber og på baggrund af en TTA-uddannelse.

Formålet med projektet var at bibringe viden om, hvorvidt en implementering inden for de nævnte rammer er mulig, og om det i så fald kan føre til en hurtigere og mere varig tilbagevenden til arbejdsmarkedet for sygemeldte.

Projektet blev evalueret, og evalueringen fokuserede både på proces, effekt og økonomi. Effekt-evalueringen er især interessant for denne kortlægning, fordi det undersøges, hvilke effekter TTA-projektet har haft med hensyn til sygefraværslængde og selvforsørgelse.

22 af landets kommuner deltog i projektet, der blev gennemført forskudt fra april 2010 til udgangen af 2012.

Udgivelsesår

2012

Forfattere

Glen Winzor m.fl., Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø (NFA), i samarbejde med Kurt Houlberg m.fl., Det Nationale Institut for Kommuner og Regioners Analyse og Forskning (KORA).

Beskæftigelsesministeriet og Forebyggelsesfonden har støttet projektet økonomisk.

Faktuel viden om studiet

1. Målgruppe: Sygemeldte i daværende matchgruppe 2, der typisk har komplekse helbreds- og sociale problemer.
2. Indsats: En tidlig, tværfaglig og koordineret indsats bestående af tværfaglige TTA-enheder, TTA-fremgangsmåder og -redskaber samt TTA-uddannelse.
3. Formål med indsats: At sygemeldte bliver hurtigere raskmeldte og selvforsørgende og i mindre grad gensygemeldt. Et yderligere formål var, at indsatsen skulle have positiv effekt på de sygemeldtes egen vurdering af helbred, søvn og arbejdsevne.
4. Population: Alle sygemeldte i matchgruppe 2.
5. Beskæftigelsesindsatsens effekt:

Det overordnede formål med evalueringen var at belyse, hvorvidt ovennævnte formål med indsatsen blev opfyldt.

Ifølge procesevalueringen vurderede flertallet af TTA-aktørerne, at TTA-indsatsen har haft en positiv effekt, når det drejer sig om at reducere risikoen for gensygemelding.

Ligestilling, ligeværdighed, rehabilitering

Som led i evalueringen blev der gennemført et randomiseret kontrolleret studie - et såkaldt RCT-studie (Randomized Controlled Trial) - i tre af de medvirkende kommuner med knap 2.000 sygemeldte i TTA-indsatsen og godt 1.100 personer i kontrolgruppen.

Resultaterne viste, at der er store forskelle blandt kommunerne. I gennemsnit var effekten af TTA-indsatsen i de tre kommuner, at sygefraværslængden blev nedbragt med 2,2 uger. Baseres beregningen udelukkende på de to kommuner med den bedste implementering af TTA-projektet, blev sygefraværperioden forkortet med ca. 3,4 uger.

Der blev tillige udført en anden type effektmåling i yderligere syv kommuner. Her har man sammenlignet sygemeldte i den sædvanlige indsats, før TTA-projektet startede, med sygemeldte i TTA-indsatsen. Igen viste der sig at være store forskelle blandt de ti kommuner. I gennemsnit var effekten en lille nedgang i sygefraværet, men den er ikke tilstrækkelig til at være statistisk signifikant.

Bruges resultatet af ovennævnte RCT-studie som udgangspunkt for en beregning af den forventede generelle effekt, som andre kommuner, der ikke har været med i projektet, ville kunne opnå, peger analysen på en positiv tendens svarende til en reduktion af sygefraværet på ca. 1,6 uger.

Baseres en sådan analyse udelukkende på de fem kommuner, hvor implementeringen af TTA-projektet har været bedst, opnås en positiv effekt på sygefraværslængden svarende til en reduktion med ca. 2,6 uger. Dette resultat giver samtidig et bud på den forventede generelle effekt for kommuner, som det er lykkedes at implementere TTA-indsatsen i overensstemmelse med konceptet.

En supplerende analyse på tværs af alle de 22 kommuner, som deltog i projektet, tyder på en meget svag positiv tendens. Denne tværkommunale analyse er behæftet med betydelig usikkerhed, idet den inddrog både de kommuner, hvor implementeringen af projektet gik godt, og de kommuner, hvor implementeringen var mindre vellykket.

Den overordnede tendens var, at der er en positiv effekt udtrykt ved mindre sygefravær, hvis implementeringen af TTA-konceptet var god.

Effekterne på selvforsørgelse følger samme mønster som effekterne på sygefraværet, dog i et mindre omfang. Det kan have betydning, at projektet blev gennemført i en lavkonjunktur, hvilket givetvis har udgjort en barriere for at opnå store effekter for så vidt angår selvforsørgelse.

De positive resultater forudsætter, at det lykkes kommunerne at implementere TTA-konceptet på en god måde, hvilket kræver en betydelig indsats. En vellykket implementering er dog ikke ensbetydende med, at der altid vil være gode resultater. Forklaringen er, at kommunerne er meget forskellige.

Forskningskvalitet og relevans

1. Repræsentativitet: Selv den mindste delundersøgelse af tre kommuner har et forholdsvist stort datagrundlag, idet deltagergruppen omfatter knap 2.000 personer og en kontrolgruppe på næsten 1.100 personer. Endvidere har der deltaget borgere fra i alt 22 kommuner landet over. Studiet har alt i alt en høj repræsentativitet.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

2. Validitet:

- Intern validitet: Der er meget vide rammer for, hvilke indsatser der kan høre ind under TTA-projektet. Det er derfor vanskeligt at sige præcis, hvad det er, der har haft eller ikke haft effekt. Den interne validitet er på denne baggrund moderat.
 - Ekstern validitet: Da repræsentativiteten er høj, kan resultaterne generaliseres til en bredere dansk kontekst. Den eksterne validitet er derfor høj.
3. Reliabilitet: Det fremgår ikke tydeligt, hvordan TTA-projektet er implementeret i de forskellige kommuner, hvilket bevirker en moderat reliabilitet.
4. Relevans: Studiet er i høj grad relevant, idet målgruppen er ledige borgere med komplekse helbreds-mæssige problemer. Desuden indeholder rapporten en effektmåling af en beskæftigelsesrettet indsats, der dog er implementeret forskelligt i de deltagende kommuner. Relevansen er imidlertid stadig høj.

Den overordnede vurdering er, at den forskningsmæssige kvalitet er moderat til høj, og relevansen er høj.

4.4.

Effekter af den beskæftigelsesrettede indsats for sygemeldte - En litteraturoversigt

Formålet med ovennævnte rapport er at redegøre for de vigtigste resultater beskrevet i danske og internationale studier af beskæftigelseseffekten af beskæftigelsesrettede indsatser for sygemeldte. Rapporten bygger på en gennemgang af videnskabelige kvantitative studier fra 2001 til 2011.

Udgivelsesår

2012

Forfatter

Jan Høgelund, SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, for Arbejdsmarkedsstyrelsen.

Faktuel viden om studiet

1. Målgruppe: Sygemeldte.
2. Indsats: Studiet ser på effekten af forskellige typer indsatser, hvoraf følgende er vigtige:
 - Indsatser på arbejdspladsen: Indsatserne foregår helt eller delvist på arbejdspladsen og involverer det offentlige system.
 - Indsatser i sundhedssystemet: Fysisk træning, indsatser rettet mod mentale forhold og indsatser, som både inddrager fysiske og psykiske elementer.
 - Indsatser i tilknytning til det beskæftigelsespolitiske system: Revalidering i form af uddannelse, assistance i forbindelse med jobsøgning og tilbagevenden til arbejde samt aktive tilbud såsom virksomhedspraktik og jobtræning.
 - Tidlige indsatser: Det fremgår ikke klart, hvad "tidlig" indebærer, fordi det defineres i forhold til forskellige kontekster.
3. Formål med indsats: Øge sandsynligheden for at sygemeldte kommer tilbage i arbejde.
4. Population: Sygemeldte i Danmark og i udlandet.
5. Beskæftigelsesindsatsens effekt:

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

Hovedkonklusionen er, at arbejdspladsen spiller en vigtig rolle med hensyn til at gøre det nemmere for sygemeldte at vende tilbage til arbejde. Fordelt på de enkelte indsatser konkluderer litteraturstudiet følgende:

- Indsatser på arbejdspladsen: Der er ifølge et review indikation for, at indsatser, som inddrager arbejdspladsen, øger beskæftigelseschancen for sygemeldte med mentale helbredsproblemer.
- Indsatser i sundhedssystemet: Det konkluderes på baggrund af fem reviews om indsatser i sundhedssystemet, at der er modstridende viden på området. Indsatser, der retter sig mod sygemeldte med mentale helbredsproblemer, har tilsyneladende positiv effekt, når de er en del af en samlet indsats, eksempelvis med fokus på arbejdspladsen.
- Indsatser i tilknytning til det beskæftigelsespolitiske system: Seks studier viser modstridende viden på området, idet de handler om indsatser med forskelligt indhold. Der er derfor ikke et sikkert grundlag for at konkludere, hvilken beskæftigelseseffekt de forskellige indsatser har.
- Samtaler: Det konkluderes på baggrund af tre danske studier og et review af engelske studier, at der er modstridende viden om effekten af indsatser, hvor samtaler udgør hele eller den væsentligste del.
- Tidlig indsats: Et review tyder på, at tidlig indsats har en forholdsvis stor effekt. Målt i antal sygedage pr. måned er den gennemsnitlige reduktion 2,85 dage i studier vedrørende korte sygemeldinger og 1,25 dage i studier, der drejer sig om længerevarende sygemeldinger.

Forskningskvalitet og relevans

1. Repræsentativitet: Litteraturstudiet inddrager både danske og internationale studier og er derfor ikke umiddelbart repræsentativ i en dansk kontekst. Repræsentativiteten er derfor moderat.
2. Validitet:
 - Intern validitet: Da der er tale om et litteraturstudie, er det svært at vurdere den interne validitet. Forfatteren har udelukkende taget udgangspunkt i reviews, hvor der i forvejen er stillet kvalitetsmæssige krav, og det må derfor forventes, at de inkluderede studier er troværdige. Den interne validitet vurderes på det grundlag at være høj.
 - Ekstern validitet: Eftersom litteraturstudiet inddrager både danske og internationale studier, kan man som nævnt ikke nødvendigvis forvente, at det er repræsentativt i en dansk kontekst. Den eksterne validitet vurderes derfor at være moderat.
3. Reliabilitet: Studiet beskriver nøje litteratursøgningen og udvælgelsesprocessen og har derfor en høj reliabilitet.
4. Relevans: Studiet er relevant, da det måler effekten af beskæftigelsesindsatser. Målgruppen er ikke direkte personer med fysiske eller psykiske handicap, men det må formodes, at der blandt sygemeldte findes en stor gruppe personer, hvor sygefraværet skyldes fysiske handicap eller psykiske problemer. Visse af studiets delkonklusioner drejer sig desuden specifikt om psykisk sårbare. Studiet er meget bredt, idet det også belyser indsatser, som ikke er relevante for kortlægningen af sociale undersøgelser, for eksempel sygemeldtes motivation og samarbejdet mellem faggrupper. Ud fra en overordnet betragtning har studiet dog høj relevans.

Samlet set har studiet høj forskningsmæssig kvalitet og høj relevans.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

4.5.

Evaluering af Projekt Servicecenter for Sygdomsforebyggelse & Arbejdsfastholdelse

Rapporten sammenfatter resultatet af en evaluering af Projekt Servicecenter for Sygdomsforebyggelse og Arbejdsfastholdelse. Projektet blev gennemført i perioden 1. november 2009 til 30. september 2012 af Jobcenter Viborg med støtte fra Forebyggelsesfonden.

Evalueringen bygger blandt andet på en række interviews med virksomheder, sygedagpenge-modtagere, læger og virksomhedskonsulenter. Desuden har virksomhederne deltaget i en spørgeskemaundersøgelse.

Visionen bag projektet var, at en intensiv indsats fra Jobcenter Viborg via et servicecenter ville resultere i, at de deltagende virksomheder skabte en praksis med hensyn til at forebygge sygefravær og fastholde medarbejdere. Visionen indebar tillige, at der blev etableret et effektivt samarbejde mellem virksomhederne, de praktiserende læger og Jobcenter Viborg.

Projektet blev derfor etableret som et udviklingsprojekt om sygefravær og arbejdsfastholdelse på private og offentlige virksomheder i Viborg Kommune. I alt 145 store og små offentlige og private virksomheder i forskellige brancher deltog. Det er opgjort, at servicecentret er nået ud til ca. 9.000 af de 53.000 medarbejdere, der er ansat på virksomheder i Viborg Kommune.

Baggrunden for projektet var, at der igennem en årrække var stort fokus på sygefravær og de personlige og samfundsøkonomiske konsekvenser.

Sygefravær er et område, som det er svært at nå til bunds i. Årsagen er, at det er mange faktorer, der har betydning for sygefraværet. Der er således tale om komplekse sammenhænge, hvor både personlige forhold, helbred, fysiske og psykiske arbejdsforhold og samfundsforhold spiller ind.

Sygefravær handler desuden om mere end enkeltindivider og personligt ansvar. Det er et fælles anliggende, hvor dialogen mellem de involverede parter er afgørende. Forebyggelse af sygefravær og arbejdsfastholdelse er nært forbundne og fortjener begge stor opmærksomhed, hvis man ønsker et godt arbejdsmiljø. Denne forebyggende indsats bør foregå på arbejdspladserne, hvilket kræver, at virksomhederne har nødvendig viden og relevante redskaber til at håndtere sygefraværet.

Servicecentrets væsentligste formål har derfor været at øge virksomhedernes incitament, forudsætninger og praksis med hensyn til at forebygge sygefraværet og fastholde medarbejdere med nedsat arbejdsevne. Derudover var det et udtalt mål at realisere intentionerne bag den dialogbase-rede sygemelding ved at styrke samarbejdet mellem virksomheder, de praktiserende læger og Jobcenter Viborg.

Udgivelsesår
2012

Forfattere
Stine Christensen og Bo Henriksen, Jobcenter Viborg.

Projektet er støttet økonomisk af Forebyggelsesfonden.

Faktuel viden om studiet

1. Målgruppe: Borgere med arbejde på virksomheder i Viborg kommune.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

2. **Indsats:** Jobcentret hjælper virksomhederne med at sætte fokus på sygefraværet og sikre en indsats over for medarbejderne allerede inden, de bliver sygemeldt. Konkret har Jobcenter Viborg bistået virksomhederne med at håndtere sygefraværet gennem følgende indsatser og tilbud:
 - Et møde, hvor materiale om lovgivningen, jobcentrets støttemuligheder samt en model til at beregne omkostninger ved sygefravær o.l. er udleveret og gennemgået.
 - En indsats på den enkelte virksomhed afhængig af behovet, eksempelvis hjælp til at udarbejde fraværspolitik, registrere fravær samt afholde sygefraværssamtale.
 - Et kursustilbud vedrørende håndtering af sygefravær.
 - Løbende opfølgning på igangsatte aktiviteter og udviklingen i sygefraværet på virksomhederne.
3. **Formål med indsats:** Forebygge sygefravær og fastholde medarbejdere.
4. **Population:** Alle beskæftigede, der potentielt kan blive sygemeldte.
5. **Beskæftigelsesindsatsens effekt:**

Et af målene var en gennemsnitlig reduktion af sygefraværet på ti pct. Det gennemsnitlige fald fra 2010 - 2011 blev opgjort til 13,5 pct. Følgende delindsatser har virket:

- At jobcentret har givet virksomhederne konkrete tilbud.
- At virksomhederne er blevet motiveret af rigtig timing, hvilket i dette tilfælde indebar, at de fik et relevant tilbud, der hang sammen med væsentlige ændringer på sygedagpengeområdet, opfyldte deres behov for viden og anvendelige værktøjer samt ønske om at handle.
- At virksomhederne har haft en fast kontaktperson, der har sat ansigt på og givet en let adgang til jobcentret.
- At virksomhedskonsulenterne har evnet at ramme virksomhedernes behov, møde dem hvor de er, tale deres sprog og skabe tillid.
- At jobcentret løbende har fulgt op på virksomhederne ved at holde dem fast på aftaler og igangsatte aktiviteter.

Forskningskvalitet og relevans

1. **Repræsentativitet:** Det fremgår ikke af rapporten, hvordan de 145 deltagende virksomheder er udvalgt. Er det sket tilfældigt eller systematisk på basis af bestemte kriterier? Stikprøven af virksomheder har dog en tilfredsstillende størrelse. Endvidere er både små og store virksomheder i forskellige brancher repræsenteret. På den baggrund vurderes studiet at have en moderat repræsentativitet.
2. **Validitet:**
 - **Intern validitet:** Den interne validitet er lav, da det ikke kan udelukkes, at andre variable har haft betydning for reduktionen af sygefraværet.
 - **Ekstern validitet:** Den eksterne validitet er ligeledes lav, fordi det ikke fremgår, hvordan stikprøven af virksomheder er udvalgt. Det er ikke muligt at afgøre, om den er repræsentativ, og derfor er det usikkert, hvorvidt studiets konklusioner kan generaliseres til alle danske virksomheder.
3. **Reliabilitet:** Studiet har som nævnt en begrænset metodisk og analytisk gennemsigthed. Derfor er reliabiliteten lav.
4. **Relevans:** Studiet har høj relevans, idet det beskæftiger sig med indsatser og metoder til at nedbringe sygefraværet og fastholde medarbejdere.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

Studiet vurderes alt i alt at have lav forskningskvalitet og en høj grad af relevans.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

5.0. Psykisk sårbar

5.1.

Effect of a Multidisciplinary Stress Treatment Programme on the Return to Work Rate for Persons with Work-related Stress A Non-randomized Controlled Study from a Stress Clinic

Studiet er en artikel i BMC Public Health 2010,10: 658.

Artiklen redegør for effekten af et forsøg med et behandlingsforløb på Arbejds- og Miljømedicinsk Afdeling på Bispebjerg Hospital for personer, der har tilknytning til arbejdsmarkedet, og som er sygemeldt på grund af stress.

Udgivelsesår

2010

Forfattere

Bo Netterstrøm og Per Bech, henholdsvis Arbejds- og Miljømedicinsk Afdeling, Bispebjerg Hospital, samt Psykiatrisk Forskningsenhed ved Nordsjællands Hospital i Hillerød.

Faktuel viden om studiet

1. Målgruppe: Borgere, der har tilknytning til arbejdsmarkedet, og som har arbejdsrelateret stress.
2. Indsats: At give stressramte et behandlingsforløb med udgangspunkt i en multidisciplinær tilgang. Behandlingsforløbet omfattede 1) en identifikation af årsagerne til stress, 2) en ændring af copingstrategien hos deltagerne (coping defineres som en stadig skiftende kognitiv og adfærdsmæssig indsats for at håndtere specifikke eksterne og/eller interne krav, der vurderes at tangere eller overstige en persons ressourcer, og som derfor kan give sig udtryk i stress), 3) evaluering og eventuelt ændring af deltagerens arbejdsbyrde og -opgaver samt 4) instruktion i afslappelsesteknikker, vejledning om motion og psykiatrisk vurdering ved indikationer om stress. De pågældende borgere deltog i seks konsultationer af hver en time.
3. Formål med indsats: Tilbagevenden til arbejde efter sygemelding.
4. Population: Borgere med tilknytning til arbejdsmarkedet med arbejdsrelateret stress.
5. Beskæftigelsesindsatsens effekt: Efter to år faldt niveauet af sygemelding i deltagergruppen fra 52 pct. til 16 pct. I kontrolgruppen faldt den kun fra 48 pct. til 27 pct. Indsatsen har dermed haft betydelig positiv effekt på tilbagevenden til arbejde. Chancen for at komme tilbage til arbejde inden for de første fire måneder er 5,4 gange større for personer, der deltog i behandlingsforløbet end for personer i kontrolgruppen. Forskellen mellem deltager- og kontrolgruppen er dog kun statistisk signifikant efter fire måneder, men ikke efter et og to år.

Forskningskvalitet og relevans

1. Repræsentativitet: I alt deltog 97 personer fordelt med 63 i deltagergruppen og 34 i kontrolgruppen. De pågældende borgere var blevet henvist til Arbejds- og Miljømedicinsk Afdeling på Bispebjerg Hospital. Stikprøvens forholdsvis begrænsede størrelse i kombination med manglende geografisk spredning indikerer moderat repræsentativitet.
2. Validitet:
 - Intern validitet: Brugen af en deltager- og en kontrolgruppe er med til at sikre en høj intern validitet.
 - Ekstern validitet: Undersøgelsens resultater kan ikke generaliseres statistisk som følge af tvivlsom repræsentativitet i stikprøven. Der kan dog argumenteres for, at resultaterne kan

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

generaliseres analytisk, hvorved de kan være vejledende for, hvad der gælder i en bredere kontekst. Den eksterne validitet vurderes på den baggrund at være moderat.

3. Reliabilitet: Undersøgelsens metodiske fremgangsmåde er gennemsigtig, hvilket medfører høj reliabilitet.
4. Relevans: Studiet er i høj grad relevant, eftersom det drejer sig om at måle effekten af en specifik indsats udtrykt ved tilbagevenden til arbejde.

Den samlede vurdering er, at studiet har moderat forskningskvalitet og høj relevans.

5.2.

Coaching af sygedagpengemodtagere - En pilotundersøgelse med eksperimentelt design

Rapporten præsenterer resultaterne af et metodeudviklingsprojekt i Rødovre Jobcenter om coachingforløb over seks uger med deltagelse af et begrænset antal sygedagpengemodtagere. Målet var at vurdere, om coaching som metode kan give sygemeldte bedre mulighed for at vende tilbage til arbejdslivet. Projektet blev gennemført i flere runder i løbet af et år med start i foråret 2008.

Udgivelsesår

2010

Forfatter

Annemette Coop Henriksen, SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, for Det Lokale Beskæftigelsesråd i Rødovre Kommune.

Faktuel viden om studiet:

1. Målgruppe: Sygedagpengemodtagere med diffuse psykiske lidelser.
2. Indsats: Coaching i en tidsbegrænset periode.
3. Formål med indsats: At bringe sygedagpengemodtagere med diffuse psykiske lidelser i arbejde eller tættere på arbejdsmarkedet målt ved for eksempel øget motivation og afklaring, mere selvtillid og færre symptomer på sygdom.
4. Population: 42 kvindelige sygedagpengemodtagere tilknyttet Rødovre Jobcenter fordelt i en deltager- og kontrolgruppe. De pågældende borgere var sygemeldt med diffuse psykiske symptomer eller med lidelser i bevægeapparatet. Kvinderne var i alderen 22 - 59 år og havde været sygemeldt mellem 5 og 48 uger.
5. Beskæftigelsesindsatsens effekt: Deltagerne i begge grupper udfyldte et spørgeskema forud for og et stykke tid efter coachingforløbet på seks uger, hvilket gjorde det muligt at belyse effekten af coaching. Der var en tendens til, at deltagergruppen oplevede en større positiv udvikling end kontrolgruppen, men forskellen er ikke statistisk signifikant. Der blev dog målt en statistisk signifikant forbedring hos deltagergruppen i forhold til kontrolgruppen hvad angår fald i symptomer på stress, depression og udbændthed, hvilket tyder på, at coaching kan have en gavnlig effekt.

Forskningskvalitet og relevans

1. Repræsentativitet: Det er et relativt lille antal personer, nemlig 42, der har deltaget i undersøgelsen, og alle er fra samme jobcenter. 50 sygedagpengemodtagere påbegyndte forløbet, men 8 personer faldt fra undervejs. Bortfaldet er på 15 pct. i deltagergruppen og 27 pct. i kontrolgruppen. Repræsentativiteten må derfor betragtes som lav.
2. Validitet:

Ligestilling, ligeværdighed, rehabilitering

- Intern validitet: De udvalgte sygedagpengemodtagere, der havde tilkendegivet, at de ville være interesseret i at medvirke i forsøget, blev ved lodtrækning inddelt i enten en deltagergruppe, der modtog coaching ved siden af jobcentrets sædvanlige indsats, eller en kontrolgruppe, som alene fik den indsats, som jobcentret normalt giver sygedagpengemodtagere. De to grupper var omtrent lige store. Anvendelsen af en kontrolgruppe medvirkede til at sikre, at resultaterne ikke skyldtes andre faktorer. Kontrolgruppens selvrapporterede helbred har dog været markant dårligere end deltagergruppens, hvilket formentlig skyldes det relativt lille antal deltagere. Selv om fordelingen af sygedagpengemodtagere i henholdsvis en deltager- og en kontrolgruppe skete tilfældigt, opfylder dataene ikke de ideelle forskningskriterier ved et sådant design, fordi der ikke burde være forskel på deltager- og kontrolgruppen. Rapportens forfatter er dog opmærksom på denne problematik og tager højde for den i vurderingen af forsøgets resultater. Den interne validitet vurderes at være moderat.
- Ekstern validitet: Projektets resultater kan ikke generaliseres statistisk, da stikprøven og repræsentativiteten er for lille. Studiets eksterne validitet vurderes derfor at være lav.

3. Reliabilitet: Den metodiske tilgang er gennemsigtig, hvilket medfører, at reliabiliteten er høj.

4. Relevans: Studiet beskæftiger sig med en underkategori af psykisk sårbare og måler effekten af en indsats. Relevansen er dog moderat, fordi repræsentativiteten og validiteten er begrænset.

Den sammenfattende vurdering er, at undersøgelsen har en moderat forskningskvalitet og moderat relevans.

5.3.

Gennem Døren

Evaluering af et projekt for kontanthjælpsmodtagere med psykiske problemer

Rapporten indeholder en evaluering af projekt Gennem Døren, som er gennemført af Udviklingshuset i Jobcenter Brøndby. Projektets målgruppe er borgere, som i mange år har været på kontanthjælp, og som har psykiske problemer.

Udgivelsesår

2012

Forfatter

Sanne Ipsen, CASA, for Jobcenter Brøndby.

Forebyggelsesfonden har finansieret projektet.

Faktuel viden om studiet

1. Målgruppe: Kontanthjælpsmodtagere i Brøndby Kommune med psykiske problemer, som udgør en primær barriere for afklaring og opkvalificering i relation til arbejdsmarkedet.
2. Indsats: Individuelle forløb med samtaler og/eller gruppeforløb inklusive gruppesamtaler for at afklare borgernes ressourcer, barrierer og udviklingsmuligheder. Derudover bestod projektet af en række andre delindsatser, heriblandt udrednings- og behandlingsforløb, motionsgrupper og mentortilknytning.
3. Formål med indsats:
 - At borgere med psykiske vanskeligheder flytter sig fra en isoleret og inaktiv tilværelse til et åbent og aktivt liv med henblik på at komme tættere på arbejdsmarkedet.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

- At opnå en afklaring af den enkelte borger, så han eller hun efterfølgende kan deltage i andre tilbud.
- 4. Population: Oprindelig 100, siden nedjusteret til 66 psykisk sårbare kontanthjælpsmodtagere.
- 5. Beskæftigelsesindsatsens effekt:

Projektet havde tre succeskriterier:

- I. At borgere efter et projektforsløb ikke kommer tilbage på passivlisten.
- II. At 75 pct. er kommet videre i afklarende forløb i retning af arbejdsmarkedet.
- III. At 100 pct. af deltagerne inden for 6 måneder har afklaret baggrunden for deres isolation og har fået en plan med anbefalinger til videre foranstaltning.

Målet om at undgå en tilbagevenden til passivlisten var opfyldt for langt de fleste deltagere ved afslutningen af deres forløb. Kun fire ud af 66 deltagere var således visiteret tilbage til passiv kontanthjælp. En del blev dog visiteret til midlertidige aktiviteter eller indsatser, eksempelvis arbejdsprøvning, og det er ikke opgjort, hvad der senere er sket med deltagerne.

25 deltagere blev visiteret til en eller anden form for behandling, mens 12 fik tilkendt eller blev indstillet til pension. 25 deltagere blev visiteret direkte til en arbejdsmarkedsrettet aktivitet. Nogle af de deltagere, som blev henvist til behandling, menes ligeledes senere at kunne indgå i en arbejdsmarkedsrettet aktivitet.

Disse tal belyser således også det andet succeskriterium, at 75 pct. skulle videre i afklarende forløb med fokus på arbejdsmarkedet: Direkte målt er 38 pct. af deltagerne blevet visiteret til en arbejdsmarkedsrettet aktivitet, såsom arbejdsprøvning, vejledning, praktik e.l. Sidstnævnte succeskriterium er således ikke opfyldt i fuldt omfang. Det kan imidlertid som nævnt blive tilfældet for flere, når de har gennemført den anbefalede behandling.

Det sidste succeskriterium blev stort set opfyldt. Der foreligger således for næsten alle deltagere enten en slutevaluering med forslag til videre forløb eller en ressourceprofil med henblik på indstilling til førtidspension. Hovedparten har desuden modtaget konkrete forslag til aktiviteter og/eller forløb.

Forskningskvalitet og relevans

1. Repræsentativitet: Evalueringen bygger på data af både kvantitativ og kvalitativ art. De kvantitative data er udelukkende baseret på registreringer af oplysninger for hver enkel af de 66 borgere, der har deltaget i projektet. De kvalitative data omfatter informationer indhentet i forbindelse med en indledende workshop, et møde i forbindelse med midtvejsevalueringen samt et opsamlende møde om delresultater. I alle disse møder har medarbejdere fra jobcentret og projektets tovholder deltaget. Ved afslutningen af projektet er alle medarbejdere blevet interviewet. Undersøgelsen har på den baggrund en høj grad af repræsentativitet.
2. Validitet:
 - Intern validitet: Det kan ikke udelukkes, at andre faktorer har påvirket antallet af deltagere, som er kommet i arbejde, i uddannelse eller på anden måde tættere på arbejdsmarkedet. Det vurderes derfor, at undersøgelsen har en moderat grad af intern validitet.
 - Ekstern validitet: Undersøgelsen har en høj grad af statistisk generaliserbarhed som følge af dens høje repræsentativitet. Validiteten er derfor høj.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

3. Reliabilitet: Undersøgelsens metodiske og analytiske tilgange er beskrevet i rapporten, hvor med reliabiliteten er høj.
4. Relevans: Undersøgelsen har en høj grad af relevans, da den beskæftiger sig med forløb, hvor målet er at få psykisk sårbare tættere på arbejdsmarkedet.

Den samlede vurdering er, at studiet har høj forskningsmæssig kvalitet og en høj relevans.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

6.0. Mennesker med udviklingshandicap

6.1.

Evaluerings af Projekt Nextjob i Københavns Amt

I 2000 indgik Københavns Amt, Vestsjællands Amt, Frederiksborg og Landsforeningen LEV et samarbejde om Projekt Nextjob. Projektet skulle medvirke til, at voksne udviklingshæmmede fik nye kompetencer gennem et uddannelses- og praktikforløb og dermed flere og bedre individuelle valgmuligheder på enten et beskyttet værksted eller i et skånejob på det ordinære arbejdsmarked.

Projektet, der bestod af et ét-årigt kombineret uddannelses- og praktikforløb, startede i 2001 i Københavns Amt med det første hold, der omfattede 15 udviklingshæmmede borgere. I 2002 startede et nyt hold, som denne gang havde 25 deltagere.

Teori og Metodecentret på UCC Professionshøjskolen har evalueret projektet.

Evalueringen tager udgangspunkt i, hvordan både deltagerne og arbejdsgiverne vurderer førstnævntes funktion på arbejdsmarkedet og projektets bidrag hertil. Endvidere inddrages jobkonsulenternes viden i en belysning af projektforsløbet og dets resultater.

Evalueringen har således haft til formål at besvare spørgsmålet, om det er lykkedes at hjælpe deltagerne ud på arbejdsmarkedet, og om de og arbejdsgiverne er tilfredse.

Teori og Metodecentret har inddraget samtlige deltagere, der på evalueringstidspunktet var i beskæftigelse, og deres arbejdsgivere/ eller kontaktpersoner i evalueringen. Nogle deltagere i projektet fuldførte ikke, og viden om dem stammer udelukkende fra de tilknyttede jobkonsulenter og altså ikke de pågældende borgere.

Udgivelsesår

2004

Forfattere

Birgit Elvang, Bo Ertmann, Mai-Britt Herslund og Sigrd Hansen, Teori og Metodecentret, UCC Professionshøjskolen, for Københavns Amt.

Faktuel viden om studiet

1. Målgruppe: Voksne udviklingshæmmede i Københavns Amt, der er beskæftiget på beskyttet værksted eller er potentielle brugere af samme, og unge, som forlader specialskolerne, samt andre med betydelig og varigt nedsat psykisk og fysisk funktionsevne.
2. Indsats:

Et sammensat forløb, der består af uddannelse og praktik, og som omfatter tre hovedfaser:

- I. Afklaring og visitation: Ansøgerne udfyldte et ansøgningsskema, som sammen med resultatet af et møde med den udviklingshæmmede borger, dennes pårørende og eventuel sagsbehandler eller jobkonsulent udgjorde grundlaget for beslutningen om visitering til projektet. Formålet med afklaringsprocessen var at udrede deltagernes erhvervskompetence, ønsker og behov.
- II. Uddannelse og praktik: Nogle uddannelsesforløb deltog alle i, eksempelvis introduktion til arbejdsmarkedet, erhvervsforberedende undervisning og introduktion til it. Andre forløb var mere individuelt tilrettelagt ud fra det fagområde, som den enkelte sigtede mod at arbejde

Ligestilling, ligeværdighed, rehabilitering

indenfor. Herefter fulgte det første praktikforløb i en privat eller offentlig virksomhed på omkring tre måneder. Nogle få af deltagerne var dog i praktik på et beskyttet værksted. Deltagerne kom herefter på et otte uger langt AMU-forløb inden for specifikke arbejdsområder. Derefter startede den anden praktikperiode på omkring fire måneder. Som udgangspunkt foregik den på en anden arbejdsplads end i den første praktikperiode for at give deltagerne en bredere erhvervs erfaring. Forløbet blev afsluttet med et arbejdsforberedende to-ugers kursus på SVIKA (en nu nedlagt specialskole for mennesker med handicap).

- III. Skånejob og netværk: Sigtet med tredje fase var at hjælpe deltagerne med at få et skånejob, der matchede deres ønsker og erfaringer fra praktikforløbene. Deltagerne fik tillige tilbud om at være med i et netværk, så de fik mulighed for at bevare kontakten til ligestillede.

3. Formål med indsats:

Projektet havde et generelt og et konkret formål:

- Det generelle formål bestod i at udvikle og afprøve en helhedsorienteret model for den kommunale indsats vedrørende beskyttet beskæftigelse med henblik på at hjælpe mennesker, som har et handicap, men som også har potentiale for at blive beskæftiget andre steder end på beskyttede værksteder, med at få arbejde på det ordinære arbejdsmarked.
- Det konkrete formål var individuelt, idet det gik ud på at hjælpe projektets deltagere med at få et skånejob. Et alternativt formål var, at afklaringen skulle gøre det muligt for en potentiel deltager i projektet at fravælge muligheden for et skånejob på det ordinære arbejdsmarked og i stedet vælge et arbejdsliv på et beskyttet værksted.

4. Population: Voksne udviklingshæmmede, der er beskæftiget på beskyttet værksted, unge, som forlader specialskolerne, samt andre med betydelig og varigt nedsat psykisk og fysisk funktionsevne.

5. Beskæftigelsesindsatsens effekt:

To hold med start i henholdsvis 2001 og 2002 og med henholdsvis 15 og 25 borgere deltog i projektet. 23 ud af i alt 40 personer havde skånejob umiddelbart efter at have deltaget i forløbet. De resterende 17 var kommet i skånejob ultimo 2003.

Der er markante forskelle mellem de to hold med hensyn til dels gennemførelsesgrad, dels antallet af deltagere, der er kommet i og har kunnet fastholde et skånejob.

På det første hold, der startede i 2001, gennemførte alle. 14 ud af 15 kom i skånejob, og ultimo 2003 var 11 fortsat i skånejob, hvilket svarer til ca. tre fjerdedele af holdet. Knap halvdelen kom i skånejob på det ordinære arbejdsmarked, og godt en fjerdedel var i skånejob uden for det ordinære arbejdsmarked.

På det andet hold, der startede i 2002, var der som nævnt 25 deltagere. Undervejs faldt omkring en tredjedel fra, og af dem, der gennemførte forløbet, kom 9 i skånejob, altså godt halvdelen.

Ifølge evalueringen er der betydelig tilfredshed blandt såvel deltagere som arbejdsgivere med projektet. Praktikforløbene omtales meget positivt, ligesom begge parter er tilfredse med beskæftigelsen i skånejob.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

Forskningskvalitet og relevans

1. Repræsentativitet: Der har kun medvirket i alt 40 voksne udviklingshæmmede, alle fra Københavns Amt. En stor del af deltagerne er meget velfungerende og er dermed næppe ubetinget repræsentative for målgruppen. På den baggrund vurderes repræsentativiteten at være lav.
2. Validitet:
 - Intern validitet: Den del af evalueringen, der drejer sig om effekten af indsatsen, fokuserer på gennemførselsgraden blandt deltagerne og deres beskæftigelse før og efter forløbet. Evalueringen er dog i højere grad kvalitativ, fordi den snarere belyser, hvordan deltagerne, virksomhedsrepræsentanterne og jobkonsulenterne har oplevet forløbet. Det er således især tilfredsheden og ikke effekten, der kommer i centrum. I og med det også er et formål med afklaringsprocessen at give de borgere, der ønsker at deltage i projektet, mulighed for at fravælge det, er det kompliceret at vurdere, endsige opgøre effekten. Er succeskriteriet, at borgeren kommer i skånejob på det ordinære arbejdsmarked, eller at han eller hun fravælger arbejdsmarkedet? Den interne validitet er på den baggrund lav til moderat.
 - Ekstern validitet: Som følge af den lille og ikke-repræsentative stikprøve kan resultaterne ikke generaliseres til hele populationen. Den eksterne validitet vurderes derfor at være lav.
3. Reliabilitet: Evalueringens metodiske overvejelser er både omfattende og gennemsigtige. Studiets reliabilitet er derfor høj.
4. Relevans: Projektets målsætning er ikke kun at hjælpe målgruppen i skånejob på det ordinære arbejdsmarked, men som nævnt tillige at give deltagerne mulighed for at fravælge arbejdsmarkedet som resultat af afklaringsprocessen. Store dele af evalueringen bærer desuden præg af personhistorier og enkeltpersoners erfaringer samt den generelle tilfredshed med projektet. Relevansen er derfor lav.

Studiet har lav til moderat forskningsmæssig kvalitet og lav relevans.

6.2.

Modelprojekt om beskyttet beskæftigelse - Slutrapport

Som led i den daværende regerings beskæftigelsesstrategi "Handicap og job" iværksatte Servicestyrelsen, nu Socialstyrelsen, i 2008 et modelprojekt med henblik på at bane vejen for en udvikling af beskyttet beskæftigelse i tættere tilknytning til arbejdsmarkedet.

Projektets overordnede mål var at udvikle og afprøve en helhedsorienteret indsatsmodel for den kommunale indsats vedrørende beskyttet beskæftigelse, hvor de personer med handicap, som har potentiale for beskæftigelse uden for værkstedernes matrikel, får arbejde på det ordinære arbejdsmarked.

Modelprojektet blev gennemført i perioden november 2008 - januar 2011 i samarbejde med Allerød Kommune, Brøndby Kommune, Haderslev Kommune, Hillerød Kommune og Horsens Kommune. Projektet var finansieret af Beskæftigelsesministeriet, men forankret i Socialministeriet med Servicestyrelsen som faglig og praktisk ansvarlig. Rambøll Management A/S udviklede den indsatsmodel, som de fem modelkommuner afprøvede, og stod endvidere for projektledelse, processtøtte, kompetenceudvikling samt evaluering af projektet.

Studiet, som er en slutrapport, er den sidste af tre evalueringsrapporter, der blev udarbejdet for at dokumentere implementeringen og resultaterne af modelkommunernes afprøvning af indsatsmodellen. Formålet med rapporten har endvidere været at tilvejebringe data til en endelig modelbeskrivelse, der kan fungere som en manual til andre kommuner, der ønsker at øge udplaceringen af

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

borgere fra beskyttede værksteder til det ordinære arbejdsmarked. Rapporten har derfor fokus på de opnåede resultater, ligesom den indeholder anbefalinger om god praksis baseret på afprøvnin-gen af indsatsmodellen.

Udgivelsesår
2011

Forfatter
Rambøll Management A/S for Servicestyrelsen.

Faktuel viden om studiet

1. Målgruppe: Udviklingshæmmede førtidspensionister i alderen 18 - 65 år, der ikke var i arbejde på en ordinær arbejdsplads, og som var berettiget til beskyttet beskæftigelse. Derudover valgte Horsens Kommune at arbejde med psykisk sårbare og personer med erhvervede skader. Hille-rød Kommune valgte desuden at arbejde med voksne sindslidende.
2. Indsats: Modelprojektet fokuserede på fire centrale indsatsområder i forbindelse med beskyttet beskæftigelse: 1) Organisering, 2) visitation, 3) kompetenceudvikling af borgere samt 4) virk-somhedsstrategi.
3. Formål med indsats: På langt sigt at øge målgruppens beskæftigelse på ordinære arbejdsplad-ser. Borgere skal flyttes fra beskyttet beskæftigelse i værksteder til beskæftigelse på ordinære arbejdspladser i form af enten ekstern beskyttet beskæftigelse, job med løntilskud til førtids-pensionister, fleksjob eller ordinær ansættelse. Beskyttet beskæftigelse kan således godt fore-gå på ordinære arbejdspladser.

Modelprojektet havde to langsigtede og kvantitative mål:

- 50 pct. af de personer, som deltager i projektet, kommer i beskæftigelse på ordinære ar-bejdspladser i minimum fire uger i træk.
 - Minimum halvdelen af de førtidspensionister, der er kommet i beskæftigelse på en ordinær arbejdsplads, fastholdes uanset ansættelsesform i en periode på mindst 13 ud af 26 uger i det samme kvartal.
4. Population: Udviklingshæmmede førtidspensionister uden for arbejdsmarkedet.
 5. Beskæftigelsesindsatsens effekt:

Ifølge rapporten bør indsatsen for at få udviklingshæmmede førtidspensionister, psykisk sårba-re samt voksne sindslidende i arbejde tage højde for følgende i forbindelse med organisering og visitation:

- Der skal være et tæt samarbejde mellem myndighed, værksted og - optimalt set - jobcen-tret.
- Der skal være en klar rolle- og opgavefordeling i forbindelse med visitation samt kontakt til og opfølgning over for den pågældende arbejdsplads.
- De centrale parter og interessenter skal holdes informeret om den konkrete indsats.
- Der skal anvendes visitations- og afklaringsredskaber.
- Hjemmevejledere/støttekontaktpersoner skal inddrages i afklaringen.

Ifølge evalueringen blev begge kvantitative mål mere end indfriet. 124 borgere deltog i projek-tet, og 78 kom i beskæftigelse på en ordinær arbejdsplads, hvilket svarer til ca. 63 pct. Af de 78

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

borgere, som kom i beskæftigelse, er 64, altså 82 pct., blevet fastholdt i en periode på mindst 13 ud af 26 uger.

Forskningskvalitet og relevans

1. Repræsentativitet: Datagrundlaget for slutevalueringen består dels af de fem modelkommuners fjerde og sidste indberetning i et elektronisk monitoringssystem, Rambøll Results®, dels af kvalitative logbogsinterviews med tovholdere og øvrige nøglepersoner i modelkommunerne og endelig af telefoninterviews med repræsentanter fra henholdsvis myndigheder, arbejdspladser og værkstedspersonale i de fem kommuner. Modelprojektet vurderes at have høj repræsentativitet, eftersom det inddrager fem kommuner i forskellige landsdele og har en forholdsvis stor og veldefineret population.
2. Validitet:
 - Intern validitet: Der er tydelig sammenhæng mellem de fire centrale indsatsområder og modelprojektets to kvantitative beskæftigelsesmål. Evalueringen dokumenterer den beskæftigelsesmæssige effekt, og den interne validitet vurderes derfor at være høj.
 - Ekstern validitet: Som følge af modelprojektets omfang og repræsentativitet vurderes det at have høj ekstern validitet.
3. Reliabilitet: Det er beskrevet, hvordan interviewene er gennemført, og hvilken viden indsatsmodellen i modelprojektet bygger på. Rapporten indeholder tillige en begrebsafklaring og en gennemgang af metoder og datakilder, hvorved metodevalget er gennemsigtigt. Reliabiliteten vurderes at være høj.
4. Relevans: Slutevalueringen fokuserer på modelprojektets kvantitative resultater og målbare resultater og reflekterer tillige over forudsætningerne for at opnå en langsigtet effekt. Studiet vurderes derfor at have høj relevans.

Den sammenfattende vurdering er, at forskningskvaliteten og relevansen høj.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

Bilag 2

Bibliografi

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

Bilag 2: Bibliografi

Lotte Bøgh Andersen, Kasper Møller Hansen og Robert Klemmensen: *Metoder i statskundskab*, Hans Reitzel (2010).

Martin D. Munk, *Metoder til at måle kausale effekter af socialpolitiske indsatser*, Dansk Sociologi nr. 1 (2008).

Niels-Henrik Møller Hansen m.fl.: *Spørgeskemaer i virkeligheden*, Samfundslitteratur (2008).

Svend Brinkmann og Steiner Kvale: *Interview: Introduktion til et håndværk*, Hans Reitzel (2009).

Titlerne på de studier, der er inkluderet i kortlægningen, fremgår af bilag 1. Nedenstående titler er inspiration til videre læsning.

- Bent Winther, *Socialpolitik i blinde: Ingen kender effekten af de 45 milliarder kroner*, Berlingske, 22. juni 2017.
- Dansk Epilepsiforening, *Fleksjob og epilepsi - sådan ser virkeligheden ud...*, 2012.
- Det Lokale Beskæftigelsesråd i Greve Kommune, *Evaluering af projekt - Ny indsats for borgere med kognitive vanskeligheder*, 2011.
- Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø (NFA), *13 gode råd til danske virksomheder*, 2008.
- Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø (NFA), *Virksomheders indsats for et bedre psykisk arbejdsmiljø - Rapport fra forskningsprojektet VIPs*, 2008.
- Det Nationale Forskningscenter for Velfærd (SFI), *Handicap, beskæftigelse og uddannelse i 2016*, 2017.
- Det Nationale Forskningscenter for Velfærd (SFI), *Effekter af mentorstøtte for udsatte ledige - En litteraturoversigt*, 2012.
- Det Nationale Forskningscenter for Velfærd (SFI), *Tættere på arbejdsmarkedet? Om effektmåling af beskæftigelsesindsatsen for ikke-arbejdsmarkedssparate ledige*, 2011.
- Det Nationale Forskningscenter for Velfærd (SFI), *Virksomhedernes sociale engagement*, diverse årgange.
- Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd (VIVE), *Socialt udsatte borgeres brug af velfærdssystemet - Samfundsøkonomiske aspekter*, 2018.
- Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd (VIVE), *Litteraturreview om progression for ikke-arbejdsmarkedssparate ledige*, 2017.
- Det Nationale Institut for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning (KORA), *Måling af aktivitetsparate lediges vej mod beskæftigelse*, 2017.
- Det Nationale Institut for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning (KORA), *Virker aktivering for udsatte unge? En vidensopsamling om effekten af beskæftigelsesindsatser rettet mod udsatte unge*, 2012.
- DISCUS, *Evaluering - Forsøgsprojekt med sociale mentorer til personer med midlertidig sindslidelse*, 2010.
- DISCUS, *Guide til virksomheder, når en medarbejder får en psykisk lidelse*, 2009.
- DISCUS, *Virksomhedernes erfaringer - når en medarbejder får en psykisk lidelse - når en ledig har en psykisk lidelse*, 2009.
- Ekspertgruppen om udredning af den aktive beskæftigelsesindsats, *Nye veje mod job - for borgere i udkanten af arbejdsmarkedet*, 2015.

Ligestilling, ligestilling, rehabilitering

- Knud Aarup, *Anmeldelse af Socialpolitisk redegørelse: Bekræfter store udfordringer på socialområdet*, www.denoffentlige.dk, 17. august 2016.
- LAP - Landsforeningen af nuværende og tidligere psykiatribrugere, *Mere end almindelig hensynstagen? Borgere med psykiske lidelser - en udfordring for arbejdsmarkedet*, 2008.
- Leif Tøfting Kongsgaard m.fl., *Hvordan fastholder psykisk sårbare mennesker et ønsket job?* 2010.
- Lene Falgaard Eplov og Lisa Korsbek, *Arbejdsmarkedsrettede indsatser for personer med affektive sindslidelser eller angssygdomme - Et systematisk litteraturstudie*, 2012.
- Marselisborg Praksisvidencenter, *Evaluering af Projekt Unges Springbræt til Arbejde*, 2011
- Malene E. Schau, *Sindslidende og arbejdsmarkedet - En dokumentation af hvad der virker og hvorfor*, 2005.
- Michael Bræmer, *Mismatch - Psykisk syge svigtes af jobcentre*, Ugebrevet A4, 9. januar 2015.
- *Nu kan vi beregne økonomiske effekter af sociale indsatser*, www.vive.dk samt www.socialstyrelsen.dk.
- *Nu vil KL have et opgør med 30.000 sider regler: Du kan være ledig på 80 måder, men fem er nok*, www.denoffentlige.dk, 27. april 2017.
- Ole Thomsen, *Et rummeligt arbejdsmarked - også for sindslidende*, 2007.
- Rambøll Management A/S, *Metaevaluering af handicaprettede beskæftigelsesprojekter 2005-2013*, 2014.
- Rambøll Management A/S, *Survey blandt fleksjob-ambassadører*, 2014.
- Rådet for Psykisk Sårbare på Arbejdsmarkedet, *Fastholdelse af psykisk sårbare medarbejdere - 40 virksomheders erfaringer*, 2012.
- Social- og Indenrigsministeriet, *Socialpolitisk Redegørelse*, 2017.
- Social- og Indenrigsministeriet, *Socialpolitisk Redegørelse*, 2016.
- Statsrevisorernes bemærkning til Rigsrevisionens beretning nr. 13/2016 om grundlaget for at dokumentere effekt af sociale indsatser, marts 2017.
- Strategisk Netværk® ApS, *Voksne unge i skizofrenispektret, jobcentrene og arbejdsmarkedet*, 2011.
- Strategisk Netværk® ApS, *Sindslidende og arbejdsmarkedet*, 2008.
- Strategisk Netværk® ApS, *Jobskabelse - Fra distance til alliance*, 2008.
- Strategisk Netværk® ApS, *Joballiancen - Fra jobstrategi til job*, 2005.
- Strategisk Netværk® ApS, *Mennesker med handicap i job - Fra overset til strategisk ressource*, 2003.
- Susan Paulsen, *Jobcentre: 10 års reformstorm*, Socialrådgiveren, 9. februar 2017.
- Søren Carøe og Stefanie Engelberg, *Analyse på analyse giver paralyse*, artikel i Altinget.dk /Christiansborg, 22. april 2014.
- Videnscenter for Handicap og Socialpsykiatri, *Mange psykisk syge kan få fodfæste på arbejdsmarkedet igen*, 2010.
- Videnscenter for Handicap og Socialpsykiatri, *Socialpsykiatri - TEMA: Recovery*, nr. 3, 2010.
- Videnscenter for Handicap og Socialpsykiatri, *Socialpsykiatri - TEMA: Arbejde*, nr. 3, juni 2009.
- Vilhelm Borg m.fl., *Hvidbog om mentalt helbred, sygefravær og tilbagevenden til arbejde*, 2010.

Rådet for Psykisk Sårbare på Arbejdsmarkedet er en forening, der er stiftet på privat initiativ i 2009 af en kreds af uafhængige personer med dybtgående viden om beskæftigelses- og handicappolitik, social- og sundhedspolitik, behandlings- og socialpsykiatri samt virksomhedsledelse og kommunikation. Formålet er at udvikle og formidle viden og praktiske erfaringer, involvere og skabe debat, påvirke beslutningstagere samt tage initiativer, der fremmer ligestilling, ligeværdig behandling og rehabilitering af mennesker med psykosociale handicap på arbejdsmarkedet.

Ligestilling, ligeværdighed, rehabilitering